

Täysistunto

Tiistai 10.12.2024 klo 22.10—1.47

Täysistunto alkoi klo 22.10. Täysistunto päättyi 11.12.2024 klo 01.47.

Puhetta johtivat toinen varapuhemies Tarja Filatov (22.10—0.00) ja puhemies Jussi Halla-aho (0.00—1.47).

1. Nimenhuuto

Nimenhuutoraportti Liite 1A

Nimenhuudon sijasta merkittiin läsnä oleviksi ne edustajat, jotka osallistuivat edelliseen täysistuntoon.

2. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi vammaispalvelulain ja sosiaalihuoltolain 4 §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 122/2024 vp

Valiokunnan mietintö StVM 28/2024 vp

Ensimmäinen käsittely

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 2. asia. Käsittelyn pohjana on sosiaali- ja terveysvaliokunnan mietintö StVM 28/2024 vp. Nyt päätetään lakiehdotusten sisällöstä. — Esittelypuheenvuoro, valiokunnan puheenjohtaja, edustaja Kiuru.

Keskustelu

22.11 **Krista Kiuru sd** (esittelypuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Esittelen sosiaali- ja terveysvaliokunnan puolesta vammaispalvelulakiin ja sosiaalihuoltolakiin tehtävät muutokset. Kysymyksessä on siis täsmennettävä, jo säädetty uusi vammaispalvelulaki, joka on tällä hetkellä lepäämässä. Tämän esityksen tavoitteena on turvata vammaisten henkilöiden oikeuksien toteutuminen ja palveluiden saatavuus yhdenvertaisesti eri alueilla. Lisäksi tavoitteena on säilyttää laki vammaisille henkilöille tarkoitettuja palveluita koskevana erityislakina sekä varmistaa hyvinvointialueiden mahdollisuus rahoittaa uudistus.

Kuten alkuun totesin, vammaispalvelulain voimaantuloa on siirretty lokakuun 23 alusta vuoden 25 alkuun eli tähän vuodenvaihteeseen. Jo hyväksytyssä vammaispalvelulaissa poistettiin eduskuntakäsittelyn aikana perustuslakivaliokunnan lausunnon johdosta niin sanottu ikääntymisrajaus. Voimaantulon siirron taustalla on nyt hallituksen kirjaus siitä, että hyväksytyn vammaispalvelulain soveltamisalaa tulee täsmentää niin, että varmistetaan tämä säilyminen erityislakina, nämä asianmukaiset palvelut ja niiden kestävä rahoitus.

Pöytäkirja PTK 132/2024 vp

tus. Ikääntymisrajauksen poistamisen vuoksi silloin eduskunnassa lain soveltamisalaa ei määriteltä riittävän tarkasti lain selkeän ja yhtenäisen soveltamisen kannalta. Tämän vuoksi hallitus on ryhtynyt toimiin, ja käytännössä eduskuntaan ovat tulleet käsittelyyn soveltamisalaa koskevat tarkennukset.

Nämä muutokset koskevat ensisijaisesti sitä, että hyväksytyn vammaispalvelulain soveltamisalaa koskevaa 2 §:ää täsmennetään niin, että ensisijaisen lainsäädännön ja vammaispalveluiden suhdetta tarkennetaan, yksinkertaistetaan vammaisten henkilöiden määritelmää sekä lisätään suojasäännös asiakasmaksujen perimättä jättämisestä ja alentamisesta, ja sen lisäksi tehdään vielä selkeytystä sosiaalihuoltolain 4 §:n säännöksiin.

Tämä vanha laki on vuodelta 1987, ja alueilla odotetaan kuin kuuta nousevaa uuden vammaispalvelulain tuloa. Tähän esitykseen siis on nyt tehty täsmennyksiä, ja näitä täsmennyksiä valiokunnassa kannatetaan.

Valiokunta on näiden täsmennysten ohella tehnyt yhden pykälämuutoksen, joka liittyy vammaispalvelulain soveltamisalan tarkentamiseen, ja käyn tämän kohta tarkemmin läpi.

Valiokunta kiinnittää sosiaali- ja terveystieteiden ministeriön huomiota myös siihen, että valiokunta on kiirehtinyt vammaispalvelulain soveltamisalaa koskevan hallituksen esityksen antamista eduskunnalle, koska eduskuntakäsittelylle on varattava sen vaatima aika ja muutosten hyväksymisen jälkeen tulee myös jäädä kohtuullinen ja riittävä aika valmistautua lain toimeenpanoon. Näin ollen viimeisillä hetkillä täällä tätä käsitellään.

Arvoisa puhemies! Vammaispalvelulain soveltamisalan tarkentaminen ehdotettiin hallituksen esityksessä tehtäväksi niin, että lakiehdotuksen 2 §:n 1 momentin mukaan lakia sovellettaisiin 1 momentin osalta samalla tavalla kuin aikaisemmassakin lainsäädännössä ja määritelmä olisi sama. Mutta sen sijaan sitten täällä listassa on ollut useita muitakin kohtia, ja näistä kohdista on joitakin poistettu, jolloin vammaisen henkilön määritelmä on tämän lain tasolla valiokunnan asiantuntijakuulemisessa kuullun mukaisesti sanamuodoltaan suppeampi kuin aikaisemmin hyväksytyn lain mukainen määritelmä, joka sisälsi tällaisen yksityiskohtaisemman kolmen kohdan luettelon lain soveltamisesta toimintarajoitteisiin liittyen. Nyt tässä säännöksessä ei enää mainita ihan nimenomaisesti, että lakia sovelletaan henkilöön, jonka vamma tai sairaus yhdessä yhteiskunnassa esiintyvien esteiden kanssa teettävät sen — niin kuin aikaisemmin oli maininta, että tämä tarveperustaisuus tai toimintarajoite voi syntyä siitä — että ei voikaan osallistua yhteiskunnan toimintaan yhdenvertaisesti muiden kanssa, ja jonka itsenäisen elämän, osallisuuden tai yhdenvertaisuuden toteutuminen on vaikeaa ilman vammaispalvelulain mukaisia palveluita.

No, valiokunta kuitenkin korostaa nyt saamansa selvityksen jälkeen sitä, että esityksen perusteluiden mukaan kuitenkin tämä soveltamisalasäännösten yksinkertaistaminen ei ole tehtynä tässä esityksessä sen vuoksi, että tässä oltaisiin kaventamassa YK:n vammaisten henkilöiden oikeuksien komitean määrittelyä, vaan siksi, että tässä on vain puhtaasti yksinkertaistettu tätä pykälää. Näin ollen valiokunta toteaa, että on tärkeää myöskin, että näiden aikaisemmassa lainsäädännössä väliinputoajiksi jääneiden asemaan puututaan, esimerkiksi autismi- ja neurokirjon henkilöiden sekä lievästi kehitysvammaisten henkilöiden, ja valiokunta toteaa, että näiden kaikkien väliinputoajien pitäisi olla tässä kokonaisuudessa mukana, kuten saamamme selvitys todentaa.

Lakiehdotuksen 2 §:n 1 momentin mukaan laissa tarkoitettuja palveluita järjestetään siis tilanteessa, jossa ensisijaisesti sovellettavissa palveluissa ei palveluiden määrä riitä, vaan sitä kautta astuu tarve käyttää myöskin vammaispalveluja. Tämä muutos on poikkeus siihen jo hyväksyttyyn vammaispalvelulakiin. Käytännössä valiokunta korostaa esityksen ta-

Pöytäkirja PTK 132/2024 vp

voin, että yhdenvertaisuus ei toteudu niin, että tarjotaan kaikille samaa ja saman lain mukaista palvelua, vaan palvelutarpeen arvioinnissa huomioidaan henkilön yksilökohtainen palvelun tarve.

Arvoisa puhemies! Tämä elämänvaiheessa tavanomainen tarve osoittautui sitten valiokunnan käsittelyssä vaikeaksi säädettäväksi. Sen vuoksi valiokunta nyt esittääkin, että tämä pykälä poistettaisiin eli että lakiehdotuksesta poistettaisiin 2 §:n 3 momentti, jonka mukaan vammaispalvelulain mukaisia palveluita järjestetään vammaiselle henkilölle vain, jos hänen välttämätön avun ja tuen tarpeensa poikkeaa siitä, mikä on henkilön elämänvaiheessa tavanomainen tarve. Perustuslakivaliokunta piti säännöksen täsmentämistä edellytyksenä sille, että laki voidaan käsitellä tavallisessa lainsäätämisyjärjestyksessä. Valiokunta toteaa, että ottaen huomioon lain suunniteltu voimaantulo vuoden 25 alusta ja talousarvioesitykseen liittyville esityksille asetettu määräaika perustuslakivaliokunnan esittämiä täsmennyksiä säännökseen ei ollut mahdollista tehdä tämän eduskuntakäsittelyn aikana.

Arvoisa puhemies! En käy nyt läpi sitä, mistä nämä ongelmatilat määrittelyssä elämänvaiheessa tavanomaisen tarpeen osalta tulevat, vaan menen nyt sitten tämän lain nimenomaan taloudellisiin vaikutuksiin: Näitä taloudellisia vaikutuksia valiokunta on huolellisesti selvittänyt, ja ensinnäkin valtiovarainministeriö korostaa nyt sitä, että sillä ei ole ollut käytettävissä olevan ajan, hallituksen esityksen erinäisten kustannusvaikutteisten säännösehdoitusten ja 2 §:n 3 momentin poistamisesta seuraavien vaikutusketjujen ja tietopohjan heikkouden vuoksi mahdollisuutta tehdä kokonaisuudesta perusteellisia vaikutusarvioita. Valiokunnassa valtiovarainministeriö on todennut, että lisäys hallituksen talousarvioesitykseen verrattuna on siten 20,2 miljoonaa euroa jo varatun 24,8 miljoonan euron lisäksi. Tämä tarkoittaa siis käytännössä sitä, että sekä ministeriö että valtiovarainministeriö korostavat, että tämä todellinen tarve on varattava talousarvioon ja varmistettava myöskin, että tämä otetaan huomioon heti vuoden alusta, jotta hyvinvointialueilla on sitten riittävästi rahoitusta näiden lakisääteisten velvoitteiden toteuttamiseen. Tietenkin eduskunnan ja valtion tehtävänä on nämä perusoikeudet turvata. Tässä valiokuntamme mietinnössä myöskin todetaan, että lisätalousarviossa on kohdennettava hyvinvointialueille ehdotetun lainsäädännön velvoitemuutosten aiheuttamat kustannukset rahoituslain 9 §:n mukaisesti lain toimeenpanosta aiheutuvien kustannusten kompensointiin. Tämä tulee tehdä täysimääräisesti, mikä ilmenee myös valtiovarainministeriön lausunnossa.

Me olemme tehneet useita lausumia tämän esityksen mukaan, jotka näkyvät sieltä, mutta tärkein on se, että ”eduskunta edellyttää, että valtioneuvosto varmistaa hyvinvointialueiden rahoituksesta annetun lain 9 §:n edellyttämällä tavalla lain voimaantulosta lähtien hyvinvointialueille riittävät resurssit vammaisten henkilöiden palveluiden turvaamiseksi”. — Kiitoksia.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Forsgrén.

22.21 Bella Forsgrén vihr: Arvoisa rouva puhemies! Hallituksen esityksessä ehdotetaan vammaispalvelulain tarkentamista siten, että vammaispalvelulain mukaisilla palveluilla vastataan vammaisen henkilön palvelutarpeeseen vain, jos vamman tai sairauden aiheuttamaan toimintarajoitteeseen liittyvän avun ja tuen tarve poikkeaa vastaavaan elämänvaiheeseen tavanomaisesti liittyvästä tarpeesta. Tässä on kysymys tästä hallituksen 1. lakiehdotuksen 2 §:n 3 momentista.

Pöytäkirja PTK 132/2024 vp

Hallituksen esityksen perusteluiden mukaan elämänvaiheilla tarkoitetaan lapsuutta ja nuoruutta, aikuisuutta sekä vanhuutta. Valiokunnan asiantuntijakuulemisissa tuotiin useissa lausunnoissa esiin, kuinka tämä näennäisesti yleiseksi, kaikki elämänvaiheet kattavaksi muotoillun säännöksen tavoitteena on ollut sulkea erityisesti iäkkäitä vammaisia vammaispalvelulain soveltamisalan ulkopuolelle. Perustuslakivaliokunta piti lausunnossa sinällään hyväksyttävänä, että vammaispalvelulain mukaisten erityispalveluiden tarpeen arviointi tapahtuisi elämänvaiheiden erot huomioiden, mutta korosti, ettei hallituksen esityksen lakiehdotuksen 2 §:n 3 momenttiin sisältyvää epätasällisyyttä ja tarkkarajaisuuden puutetta voinut vammaispalvelulain perusoikeusliitännäisiä oikeuksia säänneltäessä pitää perustuslain kannalta asianmukaisena. Tällä aikataululla ja saaduilla vastineilla sosiaali- ja terveysvaliokunnassa ei kyetty turvaamaan esityksen perustuslainmukaisuutta muutoin kuin hylkäämällä mietinnössä ehdotettu 1. lakiehdotuksen 2 §:n 3 momentin säännös. Hallituksen esitys olisi tältä osin vaarantanut vammaisten henkilöiden yhdenvertaisuuden sekä vammaisten henkilöiden ja lakia soveltavien sosiaalityöntekijöiden oikeusturvan.

Valiokunnan asiantuntijakuulemisten yhteydessä kävi ilmi, että vammaispalvelulain täsmentämiselle on sinällään tarve mutta se tulisi toteuttaa aivan toisenlaisella perus- ja ihmisoikeuslähtöisellä tavalla. Edellä mainituista syistä me vastalauseen allekirjoittajat kannatamme hallituksen esitykseen sisältyvää poistoesitystä.

Hallituksen esityksen 2.1 § on ongelmallinen, koska siinä ei selkeästi erotella toisistaan lain henkilöllistä soveltamisalaa eli sitä, keitä lakia sovellettaessa pidetään vammaisina henkilöinä, ja palveluiden yleisiä saamisedellytyksiä eli sitä, milloin vammaisen henkilön palvelut toteutetaan vammaispalvelulain mukaisina erityispalveluina. Hallituksen esityksessä vammaisen henkilön määritelmä on yksinkertaistettu sellaisella tavalla, ettei se enää täysin vastaa YK:n vammaissopimusta. Vammaissopimuksessa vammaisuus määrittyy vammaisuuden sosiaalisen mallin mukaisesti erityisesti yhteiskunnan tuottamien esteiden kautta. Hallituksen esityksessä tämä näkökulma on jätetty pois, mikä voi kaventaa lain soveltamisalaa muun muassa neurokirjoon kuuluvien osalta. Perus- ja ihmisoikeusnäkökulmasta lain henkilöllisen soveltamisalan tulee kattaa kaikki YK:n vammaissopimuksen mukaiset vammaiset henkilöt, joten hallituksen esittämä irtaantuminen vammaissopimuksen lähtökohdista on ongelmallista niin Suomea sitovien ihmisoikeusvelvoitteiden noudattamisen kuin perustuslain 19.3 §:ssä tarkoitettujen riittävien sosiaalipalvelujen yhdenvertaisuuden turvaamisen näkökulmasta. Edellä mainituista syistä Marinin hallituksen perus- ja ihmisoikeuksien turvaamiseen sitoutunut muotoilu vammaispalvelulain soveltamisalasta on toimivampi, ja sitä esitämme.

Kaikki vammaiset henkilöt eivät saa kaikkia heidän yksilöllisiin tarpeisiinsa vastaavia palveluja vammaispalvelulain mukaisina erityispalveluina. Hallituksen esityksen tavoitteena on mahdollistaa, että vammaisia henkilöitä ohjataan aiempaa laajemmin ensisijaisen lainsäädännön, kuten sosiaalihuoltolain, mukaisiin palveluihin. Ne ovat pääosin maksullisia, toisin kuin vammaispalvelulain mukaiset palvelut. Tämä kasvattaa todellisia esteitä vammaisten henkilöiden palvelujen saannille, mikä asettaa etenkin taloudellisesti huonoosaiset vammaiset henkilöt eriarvoiseen asemaan suhteessa muihin väestöryhmiin. Vammaispalvelujen tavoitteena on kompensoida vammaisuuden asettamaa haittaa, eikä yksilön tulisi joutua maksamaan siitä. Hallituksen esitys erkaantuu tältäkin osin YK:n vammaissopimuksen periaatteista.

Hallituksen esityksen sisältämät suojasäännökset asiakasmaksujen perimättä jättämisestä tai huojentamisesta ovat tärkeitä. Ne jäävät kuitenkin liian tulkinnanvaraisiksi ja heikos-

Pöytäkirja PTK 132/2024 vp

ti velvoittaviksi. Asiaksmaksujen huojennusten toimimattomuus ja niiden hakuprosessien raskaus johtavat siihen, että erityisesti pienituloiset vammaiset henkilöt eivät pääse heille kuuluviin oikeuksiin asiaksmaksujen huojennuksissa, ja perimättä jättämistä koskevat päätökset tulisi tehdä automaattisesti ilman asiakkaan erillistä pyyntöä. Näistä perusteluista esitämmekin, että hallituksen asiaksmaksuihin liittyvä 2. lakiehdotus hylätään.

Sosiaali- ja terveysvaliokunta pyysi sosiaali- ja terveysministeriöltä ja valtiovarainministeriöltä arviota hallituksen esitykseen sisältyvän 2 §:n 3 momentin poistamisen kustannusvaikutuksen hyvinvointialueilla talousarvion käsittelyä varten. Muutoksen kustannusvaikutusta koskevalla tiedolla on suuri merkitys hyvinvointialueiden rahoitusta koskevan lainsäädännön kannalta, koska vammaispalvelulaissa säädetään sellaisista vammaisten henkilöiden subjektiivisista oikeuksista, jotka on turvattava täysmääräisesti hyvinvointialueiden käytössä olevasta rahoituksesta riippumatta.

Hallituksen esitykseen vuoden 2025 talousarvioksi sisältyy yhteen tehtävämuutosten toimeenpanoon 24,8 miljoonaa euroa vuodelle 2025. Valtiovarainministeriön lausunnon mukaan valtio varaa uuden vammaispalvelulain toimeenpanoon yhteensä 45 miljoonaa euroa vuodelle 2025, millä vahvistetaan alueiden edellytyksiä lainsäädännön toimeenpanoon. Lisäystä hallituksen talousarvioesitykseen verrattuna olisi siten 20,2 miljoonaa euroa.

Ensinnäkin valiokunnalle ja ainakin erityisesti minulle jäi epäselväksi, miksi valtiovarainministeriöllä on erilaisia arvioita vammaispalvelulain rahoituksen riittävydestä. Esim. Sanna Marinin hallituksen teknisessä julkisen talouden suunnitelmassa valtiovarainministeriön pohjalta tekniseen kehykseen varattiin 100 miljoonaa euroa lisää silloisen vammaispalvelulain toimeenpanoon. Tässä on siis yli 50 miljoonan gäppi näiden kahden esityksen välillä. Valiokuntakäsittelyn aikana me vastalauseen allekirjoittaneet vaadimme sosiaali- ja terveysministeriöltä ja valtiovarainministeriöltä tarvittavia tarkempia laskelmia kustannusvaikutusten muutoksista, mutta hallituspuolueiden edustajat valitsivat valittavasti äänestää lisäselvityksiä vastaan.

On selvää, että vammaispalvelulaista aiheutuu vuoden 2025 alusta alkaen elämänvaihetta koskevan säännöksen poistumisesta johtuen huomattavasti suuremmat kustannukset kuin valtion talousarvioon on nyt otettu. Valtiolla olisi siten velvollisuus osoittaa talousarviossa hyvinvointialueille välittömästi suurempi rahoitus. Riittämätön rahoitus vaarantaa vammaisten henkilöiden pääsyn heille uudessa vammaispalvelulaissa taattuihin oikeuksiin. Edellä kuultujen perustelujen takia esitän, että käsittelyn pohjaksi otetaan vastalauseeseen 1 sisältyvä lakiehdotus. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Lindén.

22.28 Aki Lindén sd: Arvoisa rouva puhemies! Ensimmäiseksi kannatan edustaja Forsgrénin äsken tekemää ehdotusta.

Sitten puheenvuoroni, jonka olen jakanut kahteen osaan: toisessa pohdiskelen jossain määrin periaatetasolla tätä koko vammaisuuteen liittyvää melko monimutkaista problematiikkaa, ja toisessa osassa sitten käyn läpi tätä viime vuosien tapahtumasarjaa näitten eri lakien ja niiden lykkäämisen osalta.

Itselleni koko tämä kysymyksenasettelu tuli ajankohtaiseksi, kun vuonna 1984 tapahtui suuri muutos, jossa lääkinnällinen kuntoutus siirtyi sosiaalihuollon alaisuudesta terveydenhuoltoon. Eli aikaisemmin, jos potilas oli tarvinnut jonkun apuvälineen tai vaikkapa asun-

Pöytäkirja PTK 132/2024 vp

non muutostöitä tai joitain muita tällaisia, siitä piti päättää sosiaalihallinnossa. Sitä varten oli olemassa hyvin yksityiskohtainen ohjeistus, jossa oli lueteltu myös, mitä apuvälineitä ja mitä tällaisia muita etuuksia voidaan hyväksyä myönnettäväksi eri tilanteita varten.

Tämä siirtyminen terveydenhuoltoon oli erittäin myönteinen muutos, koska silloin se vertautui käytännössä lääkkeen määräämiseen, eli lääkäriellä tai muulla henkilöstöllä keskeisessä asemassa — usein esimerkiksi fysioterapeuteilla ja psykologeilla — oli selkeä näkemys siitä, mitä potilas tarvitsee. Aivan subjektiivista se ei senkään jälkeen tietysti ollut, vaan merkittävimmistä apuvälineistä usein päätettiin terveyskeskuksen kuntoutustyöryhmässä. Kun olen niitä päätöksiä ollut tekemässä, niin voin kertoa, että niitä jouduttiin joskus myös hylkäämään. Aivan anekdoottina voin todeta, että olen hylännyt esimerkiksi krooniseen selkävaivaan lääkirintodistuksella anotun kahdenmaattavan vesisängyn, eli tavallaan oli aika villiä välillä tämä keskustelu näistä asioista.

Kymmenen vuoden ajan opetin ammattikorkeakoulussa kuntoutusta, ja ehkä tärkein teos, johon tutustuin ja jonka tässäkin mainitsen — kertosin vielä varmuudeksi sen nimen oikein — oli Aila Järvikosken Kuntoutuksen kehityssuunnaukset. Se oli hänen lisensiaattityönsä, ja niin kuin se nimi kertoo, siinä oli koko tämän kuntoutuksen ja vammaisuuden historiallinen analyysi. Ja menen ihan vain siihen lopputulemaan, joka oli se, että se modernein — ja nyt huom. kysymys on tapahtumista muutama vuosikymmen sitten — näkemys vammaisuudesta oli biopsykososiaalinen, eli nyt paino on juuri tällä sosiaalisen vammaisuuden käsitteellä. Se ottaa ennen kaikkea huomioon yhteiskunnan ja yhteisön, henkilön lähipiirin, eli sen, että vammaisuus ei ole vain yksilöllistä, vaan se on aina suhteessa johonkin. Se on haitta, se on toimintakyvyn vajuus suhteessa johonkin. Henkilöllä voi olla vaikkapa fyysinen vamma, joka ei esimerkiksi estä jotain tiettyjä toimintoja arjessa, mutta se saattaa olla kuitenkin este hänen työnteolleen riippuen siitä, minkälainen hänen työnsä on. En sen pidemmälle tähän yhteyteen mene, mutta tässä äsken edustaja Forsgrénin esittelemässä vastalauseessa käsitellään myös tätä asiaa, ja tämä on monella tavalla tämän asian ydin. Tämä sosiaalisen vammaisuuden käsite on myös YK:n vammaissopimuksen ydin.

Aikanaanhan vammaisuutta määriteltiin hyvin diagnoosilähtöisesti: oli invalidiprosentit ja sitten prosentit korvattiin haitta-asteilla, jolloin yksi haitta-aste vastasi viittä prosenttia. Haluan kertoa yhden ihan konkreettisen esimerkin, koska se kuvaa aika paljon tätä asiaa. Tämä on aika karkea esimerkki mutta liittyy omassa elämässäni työjaksoon, jossa olin lääninlääkärinä ja tehtäväni kuului valvoa läänin alueen sosiaali- ja terveydenhuoltoa. Eräessä kunnassa eräälle naiselle, joka oli liikennetapaturmassa menettänyt rintakehään tapahtuneen vammautumisen tai sen hoidon yhteydessä toisen rintansa, ei kunta myöntänyt sitä rintaliivissä pidettävää irtoproteesia, koska kunta totesi, että sellainen myönnetään vain, jos rinta on menetetty syövän takia. Tässähän jokainen nyt ymmärtää ihan arjessa, että eihän olennaista ole se taustalla oleva diagnoosi tai syy vaan se haitta-aste. Totta kai sitten lääninhallituksessa otimme siihen kannan, että tämä oli virheellinen menettely ja vaadimme sen korjaamista. Eli tällainen tiukka diagnoosilähtöisyys oli ongelma. Pitää tarkastella sitä haittaa ja sitä toiminnan vajavuutta. Toisaalta tiedän, että eräät vammaisryhmittymät ovat olleet voimakkaasti diagnoosilähtöisyyden kannalla, koska heidän mielestään se on ollut selkeää, ja silloin on ollut selkeät rajat ja prosentit ja numeeriset määritelmät näille asioille.

Pöytäkirja PTK 132/2024 vp

Mutta tämä nyt tästä taustasta, nyt elämme modernia aikaa. Korostan edelleen tätä sosiaalisen vammaisuuden käsitettä, ja näistä diagnooseista ja muista pitää tässä päästä eroon ja arvioida tätä kokonaisuutta.

No, sitten ihan lyhyesti nämä viimeiset vaiheet.

Tässähän on hyvin mielenkiintoinen lähihistoria. Meillä oli todella monta kymmentä vuotta voimassa meidän vanha vammaispalvelulaki, ja sitten Marinin hallituksen aikana tehtiin uudistettu laki. Tiedän, että se oli erittäin suuritöinen, siinä oli jo valmisteluvaiheessa laajoja kuulemisia. Olin ministerinä silloin, kun se täällä esiteltiin, ja sanotaan nyt suoraan, että taloudellinen lähtökohta oli silloin erittäin tiukka. Oli mahdollisuus käyttää siihen, palveluihin ja etuuksiin, lisää rahaa sen verta kuin mitä verotuksen invalidivähennyksen poistamisella saatiin, eli se on käytännössä 25 miljoonaa euroa. Siitä sitten seurasi se, että oikeastaan se ikärajaus oli, sanon suoraan, siinä laissa, joka oli se hallituksen esitys numero 191 vuodelta 22, vielä tiukempi kuin nyt tehdyssä hallituksen esityksessä. Mutta sosiaali- ja terveystieteiden valiokunta otti minusta hyvän otteen siihen koko uudistukseen ja lähti sitä muuttamaan, ja siitä laista tuli merkittävästi parempi, ja sitten se yksimielisesti täällä eduskunnassa hyväksyttiin.

Sitten vaihtui hallitus, jolle raportoitiin, että tämä eduskunnan hyväksymä onkin satoja miljoonia euroja kalliimpi. Sinne kehykseen kuitenkin, niin kuin tuossa vastineessakin kerrotaan, kirjoitettiin 100 miljoonaa kalliimpi mutta puhuttiin sadoista miljoonista, ja olen tässä salissa kuullut puhuttavan jopa miljardista.

No, nyt sitten uusi hallitus teki lakiehdotuksen, jossa lähdettiin siitä, että se on tietyllä tavalla halvempi kuin aiemmin tietyn otaksuman mukaan, mutta meidän kiistelimme täällä, onko se halvempi vai kalliimpi kuin edellisen hallituksen esitys. Nyt kun tästä poistettiin yksimielisesti tämä kakkospykälän kolmoskohta, niin tämä astui roiman askeleen eteenpäin, mutta silti tästä ei vielä tullut riittävän hyvää. Sen takia me olemme tässä tehneet [Puhemies koputtaa] vastalauseen, vaikka tämä selkeästi parani nyt myös StV:n käsittelyssä. — Kiitoksia.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Kiuru.

22.35 Krista Kiuru sd: Arvoisa puhemies! Haluan myöskin käyttää puheenvuoron SDP:n kansanedustajana tästä vammaispalvelulaista. Kysymyksessähän on laki, jossa tehdään Sanna Marinin hallituksen uuden vammaispalvelulain soveltamisalaan päivitystä. Olen saanut itse olla mukana tämän uuden vammaispalvelulain rakentamisessa, ja käytännössä asian esitteli äitiyslomallani viime kaudella ministeri Lindén. Sitten kun palasin äitiyslomalta, tämä laki oli eduskunnassa vieläkin käsittelyssä. Todella niin on, että tämän soveltamisalan rajauksen johdosta, sen jälkeen kun tämä ikärajauspykälä poistettiin sieltä vammaispalvelulaista — perustuslakivaliokunta siis totesi, että se on poistettava — valtiovarainministeriö arvioi omassa niin sanotussa teknisessä kehyspäättöksessään Sanna Marinin hallituskauden lopuksi, että käytännössä tämän nyt lepäämässä olevan lain 2.3 §:n poisto vaatisi sadan miljoonan panostuksen, jotta toimeenpanossa nämä oikeudet vammaisten osalta toteutuisivat. Kun hallitus sitten käynnisti oman ohjelmansa mukaisen toiminnan, niin hallitusohjelmassa on varattu sata miljoonaa — joka viittaa siis siihen, että tämä kehyspäättös on luettu — tämän uuden vammaispalvelulain toimeenpanoon.

Sen lisäksi hallitus on sitoutunut jo hallitusohjelmassaan siihen, että tätä soveltamisalaa rajattaisiin jälleen kerran, ja nyt se kysymys on sitten, miten tämä nykyinen lainsäädäntö,

Pöytäkirja PTK 132/2024 vp

joka sitten tulisi näillä soveltamisalan rajoituksilla täältä eduskunnasta läpi, eroaa tästä Sanna Marinin hallituksen pohjasta. Nyt on kysymys siis siitä, että se vammaispalvelulaki on viime kaudelta, eli se lykätty laki, joka on nyt lepäämässä, on jo säädetty, ja kaikki ne yksityiskohdat tulevat sieltä, mutta hallitus on tässä esityksessä, joka meillä on tänään käsittelyssä, rajannut tätä soveltamisalaa. Tällaisella porilaisella suoruudella käyn nämä nopeasti nyt läpi, jotta selviää, tuliko Sanna Marinin hallituksen vammaispalvelulaki vai jotakin muuta, ja se suurta yleisöäkin varmasti kiinnostaa. Oma arvioni tilanteesta on, että lähes tuli mutta ei kuitenkaan, ja tässä argumenttini sille, miksi perustelen sitä näin:

Tässä 2 §:ssä on todella tarkasti määritelty, kuka suomalaisen lainsäädännön mukaan on vammainen, ja näistä momenteista olemme joutuneet valiokunnassa jättämään vastalauseen, koska ajattelemme, että ne momentit pitäisi kirjoittaa siinä muodossa kuin ne tässä lykkääntyneessä lakiehdotuksessa ovat. Kysymys on siis siitä, että nykyinen vammaisuuden määritelmä YK:n vammaisten oikeuksien sopimuksen mukaisesti perustuu niin sanotusti tällaiselle ajattelulle, että otetaan laajasti huomioon myöskin sosiaaliset esteet — yhteiskuntaan osallistumisen esteet, itsenäisen elämän esteet ja ylipäätään kanssakäymisen esteet — ja tästä logiikasta nyt puuttuu tässä esityksessä jotakin. Tässä voimaantumisen rajoituksessa alun perin on kavennettu tätä niin — tai näyttäisi, että on kavennettu tätä niin — että annetaan tämän määritelmän supistua suhteessa YK:n sopimukseen. Me ollaan kuitenkin saatu selvitys, ja uskon, että tämä on vilpittömästi annettu selvitys, jossa todetaan, ettei tarkoituksena ole ollut tunkea ketään täältä pois, ja tällä logiikalla myöskin pitäisi lievästi kehitysvammaisten ja esimerkiksi neurokirjon ihmisten olla tässä mukana. Me saimme tästä sosiaali- ja terveysministeriön selvityksen, ja uskon vilpittömästi, että hallitus ei aikonut tällä soveltamisalaa kaventaa. Mutta pykälätasolla tämä on herättänyt valtavasti suuttumusta Suomessa, koska koetaan, että tämä YK:n vammaissopimuksen mukainen vammaisuuden määritelmä ei ole tässä sisällä. Varmuuden vuoksi me haluamme, että se on sen mukainen kuin lykättyssä laissa on, jottei kentällä synny epäselvyyttä siitä, voitaisiinko tässä jollekin vammaiselle jättää nämä oikeudet antamatta. Tässä on siis eroavaisuus, mutta siitä, vaikuttaako se taloudellisesti, ajattelen, että tässä ei ole kysymys kuitenkaan taloudellisesta rajoitteesta, jolla pienennettäisiin tätä soveltamisalaa.

Toinen muutos tässä esityksessä on se, että tässä otetaan käyttöön nyt erikoinen logiikka. Tässä ajatellaan, että ihmisten pitäisi hakeutua ensin erilaisten substanssilakien piiriin: kun ollaan nuoria, pitäisi lasten ja nuorten palveluita koskevaa lainsäädäntöä hakea tueksi, tai esimerkiksi kun ikäännyttään, niin ikääntyvien palveluista annettua substanssilainsäädäntöä käyttäen saisi tarpeenmukaista apua. Tämä logiikka ei oikein toimi siinä maailmassa, jossa me ollaan menty tällä nykyisellä ajattelulla, että ihmiset, jotka ovat vammaisia, pääsevät suoraan tämän erityislain piiriin. Mutta jos tässä onkin tarkoituksena ikään kuin soveltamisalaa kaventaa, jolloin ensin testattaisiin, onko nyt oikeasti tarvetta vammaispalveluille, niin kulujahan sieltä tulee kuitenkin, ja sitä logiikkaa en oikein ymmärrä, että siinä asiakasmaksuja voi säästää, koska tosiasiaassa nämä palvelut, jotka tulevat ensisijaisina palveluina, ovat useimmiten lähes aina maksullisia ja vammaispalvelut taas päinvastoin lähes aina maksuttomia. Mutta ei tämä niin kovasti soveltamisalan näkökulmasta rajoita sitä, että täältä tulisi suuria säästöjä.

Mitä yritän tässä nyt sanoa: Tämän 2.3 §:n eli tämän ikärajauspykälän, joka nykyään on tämä elämänvaihepykälä, poiston johdosta — enkä käy nyt niitä ongelmia läpi, miksi se piti poistaa — hankaluutena on siis se, että totta kai se tuo kustannuksia, koska nythän soveltamisala on jälleen laaja. Jos hallitus varasi tähän sata miljoonaa ja käytännössä 25 mil-

Pöytäkirja PTK 132/2024 vp

joonaa tällä eduskuntaan tuodulla esityksellä on tarkoitus käyttää vammaispalveluihin, moni kysyy, mihin katosi 75 miljoonaa. No, joku voi sanoa, että no, annetaan sinne 20,2 miljoonaa, kuten valtiovarainministeriö esittää. Kuinka uskottavaa se on, että kun täällä on satojen miljoonien kustannuksia maalailtu — muistan ministerinä ollessani, kuinka minulle huudettiin siitä, kuinka kalliiksi tämä nyt tulee — niin nyt me nähdään, kuinka halvaksi tämä tuli? Siis ajatellaan, että tämä soveltamisalan tarkistuksen tekemättä jättäminen maksaisi 20 miljoonaa. Kuka tähän uskoo, että 45 miljoonalla siis tässä pärjättäisiin? [Puhemies koputtaa] Moni kysyy, mihin se 55 miljoonaa katosi.

Täällä meidän esityksessä on tosi kovat lausumat, joissa lähtökohta on, että nämä palvelut pitää turvata täysimääräisesti vuoden alusta ja ne pitää tehdä vähintään lisätalousarviollla, jos ne eivät ole valtiovarainvaliokunnan ehdotuksessa huomenna mukana. [Puhemies koputtaa] Tämä on todella vakava paikka, ja ponsi on tästä jätetty ihan yhteistuumiin.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Laiho.

22.43 Mia Laiho kok: Arvoisa puhemies! Käsittelemme vammaispalvelulakia. Vuoden 25 alussa voimaan tulevassa laissa soveltamisalaa on ehdotettu tarkennettavaksi ja selvennettäväksi voimassa olevan lainsäädännön edellyttämällä tavalla niin että laissa tarkoitettuja palveluita järjestettäisiin vain tilanteessa, jossa muussa, ensisijaisesti sovellettavassa lainsäädännössä tarkoitettut palvelut eivät olisi henkilön yksilöllisen palvelutarpeen ja edun kannalta riittäviä ja sopivia. Eli soveltamisalaa tarkennettaisiin niin, että laissa tarkoitettuja erityispalveluita järjestettäisiin vammaiselle henkilölle vain, jos hänen välttämätön avun ja tuen tarpeensa poikkeaa siitä, mikä on henkilön elämänvaiheessa tavanomainen tarve. Ja samalla tarkennetaan vammaisen henkilön määritelmää muuttamatta kuitenkaan sen sisältöä.

No, tässä valiokuntakäsittelyn aikana perustuslakivaliokunta piti käsiteltävänä olevaa hallituksen esitystä ja elämänvaiheisiin kiinnittyviä arviointiperusteita sinänsä hyväksyttävänä mutta kuitenkin katsoi, että elämänvaiheesta esitetyt perustelut huomioden 1. lakiehdotuksen 2 §:n 3 momentin säännös on huomattavan avoin ja tulkinnanvarainen, ja kehotti sitä täsmentämään. Tältä osin sitten valiokunnassa kuultiin valtio-oikeuden asiantuntijoita, ja siinäkin kiinnitettiin huomiota säännöksen tulkinnanvaraisuuteen ja epätasällisyyteen. Erityisesti ikääntyneiden henkilöiden osalta tavanomaisen tarpeen määrittely on toimintarajoitusten osalta haastavaa, koska ikääntymiseen sinänsä liittyy jo jonkintasoinen toimintakyvyn heikkeneminen.

Valiokunta totesi, että tähän 2 §:n 3 momenttiin kytkeytyvät valtiosääntöoikeudelliset ongelmat liittyvät sellaisiin kysymyksiin, jotka tulisi ratkaista eduskuntakäsittelyn sijaan ministeritasolla, ja se vaatisi huolellista valmistelua. Sen takia valiokunta ehdotti, että tämä 3 momentti poistetaan tästä lakiehdotuksesta, jotta tämä lakiesitys saadaan nyt tässä vaiheessa menemään eteenpäin. Tätä esitystä on laajasti odotettu, ja se saadaan kuitenkin muilta osin käytäntöön. Valiokunta korosti, että nimenomaisen elämänvaiheita koskevan säännöksen poistaminen soveltamispykälästä ei tarkoita kuitenkaan sitä, ettei asiakkaan palvelutarpeen arviointia ja asiakassuunnitelmaa tehtäessä tule ottaa huomioon henkilön elämänvaihetta ja elämäntilannetta.

Valiokunta teki kolme eri lausumaehdotusta liittyen tähän esitykseen. Valiokunnan puheenjohtaja nostikin esiin näitä eroavaisuuksia, mitä oli Marinin aikaisempaan esitykseen, joka ei ole siis astunut voimaan — olisi astunut muuten vuoden alusta, mutta nyt tämä la-

Pöytäkirja PTK 132/2024 vp

kiesitys korvaa sen. Ehkä se merkittävin eroavaisuus on siinä, että tässä esityksessä korostetaan ensisijaisten lakien ensisijaisuutta, ja vammaispalvelulaki tulee sitten vasta, jos ne ensisijaisten yleislakien kautta saatavat palvelut eivät ole riittäviä. Ja niin kuuluu toisaalta ollakin, että erityislaki on tarkoitettu vain niille, jotka tarvitsevat niitä erityispalveluita, jotta se oikeasti myös kohdentuu sille joukolle vammaisia, joille se kuuluukin, koska tämä laki tuo subjektiivisia oikeuksia ja niihin pitää vastata.

Tehtiin tosiaan useita lausumaehdotuksia, joista yhdessä edellytettiin sitä, että valtioneuvosto seuraa ja arvioi kiireellisesti vammaispalvelulain vaikutuksia — tämä on uusi lakikokonaisuus, ja vaikutuksia on arvioitu monella eri tasolla — ja ryhtyy toimenpiteisiin lain yksittäisten säännösten ja soveltamisalasäännöksen täsmentämiseksi, jos se on tarpeen lain säilymiseksi vammaisille henkilöille tarkoitettuna erityislakina.

No, toinen asia. On tärkeää varmistaa rahoitus, koska, niin kuin sanoin tuossa aikaisemmin, tämä tuo subjektiivisia oikeuksia ja ne vammaispalvelut, mitä tämän lain osalta kuuluu tämän lain piiriin, tulee vammaisille järjestää. Eli rahoitus hyvinvointialueille pitää siltä osin olla riittävänä.

No sitten on tärkeätä, kun tämä on uusi lakikokonaisuus, että sitä lakia sovelletaan ja toimeenpannaan yhdenmukaisesti hyvinvointialueilla eri puolilla Suomea. Sen takia edellyttimekin, että valtioneuvosto ohjaa vammaispalvelulain toimeenpanoa, jotta varmistetaan lain valtakunnallisesti yhtenäinen soveltaminen ja vammaisten henkilöiden palvelujen yhdenvertainen saatavuus eri alueilla.

Ja sitten nostimme esiin myös sen, että valtioneuvosto seuraa vammaispalvelulain muutosten vaikutuksia vammaisten henkilöiden oikeuksien toteutumiseen — erityisesti, jos nousisi esille sellaisia väliinputoajaryhmiä, jotka eivät olisi tämän lain piirissä — ja ryhtyy tarvittaessa toimenpiteisiin lainsäädännön muuttamiseksi.

Mutta haluan osaltani kiittää valiokuntaa siitä työstä, mitä tämän eteen on tehty, ja myös oppositiota rakentavasta yhteistyöstä vammaispalvelulain eteenpäin saattamisessa.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Valtola.

22.50 Oskari Valtola kok: Arvoisa rouva puhemies! Edustaja Laiho kuvasi edellisessä puheenvuorossa hyvin ongelmia, jotka liittyivät tähän elämänvaiherajaukseen tai elämänvaiheen huomioimiseen lain soveltamisessa, ja en mene siihen nyt enempää.

Haluaisin tässä puheenvuorossa kuvata hieman eroa tämän lain ja Marinin nykyisin vahvistetun lain, joka on nyt lepäämässä, välillä. Ensimmäinen ero on tietysti pieni ero siellä vammaisen henkilön määritelmässä, mutta erityisesti kun tämä 2 §:n 3 momentti poistettiin, niin sinne jäi kaksi oleellista eroa.

Toinen on tämä ensisijaisten palveluiden ensisijaisuus ennen vammaispalvelulakia, eli vammaispalvelulain mukaisia palveluja järjestetään vammaispalvelulain soveltamisäännöksen mukaan vain, jos ensisijaisessa lainsäädännössä tarkoitettut palvelut eivät ole sopivia ja riittäviä. Tarkoituksena on selkeyttää sitä, että palvelujen saatavuus ei käytännössä ohjaa lain valintaa vaan se, millainen oikeus palvelun saamiseen henkilöllä yleis- tai erityislain mukaan on. Tämä ei kuitenkaan tarkoita sitä, että henkilö ei saisi lainkaan tarvitsemaansa apua, tukea, hoitoa ja huolenpitoa, vaan hyvinvointialueilla on sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämislain perusteella velvollisuus järjestää myös yleislain mukaiset palvelut asiakkaan tarpeiden mukaisiksi.

Pöytäkirja PTK 132/2024 vp

Toinen oleellinen ero on se, että asiakkaan edun arvioinnissa ei oteta huomioon palvelusta määrättävää maksua. Muutos auttaa pitämään erillään palvelutarpeen arvioinnin ja asiakasmaksusta tehtävät päätökset. Säännös auttaa myös säilyttämään vammaispalvelulain vammaisille henkilöille tarkoitettuna erityislakina.

Lisäksi sosiaali- ja terveysministeriö totesi, että nimenomaisen elämänvaihetta koskevan säännöksen poistaminen soveltamisalapykälästä ei tarkoita sitä, etteikö asiakkaan palvelutarpeen arviointia ja asiakassuunnitelmaa tehdessä pitäisi ottaa huomioon henkilön elämänvaihe ja elämäntilanne. Näin tehdään jo olemassa olevan lain perusteella. Lisäksi ministeriö totesi, että lain toimeenpanon ohjauksessa ja koulutuksessa sekä THL:n vammaispalvelujen käsikirjassa tullaan ohjaamaan vammaispalvelulain soveltamista tiukasti siten, että se säilyy vammaisille henkilöille tarkoitettuna erityislakina.

Tästä erosta tullaankin sitten tähän rahoitukseen, josta saimme VM:ltä arvion. Tämä lisäys on 20,2 miljoonaa euroa, eli yhteensä tähän lakiin varataan ensi vuodelle 45 miljoonaa euroa. Tämän varmistamiseksi, että rahoitus on riittävä, teimme lausuman, jossa pyritään varmistamaan rahoituksen riittäminen hyvinvointialueille rahoituslain 9 §:n mukaisesti.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Rantanen.

22.54 Piritta Rantanen sd: Arvoisa puhemies! Tässä edelläkin on puhuttu siitä, kuinka tärkeää se on, että tämä laki on tarkkarajainen ja että sen erilaiset tulkinnat olisivat mahdollisimman vähäisiä ja että se kohdentuisi niille ihmisille, joille se on tarkoitettu. Olen itse aloittanut tämän poliittisen urani kaupunginvaltuustossa sote-tilaajalautakunnassa, ja tämä oli se lautakunta, jossa sitten ne erimielisyydet käsiteltiin. Muistan erittäin hyvin, kuinka vaikeita ja hankalia ne tulkintojen tekemiset ja sen rajan vetäminen olivat, ja senkin vuoksi tämän lain tarkkarajaisuus on todella tärkeää. Muistan, kuinka siellä hyvin usein käytiin keskusteluja siitä, onko esimerkiksi Alzheimerin taudin tai jonkun muun vanhenemiseen liittyvän sairauden tuomat hyvin samantyyppiset oireet vammaispalvelulain mukaisiin palveluihin oikeuttavia. Näin ei tietenkään ollut, eikä ole tämänkään jälkeen, mutta ihmisten oikeustajun vuoksi on erittäin tärkeää, että se tulkinta ja tarkkarajaisuus ja kohdentuminen on oikein. [Puhujan mikrofonin sulkeutuu — Eduskunnasta: Ups! — Naurua] — Ei se mitään. Jatketaan sitten.

Sekä tässä valiokunnan mietinnössä että näissä opposition vastalauseissa on erinomaisen tärkeitä lausumaehdotuksia nimenomaan tästä riittävän rahoituksen varaamisesta ja siitä seurannasta, että kuinka tämä tulee sitten tosiasiallisesti toimimaan jatkossa. Itse ajattelen vielä — jos mennään tähän laajempaan kontekstiin — kuinka surullista on se, kuinka vähän meillä näkyy vammaisia ihmisiä työelämässä. Olemme käsitelleet tässä salissa tänä syksynä myös esimerkiksi Työkanava Oy:n lakkauttamista. Se vielä on nimenomaan näiden vammaisten ihmisten ja vajaakuntoisten ihmisten työllistymisestä halunnut huolehtia. Niissä kuulemisissa saimme kuulla, että Saksassa on esimerkiksi sellainen laki, että yrityksissä, joissa on 20 työntekijää, vähintään viisi prosenttia tulisi olla vammaisia tai osatyökykyisiä työntekijöitä. Ajattelen, että jotakin sellaista mekin kaivattaisiin täällä Suomessa, jotta vammaiset ihmiset aidosti pääsisivät paremmin osaksi yhteiskuntaa.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Lindén.

Pöytäkirja PTK 132/2024 vp

22.57 Aki Lindén sd: Arvoisa rouva puhemies! Kaksi kommenttia vielä täältä ihan paikaltani. Tai ennen niitä myönteinen kannanotto siihen, mitä edustaja Rantanen tässä äsken lopuksi totesi. Tuo oli todella tärkeää, että me pystyisimme osatyökykyisiä saamaan työelämän piiriin, vaikka muutaman tunnin päivässä, muutaman tunnin viikossa niin että he olisivat silloin työelämässä ja ansaitisivat myös omaa sosiaaliturvaansa. Tämä on erittäin tärkeä kysymys. Mutta ne kaksi asiaa, joita varten pyysin puheenvuoron, ovat seuraavat:

Minulla on tässä kädessäni se valtiovarainministeriön muistio, jolla päädyttiin nyt sitten lisäämään siihen alun perin 24,8 miljoonaa euroon se 20,2 miljoonaa euroa. Arvostan erittäin korkealle budjettipäällikkö Niemelää, ja kun luen ääneen, niin silloin en syyllisty omaan tulkintaani. Mutta varmasti kaikki kuulette tämän sävyn tässä kirjeessä sosiaali- ja terveysvaliokunnalle: ”Valtiovarainministeriö korostaa, ettei sillä ole ollut käytettävissä olevan ajan, käsillä olevan hallituksen esityksen erinäisten kustannusvaikutteisten säännöshenkeiden ja niihin nyt tehtävistä periaatteellisesti merkittävistä muutoksista seuraavien vaikutusketjujen ja tietopohjan heikkouden vuoksi mahdollisuutta tehdä kokonaisuudesta perusteellista vaikutusarviota.” Ja sitten täällä todetaan, että tähän jos lisätään 20 miljoonaa, niin ”varaamalla uuden vammaispalvelulain toimeenpanoon yhteensä 45 miljoonaa euroa vuodelle 2025 alueiden edellytyksiä lainsäädännön toimeenpanoon vahvistettaisiin”. Toki vahvistettaisiin. Onhan 45 miljoonaa enemmän kuin 25 miljoonaa, mutta edellä on todettu, että — ja mainittu syitä sille, miksi — ei olla voitu arvioida ihan oikeasti, mikä se tarvittava summa on. Eli tämä on arvio, ja on ihan perusteltua ajatella, että se voi olla joku muu summa, ennen kaikkea suurempi summa.

Se toinen kommentti on se, että vaikka pidän myönteisenä, että tämä asia menee eteenpäin ja parani valiokunnan käsittelyssä, enkä halua olla niin sanottu pahanilmanlintu, niin uumoilen, että aika paljon hallinto-oikeuskiistoja tulee olemaan. Olisi tullut erittäin paljon niitä myös siinä tilanteessa, jos se 2.3 momentti olisi sinne jäänyt, koska silloin olisi ollut riitoja siitä, mikä on vaikkapa sitä normaalia vanhenemista ja sen mukanaan tuomaa raihnaisuutta verrattuna siihen, että ihminen vaikkapa tietyn ikäisenä, 72-vuotiaana, sokeutuu äkisti tai tapahtuu jotain muuta, jota ehkä ei pidetä normaaliin ikääntymiseen liittyvänä enää tällä hetkellä ja joka laukaisisi sitten vammaispalveluettuuksien ja -palveluiden mahdollisuuden. Mutta nyt, kun se on poistettu, mikä on hyvä asia, niin tämä laki tuli tavallaan vielä yleisemmäksi ja on silloin vielä alttiimpi itse asiassa kiistelylle siitä, mikä on kulloinkin kriteeri, kun ratkaisuja tehdään. — Kiitoksia.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Forsgrén.

23.00 Bella Forsgrén vihr: Arvoisa rouva puhemies! Hallituksen esityksen painotus yleislainsäädännön ensisijaisuudesta vammaispalvelulakiin nähden on ongelmallinen erityisesti tilanteissa, joissa yleislainsäädännön mukaisten palveluiden saatavuus tai laatu ei vastaa vammaisten henkilöiden tarpeisiin. Esimerkiksi sosiaalihuoltolain mukaisten palveluiden resurssit ovat monin paikoin riittämättömät, ja ne on suunniteltu vastaamaan ensisijaisesti perustoimeentulotuen ja hoivan tarpeisiin eikä vammaisuuden aiheuttaman erityisen avun ja tuen tarpeeseen.

Eduskunnan oikeusasiamies on huomauttanut, että yleislainsäädännön mukaisten palveluiden saatavuus ja laatu vaihtelevat alueellisesti, mikä asettaa vammaiset henkilöt eriarvoiseen asemaan riippuen asuinpaikasta. Lisäksi on olemassa riski, että vammaiset henkilöt joutuvat väliinputoajiksi palvelujärjestelmissä, jos heidän tarpeitaan ei määritellä riittä-

Pöytäkirja PTK 132/2024 vp

vän tarkasti lain tasolla. Tämä asettaa vammaiset henkilöt epäoikeudenmukaiseen asemaan, koska heidän tarpeensa jäävät usein alisteisiksi taloudellisille realiteeteille.

Hyvinvointialueiden nykyinen rahoitustilanne ei anna takeita palveluiden tosiasialliseen saatavuuteen. Tällainen lainsäädäntö ei turvaa perustuslain 19.3 §:ssä säädettyä oikeutta riittäviin sosiaalipalveluihin ja loukkaa YK:n vammaisyleissopimuksen mukaista velvollisuutta turvata vammaisten henkilöiden oikeudet.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Kivelä.

23.02 **Mai Kivelä vas:** Arvoisa puhemies! Olen itse kasvanut vammaisen siskon kanssa ja siis nähnyt läheltä vammaispalveluiden merkityksen, ja jo siksikin vammaisten ihmisten oikeudet ja heidän palvelunsa ovat minulle tärkeä asia. Tässä esityksessä on suoraan sanottuna kyse vammaispalvelulain heikentämisestä ja heikentämisestä, joka tehdään säästösyistä.

No, miten tämä sitten vaikuttaa vammaisten henkilöiden perusoikeuksien ja yhdenvertaisuuden toteutumiseen? Tietenkin heikentävästi. Tämän lain niin kutsuttu soveltamisan tarkentaminen tarkoittaa sitä, että osalta vammaisista viedään oikeus vammaispalvelulain mukaisiin palveluihin, ja se taas tarkoittaa sitä, että he jäävät sitten sosiaalihuollon varaan. Ja mitä sosiaalihuollon puolella tapahtuu tällä hetkellä? No, myös sinne on kohdistettu rajut leikkaukset tämän hallituksen toimesta, tietenkin. Eli näiden vammaisten ihmisten asema heikkenee, eikä ole takuuta siitä, että myös heidän osaltaan varmistetaan se, että he saavat yksilöllisen palvelutarpeensa perusteella tarvitsemiaan palveluita.

Kuten tässä vastalauseessa tuodaan esille, tässä esityksessä myös sivuutetaan vammaisten henkilöiden haavoittuva asema suhteessa palveluiden maksullisuuteen sekä hyvinvointialueella oleviin haasteisiin yleis- ja erityislainsäädännön mukaisten palveluiden turvaamisessa, ja tämä taas on johtanut muun muassa alueellisiin eroihin vammaispalveluiden toteutumisessa.

Vammaispalvelulain rajaamista perustellaan sillä, että alkuperäisen lain myötä vammaispalvelulain piiriin olisi saattanut päätyä liikaa ihmisiä, eli tarkoitus on siis nimenomaan rajata ihmisiä pois palveluiden piiristä. Ja vaikka budjetissa vammaispalveluihin näytetään lisättävän rahaa, vammaispalvelulain lykkääminen ja rajoituksen tosiasiallinen tarkoitus on leikata kustannuksia verrattuna siihen tilanteeseen, jossa alkuperäinen, edellisen hallituksen säätämä laki olisi pidetty voimassa. En kannata.

Yleiskeskustelu päättyi ja asian käsittely keskeytettiin.

3. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi taloudellisesti tuetusta ammatillisen osaamisen kehittämisestä annetun lain ja koulutuksen korvaamisesta annetun lain 2 §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 168/2024 vp

Valiokunnan mietintö TyVM 17/2024 vp

Ensimmäinen käsittely

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 3. asia. Käsittelyn pohjana on työelämä- ja tasa-arvovaliokunnan mietintö TyVM

Pöytäkirja PTK 132/2024 vp

17/2024 vp. Nyt päätetään lakiehdotusten sisällöstä. — Yleiskeskustelu alkaa. Esittelypuheenvuoro, edustaja Lyly.

Keskustelu

23.04 Lauri Lyly sd (esittelypuheenvuoro): Arvoisa rouva puhemies! Esittelen nyt valiokunnan varapuheenjohtajana työelämä- ja tasa-arvovaliokunnan mietinnön koskien hallituksen esitystä eduskunnalle laeiksi taloudellisesti tuetusta ammatillisen osaamisen kehittämisestä annetun lain ja koulutuksen korvaamisesta annetun lain 2 §:n muuttamisesta.

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi taloudellisesti tuetusta ammatillisen osaamisen kehittämisestä annettua lakia ja koulutuksen korvaamisesta annettua lakia. Tavoitteena on edistää työntekijöille tarjottavaa suunnitelmallista koulutusta, joka on tarpeen työntekijöiden ammatillisen osaamisen ylläpitämiseksi ja kehittämiseksi. Tavoitteen toteutumista tuetaan voimassa olevan sääntelyn mukaan verovelvollisten työnantajien osalta koulutusvähennyksellä ja ei-verovelvollisten työnantajien osalta sitä vastaavalla koulutuskorvauksella.

Taloudellisesti tuetusta ammatillisen osaamisen kehittämisestä annetun lain soveltamisala muutettaisiin siten, että lakia sovellettaisiin vain koulutuskorvaukseen oikeutettuihin työnantajiin sekä heidän työntekijöihinsä ja heihin julkisoikeudellisessa palvelussuhteessa oleviin. Lakia muutettaisiin myös teknisesti koulutusvähennyksen poistamisen ja lain soveltamisalaa ehdotetun muutoksen johdosta. Lisäksi koulutuksen korvaamisesta annetun lain soveltamisalaa muutettaisiin siten, että siitä poistettaisiin viittaukset elinkeinoverolakiin ja maatalouden tuloverolakiin.

Työelämä- ja tasa-arvovaliokunta pitää hallituksen esitystä tarpeellisenä ja tarkoituksenmukaisena ja puoltaa hallituksen esitykseen sisältyvien lakiehdotusten hyväksymistä muuttamattomina. Valiokunta toteaa, että mahdollisuus saada koulutuskorvausta jää ennalleen niiden työnantajien osalta, joihin on tähänkin asti sovellettu koulutuksen korvaamisesta annettua lakia. Ehdotetut muutokset eivät myöskään merkitse asiallista muutosta koulutuskorvausta koskevaan sääntelyyn, joten koulutuskorvausta myönnetään jatkossa samoilla perusteilla kuin tälläkin hetkellä.

Valiokunta korostaa osaavan työvoiman saatavuuden turvaamisen ja jatkuvan oppimisen merkitystä. Mahdollisuus työuran aikana tapahtuvaan osaamisen kehittämiseen on erittäin tärkeä Suomen kilpailukyvyn ja työelämän muutosten kannalta. Jatkuvan oppimisen kehittämisessä tulee huolehtia siitä, että osaamisen ylläpitäminen ja päivittäminen on joustavasti mahdollista elämän eri vaiheissa ja tilanteissa.

Valiokunnan päätösehdotus on, että eduskunta hyväksyy muuttamattomina hallituksen esitykseen 168/2024 sisältyvät 1. ja 2. lakiehdotuksen. Päätös ei ole yksimielinen, vaan mietintöön sisältyy yksi hylkäysehdotuksen sisältävä vastalause. Tähän liittyen käytän sitten toisen puheenvuoron siitä. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Kiitokset esittelystä valiokunnan varapuheenjohtajalle. — Ja sitten edustaja Suhonen.

23.08 Timo Suhonen sd: Kiitos, arvoisa rouva puhemies! Työ- ja tasa-arvovaliokunnan varapuheenjohtaja esitteli asian, ja kohta hän pitää toisen puheenvuoron, missä tekee sitten esityksen. Mutta tässä välissä lyhyesti totean vain sen, että hallitushan jatkaa tässä sitä lin-

Pöytäkirja PTK 132/2024 vp

jaa, mitä Orpon oikeistohallitus on tehnyt, eliikkä koulutusleikkauslinjaa. Sieltähän on aikaisemmin aikuiskoulutustuki lopetettu, ammatillisesta koulutuksesta reilut leikkaukset, koulutusvähennyksen poistoesitys tässä. Eliikkä kyllähän tämä linja on aika murskaava, jos näin suoraan sanotaan. Siellä kuitenkin puhutaan kouluttautumisesta työelämään ja sen työntekijän työmarkkina-arvon parantamisesta. Sitä heikennetään nyt monelta suunnalta, ja tämä on pöyristyttävää. Tämä on vähän sama kuin näitten muitten hallituksen esityksien kautta, joissa leikataan työttömiltä ja leikataan pienituloisilta montaa kautta, tehdään työmarkkinaheikennyksiä, työntekijöille heikennyksiä montaa kautta, on monta eri lakiesitystä — tämä on sama juttu: montaa kautta koulutustukea ja kouluttautumista heikennetään. Tässä tilanteessa, kun tiedetään, että työntekijöillä kuitenkin olisi tarvetta nostaa sitä omaa osaamistasoaan niin että olisi parempi kohtaanto työmarkkinoilla — ja se olisi tosi tärkeää — niin tämä on sillä tavalla tosi ikävä ja todella harmillinen esitys, tämäkin, ja toki jatkaa sitä Orpon hallituksen kurjistamislinjaa valitettavasti. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Malm.

23.09 Niina Malm sd: Arvoisa rouva puhemies! Täällä on tänään keskusteltu vakavista aiheista, ja jälleen kerran on yksi aihe, jonka inhimilliset kustannukset on unohdettu, mutta eipä tämäkään lakiesitys tule sen enempää parantamaan valtakunnan taloutta.

Ensiksi hallitus on leikannut 170 miljoonaa aikuiskoulutustuesta, sen jälkeen hallitus on leikannut 120 miljoonaa ammatillisesta tuesta, ja tämän jälkeen on vielä 12 miljoonaa tämä kyseinen koulutusvähennys — lähes 300 miljoonaa ammattilaisilta, ammattilaisten mahdollisuudelta kouluttautua uudelleen. Herää kysymys kyllä siitä, eikö hallitus todellakaan halua tähän maahan osaavia ammattilaisia. Eikö ole Suomen etu se, että meillä olisi osaaavaa työvoimaa — varsinkin tällaisessa tilanteessa? Koko alkuiltä ollaan puhuttu siitä, että meillä joko on hoitajapula tai sitten meillä ei ole hoitajapulaa, se jäi nyt vielä tuosta edellisestä keskustelusta vähän epäselväksi, mutta meillä ei myöskään anneta tulevaisuudessa ihmisille mahdollisuutta kouluttautua sinne hoiva-alalle. Ehkä tässä sitten on ajatus siitä, että sieltä hoiva-alalta ei myöskään kouluttauduta pois.

Sen sijaan hallitus on kyllä mahdollistamassa eriskummallisen yhtälön siitä, että kokoomuksen tavoitteesta, perussuomalaisten siunauksella Suomeen voi tulla hallitsemattomasti, työehtoja heikentäen, paikallisen sopimisen kautta ulkomaalaista työvoimaa niin, että kukaan ei sitä pysty valvomaan, eikä siihenkään kyllä hallitus rahaa ole myöntänyt. Meillä on muuttuva työelämä, muuttuva teollisuus, meille on tulossa ammatteja, joista me emme tässä salissa edes osaa kuvitella, mitä ne ovat tulevaisuudessa, mutta ei kyllä tulevilla työntekijöillä ole mahdollisuutta niihin tuleviin ammatteihin kouluttautuakaan kesken työuran, koska se ei vain yksinkertaisesti ole taloudellisesti mahdollista.

Arvoisa rouva puhemies! Tämän hallituksen toimet ovat kyllä kestäättömiä työntekijöiden kannalta. Siinä tämä hallitus kyllä on onnistunut, että se on ollut Euroopan mestari työttömyyden kasvattamisessa ja siinä, kuinka ammatillinen osaaminen tästä maasta viedään. En siis ole vielä löytänyt sitä punaista lankaa siitä, onko hallituksen toiminta missään linjassa sen omien taloustavoitteiden kanssa — sen, että pitäisi olla osaavaa, palkattua työvoimaa yrityksille tarjota, mutta kaikki ne mahdollisuudet kouluttautua tulevaisuudessa viedään pois.

Kuten jo aiemmin totesin, hallituksen politiikka on kovaa ja kylmää, ja kun täällä nyt muutamia edustajia hallituspuolueista on — kiitos teille siitä —, en ole vielä tämän il-

Pöytäkirja PTK 132/2024 vp

lan aikana saanut vastausta siihen, onko tämä teidän mielestänne oikein. Onko teidän mielestänne oikein kurittaa alanvaihtajaa, palkansaajaa tällä tavalla tällaisessa työttömyystilanteessa, johon te olette tämän maan saaneet? Onko teidän mielestänne oikein viedä ne viimeisetkin mahdollisuudet kouluttautua? Jos edes olisi joku hypoteettinen mahdollisuus maakunnassa vaihtaa työpaikkaa ja kouluttautua, niin nyt te ette mahdollista sitäkään enää millään tavoin. Onko tämä teistä reilua ja oikeudenmukaista? Oletteko te pohtineet moraalien ollenkaan?

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Rantanen.

23.14 Piritta Rantanen sd: Arvoisa puhemies! Tällaista se on, kun lähtee harhailemaan ja kyselemään seuraavien puheenvuorojen pitämisiä.

Koulutusvähennyksen poistaminen osana osaamisen kehittämistä on kyllä ihan selvä jatkumo Orpon oikeistohallituksen kaikille aikaisemmillekin koulutusleikkauksille. Kun me sosiaalidemokraatit ajattelemme niin, että investointi ihmiseen ja osaamiseen on kuitenkin se ydinasia, niin se ei kyllä tälle Orpon hallitukselle tunnu käyvän.

Tämä hallitus on leikannut jo erittäin paljon koulutuksesta, ja jotenkin ajattelen niin, että kun hallitus on luvannut, että koulutus on erityissuojeluksessa, niin enpä haluaisi, että joku muu itselleni tärkeä asia olisi erityissuojeluksessa. Jos se tarkoittaa sitä, että esimerkiksi aikuiskoulutustuen lopettaminen — 30 000 käyttäjää — olisi miinus 170 miljoonaa, ammatillisen koulutuksen leikkaukset — 11 000 käyttäjää — olisi miinus 120 miljoonaa, koulutusvähennyksen poisto, josta tässä nyt puhutaan — 3 200 yritystä —, olisi miinus 12 miljoonaa euroa, niin nämä kaikki muodostavat yhteensä yli 300 miljoonaa euroa.

Tämä on siis kymmenen vuotta sitten luotu järjestelmä, jonka tavoitteena nimenomaan on ollut kannustaa ja kehittää työntekijöitten osaamista, ja sitten yritykset, jotka ovat tähän tarttuneet, ovat osan palkkakustannuksista voineet saada hyvityksenä. Ehkä huomiona, että kunnille ja kuntayhtymillehän tämä jää nyt ennalleen.

Mutta tässä on kyse kuitenkin siitä, että meillä on todella paljon ammattilaisia ja ammatiryhmiä, joittenka osaajista on jo tällä hetkellä pula ja joittenka yritysten yrittäjät ovat todella huolissaan siitä, mistä he jatkossa tulevat ammattilaisia saamaan. Tällä hetkellä näyttää siltä, että hallituksen ainoa vastaus on se, että kun lisätään lainapainotteisuutta, otetaan vähän enemmän sitten sinne opiskelijoille ja aikuisopiskelijoille lainaa, niin kyllä ne sitten niillä rahoilla itsensä kouluttavat.

23.16 Lauri Lyly sd: Arvoisa rouva puhemies! Niin kuin tässä aiemmin on tullut esiin, tämä on Orpon hallituksen linja, että leikataan koulutuksesta ja nimenomaan ammatillisesta koulutuksesta ja sellaisesta koulutuksesta, jota tarvitaan työelämässä. Investointi tässä mielessä ihmiseen ja osaamiseen ei tälle hallitukselle näytä sopivan.

Kuitenkin Suomen talouden kasvu on yhdeltä osaltaan siitä kiinni, minkälaista osaamista meillä on tuolla työelämässä, ja sen takia kaikki, mikä leikkaa sitä osaamisen kasvattamista, on väärää politiikkaa. Aikuiskoulutustuen lopettaminen, se 170 miljoonaa euroa: pitää muistaa, että sillä on yli 30 000 käyttäjää vuodessa. Ammatillisen koulutuksen leikkaukset, 120 miljoonaa, mutta tärkeämpi: 11 000 opiskelupaikkaa. Ja sitten tämä koulutusvähennyksen poisto: käyttäjiä on ollut 295 000 henkilöä ja yrityksiä lähes 3 300. Nämä yhteensä muodostavat jo 300 miljoonaa euroa leikkauksia koulutukseen, ja hallitus mainostaa nyt itse tekemäänsä 10 miljoonan euron satsausta, Jatkuvan oppimisen ja työllisyyden

Pöytäkirja PTK 132/2024 vp

palvelukeskus Jotpalle annettavaa 10 miljoonan euron määrärahaa työn ohessa tapahtuvan opiskelun pilotointi- ja kehittämishankkeisiin — 300 miljoonaa, 10 miljoonaa, 30 kertaa enempi on leikattu, ja sitten tämä 10 miljoonaa on se asia, jota nyt sitten hirveästi mainostetaan.

Tässä vielä on neljäskin asia, joka tähän vaikuttaa. Työttömyysturvasta on otettu pois tämä aktiiviosa, joka oli valtaosin koulutukseen ja ammatillisen osaamisen kehittämiseen liittyvää työttömän aktivointia. Sekin on tässä leikattu pois, eli kaikilla tavoilla on tehty näitä leikkauksia.

Koulutusvähennyksen olemassaolo ja sen käyttäminen ovat tarjonneet yrityksille täsmäkoulutukseen eväitä ja mahdollisuuksia tehdä nimenomaan yritysten tarpeiden pohjalta sitä koulutusta. Yritys on itse katsonut, mitä tarvitaan ensi vuonna, mitä koulutuspanostuksia pitää tehdä. Siihen liittyvät panostukset on tehty, ja kun se on ollut suunnitelmallista, se on oikeuttanut tähän koulutusvähennykseen. Tämä koulutusvähennyksen poisto, tämä noin 12 miljoonaa euroa, tarkoittaa noin 60 miljoonan palkkasummaa noin vähennyksien kautta laskettuna. Tämä vaikuttaa todella merkittävästi noin isoon määrään ihmisiä, niin kuin minä tuossa aiemmin mainitsin.

Sitten tämä on ollut sillä tavalla mielenkiintoinen, että kun katsotaan yrityksen henkilöstökoulutusta, sehan keskittyy useimmiten ylemmille toimihenkilöille, toimihenkilöille siinä puolessavälissä ja työntekijöille vähän vähemmän, mutta tämän kautta viimeisimmän tiedon mukaan, joka on otettu tuolta henkilöstökoulutuksen kautta — on katsottu, mitä on ollut — ylemmät toimihenkilöt ovat saaneet 47 prosenttia vähintään yhden päivän koulutusta, toimihenkilöt 43 prosenttia ja työntekijät 27 prosenttia. Eli tässä mielessä se on hiukan tasoittunut siellä yrityksissä siitä, mitä se aikaisemmin on ollut, mutta tämä on tärkeä osa koulutuksen järjestämistä. Tämä on ollut erittäin kannatettavaa toimintaa ja siinä mielessä on ollut tarpeellinen asia.

Ainut hyvä asia tässä on se, että tämä koulutuskorvaus jää tähän lakiin edelleen näille eivervovelvollisille julkisyhteisöille, ja siellä se koulutuskorvaus on. Eli yksityisellä puolella, yrityspuolella, tämä koulutusvähennys poistuu, mutta julkisella puolella tämä koulutuskorvaus jää vielä voimaan. Työntekijöitten kannalta on myöskin tosi tärkeä asia, että sitä työmarkkinakelpoisuutta — sitä osaamista, joka työmarkkinoilla on tärkeitä, että työllistyy nopeasti, jos ja kun joutuu työttömäksi — pidettäisiin yllä sen työuran ajan. Siihen tämä on ollut erinomainen asia, ja tätä olisi pitänyt jatkaa.

Me tulemme toisessa käsittelyssä esittämään tämän lakiesitys ykkösen hylkäämistä ja toisen lakiesityksen, joka koskee tätä koulutuskorvausta, hyväksymistä mietinnön mukaisena. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Viitala.

23.22 Juha Viitala sd: Arvoisa rouva puhemies! Taas me puhumme täällä leikkauksista, kun olisi kyllä parempi, jos puhuisimme useammin kasvusta. Tämä olennaisesti liittyy siihen, miten me tähän maahan saamme kasvua aikaan.

Koulutusvähennyksen poistaminen osana osaamisen kehittämistä on jatkumoa näille hallituksen koulutusleikkauksille, jotka kohdistuvat juuri erityisesti aikuiskoulutukseen ja työelämässä olevien mahdollisuuksiin uudelleen kouluttautua ja kehittää osaamistaan, ja kuitenkin Suomen talouden kasvun avaimia on se osaamiseen panostaminen. Tämä on kovin ristiriitaista sen kanssa, kun tiedostetaan kuitenkin, että korkeasti koulutetut henkilöt

Pöytäkirja PTK 132/2024 vp

luovat enemmän lisäarvoa työmarkkinoille. Mutta ei tietenkään sovi unohtaa toisen asteen ammatillisen koulutuksen suorittaneita. He ovat ihan yhtä tärkeitä tuomaan työpanosta työmarkkinoille.

Riippumatta siitä, millainen koulutus pohja on tullessa työelämään, eri yrityksillä on eri tarpeita kouluttaa sisäisestikin työntekijöitä. Toiset painottavat varmasti enemmän esimerkiksi turvallisuuskoulutuksia, toiset saattavat painottaa joitain muuntyyppisiä sisäisiä koulutuksia, millä pidetään yllä sitä ammattitaitoa, että pystyy työelämässä työskentelemään eläkkeelle asti. Uskallan epäillä, että yhä harvempi eläköityy tulevaisuudessa enää samalta alalta, mihin koulutuspolkujen jälkeen päätyy työelämään tullessaan. Eli työelämä ja työnteko tulevat rajusti muuttamaan tässä seuraavien vuosien aikana. Yhtenä esimerkkinä otettakoon vaikka se, kuinka paljon tekoäly tulee muuttamaan varmasti jokaisen tällä hetkellä työmarkkinoiden käytössä olevan ihmisen osaamistarpeita siinä työuran aikana.

Nämä ovat sellaisia asioita, minkä takia on ihan selvää, että tämmöistä koulutusvähennyksen käyttöä olisi tullut jatkaa, jotta saataisiin varmistettua, että se ammattitaito yrityksissä pysyy vaadittavalla tasolla ja näin ollen nimenomaan sitä lisäarvoa päästään työmarkkinoilla synnyttämään.

Tässä edellinen puhuja, edustaja Lyly, otti hyvin esille asioita, joita tuossa ajattelin myös vielä tuoda esiin, mutta nyt kello rupeaa sen verran paljon jo olemaan, että jätän ne tässä toistamatta.

Tämä lisäarvon tuottaminen tässä itselläni oli nyt kuitenkin pääaiheena. Eli varmasti jokainen työmarkkinoiden käytössä oleva joutuu päivittämään osaamistaan työuransa aikana. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Lyly.

23.25 Lauri Lyly sd: Arvoisa rouva puhemies! Oli ihan pakko vielä ottaa lyhyt kommentti. Suomen Yrittäjät totesi minusta ytimekkäästi tässä omassa lausunnossaan tämän osalta: ”Suomalaisen yhteiskunnan ja yritysten kilpailukyvyyn, kasvun sekä osaavan työvoiman saatavuuden takaamiseksi on ensisijaisen tärkeää, että jatkuvan oppimisen mahdollisuuksia kehitetään ja ylläpidetään pitkäjänteisesti yli hallituskausien.” Tämä oli ydin siellä Yrittäjien lausunnossa myös. Ja sitten kun katsoo palkansaajapuolen lausuntoja, niin kaikki olivat yksituumaisia siitä, että tällaista tapaa pitäisi noudattaa.

Muistan, että kun tämä aikoinaan lähti liikkeelle, ehkä parikymmentä vuotta sitten käytännössä, niin silloin aikoinaan SAK vaati kolmen päivän koulutusoikeutta, että saataisiin tasapuolisesti koulutettua siellä työuran aikana ihmisiä ja pidettyä heidän osaamistaan yllä, ja sitten tämä kehittyi omalla tavallaan tähän vähennyksen puolelle ja sitten koulutuskorvauksen puolelle. Siinä mielessä työnantajan vastuuta tällä vähennyksellä saatiin pienemmäksi, koska työnantaja sai tämmöisestä suunnitelmallisesta koulutuksesta tehdä sitten vähennyksen. Mutta tämä on ollut hyvä asia. Valitettavaa tässä on ollut se, että isommat yritykset ovat osanneet tätä paremmin käyttää kuin pienemmät yritykset, ja siinä olisi pitänyt kehittämistoimia tehdä, että tämä olisi toteutunut myös pienissä yrityksissä paremmin. — Kiitos.

Yleiskeskustelu päättyi.

Pöytäkirja PTK 132/2024 vp

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 168/2024 vp sisältyvien 1. ja 2. lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely päättyi.

4. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi hyvinvointialueesta annetun lain ja sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen järjestämisestä Uudellamaalla annetun lain 2 ja 17 §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 78/2024 vp

Valiokunnan mietintö HaVM 26/2024 vp

Ensimmäinen käsittely

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Ensimmäiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 4. asia. Käsittelyn pohjana on hallintovaliokunnan mietintö HaVM 26/2024 vp. Nyt päätetään lakiehdotusten sisällöstä. — Yleiskeskustelu alkaa. Esittelypuheenvuoro, valiokunnan puheenjohtaja, edustaja Peltokangas — poissa. Edustaja Siponen poissa. — Edustaja Kallio.

Keskustelu

23.27 Vesa Kallio kesk: Arvoisa rouva puhemies! Täällä salissa ovat koko hallituskauden ajan olleet vastakkain hallituksen näkemys siitä, että päätösvallan ja rahoituksen leikkaaminen hyvinvointialueilta on hyvä ja oikein, ja keskustan näkemys siitä, että palvelut tulee turvata koko maassa.

Poimintoja hyvinvointialueilta tullee lausuntopalautteesta hallituksen esityksiin: ”Valmistelussa ei hyödynnetty hyvinvointialueiden asiantuntemusta.” ”Esitetyt tavoitteet ja keinot eivät kohtaa.” ”Esitys lisää merkittävästi byrokratiaa, vie resursseja pois hyvinvointialueiden oikeista töistä.” ”Esitys lisää valtiovarainministeriön ohjausvaltaa entisestään hyvinvointialueiden autonomian kustannuksella.” ”Hallituksen esityksellä luodaan jatkuva uhka hyvinvointialueille, mikä estää niiden toiminnan pitkäjänteisen ja alueen tarpeista lähtevän kehittämisen ja kehittymisen.”

Kun hallitus ja hyvinvointialueet ovat näkemyksissään näin kaukana toisistaan, herää kysymys, kumpi on oikeassa ja kumpi väärässä. Vastaus on kirkastunut viime päivien aikana entistä kirkkaammaksi: hyvinvointialueet ovat oikeassa.

Asiantuntijat tekivät harvinaisen selväksi, että ennakollinen talouden ohjauksen menettely ei ratkaise hyvinvointialueiden talouden perusongelmaa eli hyvinvointialueiden rahoituksia ja sosiaali-, terveys- ja pelastustoimen palveluita koskevia lakisääteisten velvollisuuksien välistä epätasapainoa. Päinvastoin hallituksen toimet lisäävät hyvinvointialueiden hallinnollista raskautta, mikä vie resursseja näiltä oikeilla töiltä, ihmisten tarvitsemien palvelujen tuottamiselta. Nyt tässä käsittelyssä oleva lakimuutos pakottaa alueita säästämään ihmisten tarvitsemista palveluista.

Arvoisa puhemies! Hallitus näyttää olevan kykenemätön tunnustamaan, että hyvinvointialueita velvoittavat sosiaali-, terveys- ja pelastustoimen palveluita säätelevät lait ja perustuslakiin säädetty jokaisen oikeus riittäviin sosiaali- ja terveyspalveluihin. Tänään uutisista on saatu lukea Etelä-Karjalan hyvinvointialueen kokouksesta, jossa ollaan juuri tämän asian tiimoilla, ja jää nähtäväksi, miten se tulee ratkeamaan sitten jatkossa. — Kiitos.

Pöytäkirja PTK 132/2024 vp

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Räsänen.

23.30 **Hanna Räsänen kesk:** Arvoisa rouva puhemies! Tulemme jättämään sitten toisessa käsittelyssä hylkäysehdotuksen ja ponnet, mutta ajattelin jo tässä vaiheessa hiukan perustella, miksi.

Valiokuntaryhmämme mielestä tämä puheena oleva esitys vie sosiaali- ja terveydenhuollon uudistuksen toimeenpanoa yhä syvemmälle harhapoluille. Tämä on itse asiassa osa hallituksen surullista saagaa, missä tuodaan pirstaleittain erilaisia lakiesityksiä, ja todellakaan hyvinvointialueisiin liittyvät lakiesitykset eivät ainakaan helpota ja paranna hyvinvointialueitten asemaa.

Hyvinvointialueilta on jatkuvasti leikattu rahoitusta kaikin mahdollisin tavoin muun muassa leikkaamalla jälkikäteisrahoitusta määräaikojen ja mitoitusten väljentämisen yhteydessä sekä asiakasmaksukorotuksen kautta. Sen lisäksi on useaan otteeseen kannettu huolta hyvinvointialueiden päättäjien oikeudellisesta asemasta. Nyt kun hallitus tekee ohjausliikkeitä pakolla, niin kuitenkin se vastuu jää sitten demokraattisesti vaaleilla valituille hyvinvointialueiden päättäjille. Oikeudelliset asiantuntijatkin ovat nostaneet jo esille sitä huolta, että jos sattuu sitten joko rahoitusleikkausten takia tai näitten äsken esillä olleiden sairaalan yöpäävystysten lakkautusten takia henkilövahinkoja, niin kuka on se, joka kantaa sitten lopullisen vastuun. Onko se hyvinvointialueen päättäjä? On surullista odottaa. Joudumme ehkä odottamaan sitä oikeustapausta, milloin lähtee näytille käytäntö siitä, mitä tässä tuleman pitää.

Nostimme myös esille valiokunnassa useaan otteeseen sen, että hallitus ei ole kyennyt perustelemaan tässä esityksessä, kuinka valtiovarainministeriö voisi itse asiassa edes tietää näitä hyvinvointialueiden tilanteita paremmin kuin ne hyvinvointialueiden päättäjät tai viranhaltijat. Olosuhteet ovat eri puolilla Suomea varsin erilaiset, ja todellakin on niin, että suuri viisaus ei asu pelkästään valtiovarainministeriössä, vaan kyllä se on siellä hyvinvointialueella ja päättäjillä.

Esitys on myös hyvän lainsäädännön vastainen, hallituksen ennakkointimenettelyyn joutumiselle esittämät kriteerit ovat tulkinnanvaraisia. Lainsäädännön pitäisi olla tarkkarajaisista, ja sinne ei pitäisi jäädä tällaisia tulkinnanvaraisuuksia ja oikeusaukkoja. Ja pelkään pahoin, että myös nämä joudutaan koeponnistamaan jossain vaiheessa siinä oikeusasteessa.

Tulemme jättämään sitten siellä toisessa käsittelyssä vastalauseen ja esityksen lakiehdotuksen hylkäämisestä. Ja lisäksi tulemme esittämään neljä lausumaa, mitkä sitten luen siinä toisessa käsittelyssä. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Honkonen.

23.32 **Petri Honkonen kesk:** Arvoisa rouva puhemies! Tähän vielä jatkoksi pari ajatusta, mitä tässä edustaja Räsänen hyvässä puheenvuorossaan äsken toi esiin.

Nythän tästä ennakkollisen ohjauksen kiusaamisen menettelystä, joka hyvinvointialueisiin kohdistetaan, on ensinnäkin vaikea sanoa, mitä tämän taustalla todellisuudessa on. Ainaakin vaikuttaa siltä, että tämän valmistelussa eivät ole päässeet sosiaali- ja terveydenhuollon substanssiosaajat määrittelemään sitä, mitenkä hyvinvointialueita ohjataan, vaan tässä on kyllä ihan muut tarkoitukset.

Pöytäkirja PTK 132/2024 vp

Nythän hallitus on tuonut tänä syksynä jo kolme ehdotusta, joista tämä on yksi — kolme ehdotusta, jotka kaventavat ensinnäkin hyvinvointialueiden itsehallintoa. Tämä jälkikä-teistarkastuksen leikkaus, porrastus, on yksi, ja tosiaankin tämä taloudellisen ohjauksen menettelyn tiukentaminen ja sitten siihen arviointimenettelyn kynnyksen madaltaminen on toinen kokonaisuus, ja sen ohella sitten on myös tämä sairaalakysymys, josta tänään aikai-semmin keskusteltiin pitkästi. Siinäkin on kyse merkittävästä puuttumisesta perustuslain suojaaman kunnallisen itsehallinnon toimintaan, jota hyvinvointialueetkin edustavat.

Tämä on valitettava asia, ja niin kuin tuossa edellä edustaja Räsänen sanoi, parempi oli-si nyt antaa työrauha hyvinvointialueille tässä toimeenpanossa ja luottaa siellä olevaan osaamiseen. Sitten on aika tehdä isompia rakenteellisia muutoksia, jos niitä katsotaan tar-peelliseksi tehdä.

Mutta niin kuin tässä on todettu, toisessa käsittelyssä tulemme esittämään tälle ehdotuk-selle hylkyä.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Valtola.

23.34 Oskari Valtola kok: Arvoisa rouva puhemies! Hyvinvointialueet ovat aloittaneet toiminnan kannalta hyvin. Palvelut ovat monella alueella parantuneet, ja tämmöiset hyvin monesta kunnasta yhteen puristetut alueet ovat myös päässeet hyvään vauhtiin toiminnas-saan.

Sen sijaan rahoituskriisi hyvinvointialueilla puskee edelleen päälle, niin kuin on puske-nut jo ennen hyvinvointialueiden aloittamista johtuen näistä sosiaali- ja terveydenhuollon kustannusten voimakkaasta kasvusta. Tällä hetkellä meillä on kuusi hyvinvointialuetta eri-tyistarkkailussa, eli käytännössä voisi sanoa, että tässä ennakkolisessä menettelyssä, vaika-sen niin sanotusti lainsäädäntö ei ole voimassa. Tällä menettelyllä on hyvä tavoite oh-jata ja auttaa hyvinvointialueita varhaisemmassa vaiheessa, jos talous rupeaa liusumaan huonoon tilanteeseen.

Tällä hetkellähän meillä ainakin sosiaali- ja terveysvaliokunnassa, kun asiantuntijoita kuultiin, oli näkemys, että käytännössä kaikki hyvinvointialueet tällä hetkellä täyttäisivät tämän ennakkolisen menettelyn kriteerit. Itse katson tätä pitemmällä aikavälillä. Toivon ja uskon, että hyvinvointialueet tästä alkuvaiheen kriisistä ja toiminnan käynnistämisestä pääsevät eteenpäin. Ja kun talous tasapainottuu, niin tämä voi olla hyvä keino ohjata hy-vinvointialueita, joilla talouden hallintaan ja toimintaan rupeaa tulemaan ongelmia, ja sitä kautta pystytään auttamaan VM:n toimesta alueita eteenpäin.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Lindén.

23.36 Aki Lindén sd: Arvoisa rouva puhemies! Kuten edustaja Valtola äsken sanoi, niin erään arvion mukaan periaatteessa kaikki, tai ainakin melkein kaikki, hyvinvointialueet olisivat jo mahdollisesti tällaisen arviointimenettelyn piirissä tai sen tarpeessa, ja se taval-laan kuvaa sitä, että eihän me nyt oikeasti sitten ihan tämänkaltaista menetelmää tarvittaisi tässä. Eli mitä senkaltaista ohjausta tai muita keinoja VM:llä oikeasti on tarjota, että kaikki alueet, joilla on yhteinen ongelma, voisivat sitten selviytyä nykyistä paremmin?

Viittaan tässäkin, kuten eräässä aikaisemmassa keskustelussa, Valtiontalouden tarkas-tusviraston tuoreeseen selvitykseen, jossa käsiteltiin myös sitten juuri tätä arviointimenet-elyä. Siitä meillä oli tarkastusvaliokunnassa erinomaiset kuulemiset, ja todettiin, että sen

Pöytäkirja PTK 132/2024 vp

pitäisi olla huomattavasti erilainen, eli siinä pitäisi myös käydä läpi sitä, mikä on palvelujen tilanne, mikä on talouden tilanne ja kaikkia näitä asioita. Eli tämä ei ole pelkästään fisikaalinen kysymys.

No, toinen tähän liittyvä asia, jonka otan esille, koska siitäkin käytettiin eräs puheenvuoro tänään, on se, että nyt kun ensi vuodelle tulee se vuoden 23 jälkikäteistarkistus, niin nythän ensi vuoden talousarviot ovat tasapainossa, jopa voitollisia. Meidänkin omalla alueella on nyt suunnitteilla 55 miljoonan euron ylijäämä, ja se, mitä täällä referoitiin, oli Pohjois-Pohjanmaan johtaja Ilkka Luoman Kaleva-lehdessä ollut maininta, että ensi vuosi näyttää hyvältä. Kyllä, kyllä, ensi vuosi, ja mahdollisesti samalla tavalla myös vuosi 26, tulee menemään, koska tältä vuodelta kertyvä ehkä noin 1,4 miljardin alijäämä tulee tarkoittamaan sen suuruista jälkikäteistarkistusta sitten vuonna 26, mutta meillä on tämä neljän vuoden yhteinen ongelma. Jos me tulkitsemme nämä jälkikäteistarkistukset sillä tavalla, että ne ovat oikeasti tarkoitetut kattamaan vuoden 23 ja sitten myöhemmin vuoden 24 alijäämä — sitähän ne eivät siis tilinpäätöksellisesti ole, koska tilinpäätökset on jo suljettu niiltä vuosilta, mutta käytännössä ne ovat siis juuri se rahasumma, joka on se vajeus näiltä aiemmilta vuosilta — niin meillä on edelleen kattamatta se vuosien 23 ja 24 alijäämä. Sen takia tämä tarkastelukausi, joka päättyy vuoteen 26, on ehdottomasti liian lyhyt, ja se on nyt johtamassa toisaalta epätoivoisiin ja epäterveisiin leikkauksiin alueilla ja toisaalta myös VM:n toimesta sen toteamiseen, että eihän tässä oikeastaan vuonna 26 yksikään alue ole saavuttanut tasapainoa, ja niinpä sitten mitään erityisiä toimenpiteitä ei alueiden suhteen oikein voida tehdä, vaan VM:kin seuraa sitten asiaa vielä pari vuotta, kuten kansliapäällikkö Juha Majanen totesi.

On tämä kaiken kaikkiaan hyvin haastava tilanne, ja minusta tämän asian vastustaminen, niin kuin täällä keskustan puheenvuoroissa esitettiin, on hyvin perusteltua.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Väyrynen.

23.40 Ville Väyrynen kok: Kiitos, arvoisa rouva puhemies! Itse näen sen sillä lailla, että se on juuri näin niin kuin edustajat Valtola ja Lindén sanoivat, että tässä ovat käytännössä kaikki hyvinvointialueet ajautumassa alijäämään, mutta eihän se nyt estä tämmöistä lakia tekemästä. Näitähän tehdään tulevaisuutta ajatellen, ja ainakin oma ajatukseni olisi, että ei tämä nyt ihan pysyvä tilanne ole kuitenkaan hyvinvointialueilla.

Mitä tulee edustaja Honkosen termiin, oliko se kiusaamisenmenettely, niin kyllä täällä esityksessä minun mielestäni hyvin on perusteltu tämä: ”Ennakollinen taloudenohjauksen menettely olisi hyvinvointialueen ja valtiovarainministeriön neuvottelumenettely, jonka tavoitteena on ehkäistä hyvinvointialueen talouden tilan vaarantumista. Menettelyn yhteydessä voitaisiin neuvotteluissa muodostettavan tilannekuvan perusteella antaa hyvinvointialueille talouden tervehdyttämistä ja palveluiden järjestämisen turvaamista koskevia suosituksia.” En näe tässä ajatuksessa sinänsä mitään moitittavaa. [Puhemies koputtaa] Kuukaan ei kiistä tämän hetken tilannetta hyvinvointialueilla. Keski-Suomesta Honkosen kanssa molemmat ollaan ja tiedetään todellakin, kuinka haasteellinen se tilanne on, mutta sieltä esimerkiksi ei ole tullut missään nimessä yksiselitteistä moitetta tälle ajatukselle, vaan he ovat itse asiassa tyytyväisiä kaikesta keskusteluyhteydestä, mitä ministeriöön saadaan ja miten pystytään yhdessä näitä tilanteita ratkomaan. Uskoisin, että tähän kaikki pyrkivät. — Kiitos.

Pöytäkirja PTK 132/2024 vp

Yleiskeskustelu päättyi.

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 78/2024 vp sisältyvien 1. ja 2. lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely päättyi.

5. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi opintotukilain ja yleisestä asumistuesta annetun lain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 160/2024 vp

Valiokunnan mietintö SiVM 10/2024 vp

Toinen käsittely

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Toiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 5. asia. Nyt voidaan hyväksyä tai hylätä lakiehdotukset, joiden sisällöstä päätettiin ensimmäisessä käsittelyssä. — Keskustelu alkaa. Edustaja Kontula.

Keskustelu

23.41 Anna Kontula vas: Arvoisa puhemies! Esitän, että lakiehdotukset hylätään syistä, jotka kävivät ilmi ensimmäisessä käsittelyssä.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Hiltunen.

23.42 Pia Hiltunen sd: Arvoisa rouva puhemies! Hallituksen esityksessä ehdotetaan muutettavaksi opintotukilakia ja yleisestä asumistuesta annettua lakia. Kyseisen esityksen mukaan asumislisään olisivat oikeutettuja opiskelijat, jotka asuvat vuokra- tai asumisoikeusasunnoissa. Hallituksen päätös siirtää opiskelijat pois yleiseltä asumistueltä ja palauttaa heidät opintotuen asumislisälle on leikkaus opiskelijoiden toimeentuloon. Tämä esitys siirtää noin 208 500 opintotuen saajaa yleisestä asumistuesta asumislisän piiriin. Siirtyminen asumislisän piiriin heikentää opiskelijoiden toimeentuloa merkittävästi.

Arvoisa puhemies! Hallituksen päätöksen seurauksena esimerkiksi yksin asuvan opiskelijan etuudet voivat laskea jopa 233 euroa opiskelukuukautta kohden vuonna 2027 verrattuna vuoteen 2023, kun huomioimme asumislisälle siirron lisäksi opintorahan indeksijäädytyksen sekä opintolainan lainatakauksen nostosta aiheutuvat korkokulut. Opintotuen asumislisä on sidoksissa opintosuorituksiin, kun taas yleinen asumistuki on ollut ympäri-vuotinen. Opiskelijoiden siirto opintotuen asumislisälle leikkaa vuosittain opiskelijoiden tuloista näin ollen jopa 2 065 euroa.

Myöskin, jos opiskelija ei saa töitä tai pysty opiskelemaan, ainoa vaihtoehto opiskelijalle on hakea perustoimeentulotukea. Kuitenkin opintolaina, nostettu tai nostamaton, huomioidaan tulona toimeentulotukea hakiessa, vaikka opiskelija ei pystyisi kesällä edistämään opintoja. Tämä siis syventää opiskelijan velkakuoppaa entisestään sekä nostaa toimeentulotukimenoja merkittävästi.

Asiantuntija-arvioiden mukaan valmistuvan korkeakouluopiskelijan velka on keskimäärin 40 000 euroa. Sellaisessa tilanteessa tulevaisuuden suunnittelu on talouden kannalta haastavaa, eikä sitä kannattaisi sivuuttaa myöskään perheellistymisestä keskusteltaessa. On myös huomioitava, että uudistuksen seurauksena asumistuen tason aleneminen kohdis-

Pöytäkirja PTK 132/2024 vp

tuu erityisen rankasti opiskelijoihin, jotka asuvat suurissa kaupungeissa, joissa vuokrataso on korkea.

Arvoisa puhemies! Erityisen ongelmalliseksi tämä esitys muodostuu kesäkuukausien osalta, jolloin asumislisää ei tosiaan tämän hallituksen lakiesityksen seurauksena maksettaisi. Opiskelijoille kesäaika on jo entuudestaan haastava, koska opiskelijoilla ei ole varmuutta kesätöistä tai muista tuloista.

Opiskelijajärjestöt ovat tuoneet esille myös kohtuuhintaisten asuntojen niukkuuden, joka on keskeinen tekijä suurissa kaupungeissa. Jos opiskelijoilta odotetaan, että he löytävät halvempia asuntoja, tämä vaatisi hallitukselta samanaikaisesti aktiivisempia toimenpiteitä kohtuuhintaisten asuntojen lisäämiseksi, mikä ei tällä hetkellä näytä olevan tavoitteena.

Puhemies! Haluamme, että koulutus on tasa-arvoista ja kaikkien ulottuvilla ja että opiskelijoilla on riittävät taloudelliset edellytykset valmistua tavoiteaikataulussa.

Lausunnonantajista suurin osa ei kannattanut esitystä tai esitti sen muuttamista, ja myös SDP vastustaa opiskelijoiden siirtämistä yleisestä asumistuesta opintotuen asumislisän piiriin.

Näillä perusteilla esitän mietinnön yhteydessä jätetyn vastalauseen mukaista lain hylkäämistä.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Lyly.

23.45 Lauri Lyly sd: Arvoisa rouva puhemies! Tässä on opiskelijoiden taloudellisesta toimeentulosta kysymys, ja niin kuin edustaja Hiltunen tuossa kuvasi, yli 208 000 opiskelijaa siirtyy nyt yleisestä asumistuesta opiskelijoiden asumistuen piiriin, ja se on tosi iso muutos. Tämä koskee kuukausitasolla noin 59—98 euron alentumista tukeen, ja sitten kun ollaan koulutuksen ulkopuolella, puhutaan joistain sadoista euroista. Tämä on merkittävä muutos opiskelijoiden tilanteeseen. Kun kaiken kaikkiaan tämä on erityisesti isoissa kaupungeissa oleva ongelma, niin kohtuuhintaisia asuntoja on noin neljäsosalle opiskelijoista. Tämä tarkoittaa sitä, että tällainen asumistuki on ihan välttämätön, että pystytään opiskelemaan ja pääpaino siinä pitämään. Työskentely ja työn hakeminen ja sitä kautta tulojen saaminen voi viedä opiskelun pitkittymisen kautta sitten sitä valmistumisaikaa pidemmälle.

Tältä osin kannatan edustaja Hiltusen tekemää hylkäysesitystä.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Viitala.

23.46 Juha Viitala sd: Arvoisa rouva puhemies! Taas leikataan opiskelijoilta ja lisätään haasteita niille nuorille käydä sitä opintopolkua ja päästä työelämään käsiksi. Suomi tarvitsee korkeamman jalostusasteen tuotteita sekä niitä tuottavia työntekijöitä, ja saamme luotua lisäarvoa korkeakoulutettujen määrän lisäämisellä. Mutta niin kuin edellisessä puheenvuorossanikin totesin, niin tämä ei kuitenkaan tarkoita sitä, että toisen asteen ammatillista koulutusta ei tulisi arvostaa. Ilman muuta se on aivan yhtä arvostettavaa. Tarvitsemme laajasti eri koulutuspohjan käyneitä työntekijöitä Suomen työmarkkinoiden käyttöön, kaikkia osajia siis tarvitaan.

Leikkaus pakottaa opiskelijat velkaantumaan tai lisäämään työntekoa opiskeluidensa ohella. Opiskelijoiden velkaantuminen on ristiriitainen asia sen kanssa, kun lähes joka

Pöytäkirja PTK 132/2024 vp

asian yhteydessä tulee esille tämä valtion velkaantuminen — jotenkin niin, että valtio ei saa velkaantua, mutta opiskelijat saavat velkaantua, niin että tässä tulee tällaista tiettyä ristiriitaisuutta. Opiskelu on opiskelijan työtä, ja olisi kohtuullista suoda sellainen toimintaympäristö heille, että he pystyvät tehokkaasti niihin opintoihin keskittymään.

Se vajuus, että jopa sata euroa kuussa voi toimeentulo tippua, pitää tietenkin jollain tavalla paikata. Velkaantuminen on se yksi asia, millä sitä tietenkin voidaan paikata, eli nostamalla enemmän opintolainaa tai lisäämällä työntekoa. Lisääntyvä työnteko taas vie aikaa ja jaksamista siltä opiskeluajalta, ja tämä puolestaan johtaa opintojen pitkittymiseen, kun meillä olisi kuitenkin nyt valtava tarve työmarkkinoiden käyttöön saada sieltä opintopoluilta tehokkaasti uusia työntekijöitä ja ammattilaisia.

Monesti kuulee myös sitä, että muuttaa vaan halvempaan asuntoon ja kompensoi sillä tavalla sitä vajuusta, mutta ei sekään ole aina mahdollista, koska edullisia opiskelija-asuntoja ei ole joka paikassa riittävästi tarjolla. — Kiitos.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Malm.

23.48 Niina Malm sd: Arvoisa rouva puhemies! Anteeksi, edustaja Viitala, en tyrskähtänyt teidän puheellenne vaan siksi, että sisältö oli kyllä ihan sama kuin mitä itse meinasin sanoa. Ei varmaan kauan tarvitse puhua.

Itse olen huolissani tämän hallituksen esityksen osalta siitä, että muun muassa opiskelijoiden asuntotilanne on valitettavan huono tällä hetkellä. Vasta tapasin Lappeenrannassa opiskelijoita, ja heidän viestinsä siitä, millaista kohtuuhintaista asumista on ja millaisissa olosuhteissa he tällä hetkellä asuvat, on, että tilanne on todella vaikea. Siihen liittyy tietenkin myös se, että Lappeenrannan yliopistolla on paljon kansainvälisiä opiskelijoita, joille myöskin täytyy ne asunnot löytyä, kun he tänne opiskelemaan tulevat. Toisaalta sitten taas tässä ajaututaan kinkkiseen tilanteeseen, jos yksityisillä vuokranantajilla ei ole kielitaitoa tehdä vuokrasopimuksia vieraalla kielellä, ja tästä syntyy kohtuuton kilpailutilanne myöskin muiden pienituloisten kanssa näistä asunnoista.

Opiskelijoiden toimeentulon haasteet ovat lisääntyneet, mikä tuli esiin näissä lausunnoissa, ja myös velkaantuminen on kasvussa. Siksi onkin eriskummallista, että tätä halutaan vielä hallituksen toimesta lisätä. Kuten edustaja Viitala tässä totesi, lainanotto on myrkyllistä hallitukselle, mutta siinä vaiheessa, kun siihen ajetaan pienituloinen, se onkin jotenkin siedettävämpää.

Elikkä tälläkin päätöksellä pelkään, että hallitus ajaa itse asiassa taaksepäin aikaan, jolloin vähävaraisesta perheestä lähtevä lapsi sai vain haaveilla opiskelusta, vaikka päättä olisi piisannutkin. Kuten olen tässä salissa aiemmin kertonut nuoresta naisesta, joka pääsi opiskelemaan ja teki kaupassa töitä, niin lopputulos on se, että ei voi olla kaupassa töissä tai sitten pitäisi olla kaupassa töissä niin paljon, ettei ehdi opiskelemaan, niin että tällä ei ole edes niitä työllisyysvaikutuksia.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Elo.

23.51 Tiina Elo vihr: Arvoisa puhemies! Vihreille on selvää, että koulutukseen ja sivistykseen panostamalla me voimme rakentaa ja ylläpitää yhteiskuntaa, jossa kenestä tahansa voi tulla mitä tahansa. Haluamme turvata jokaiselle laadukkaan koulutuspolun aina varhaiskasvatuksesta korkeakouluihin, ja tähän koulutuspolkuun kuuluu, että opiskelijoilla on

Pöytäkirja PTK 132/2024 vp

mahdollisuus kouluttautua ja suorittaa opintoja ilman huolta toimeentulosta ja velkaantumisesta.

Opiskelun edellytysten turvaaminen on tärkeää paitsi Suomen osaamistason myös opiskelijoiden mielenterveyden ja hyvinvoinnin näkökulmasta. Siksi vihreät ovat omassa vaihtoehtobudjetissaan peruneet opintorahan indeksileikkaukset, korottaisivat opintorahaa 50 eurolla, vähentäisivät opintotuen lainapainotteisuutta ja siirtäisivät opiskelijat takaisin asumistuen piiriin. Lisäksi peruisimme saavutettavan, opiskelija-asumista tukevan ARA-tuotannon leikkaukset. No, tämä hallituksen esitys on aivan päinvastainen näiden tavoitteiden kanssa.

Edustaja Hiltunen ja muutkin ovat tässä jo hyvin perusteellisesti käyneet läpi tämän hallituksen esityksen ongelmat, enkä käy niitä toistamaan, vaan sen sijaan totean, että kannatan ja vihreät kannattavat tätä edustaja Hiltusen tekemää hylkäysesitystä.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Valtola.

23.52 Oskari Valtola kok: Arvoisa rouva puhemies! Asumistukimenot ovat Suomessa kasvaneet, ja yksi syy siihen oli tietysti tämä, kun opiskelijat siirtyivät yleisen asumistuen piiriin. Tämän muutoksen jälkeen asiantuntijakuulemisissa tuli ilmi, että opiskelijat asuvat enemmän yksin ja asuvat kalliimmissa asunnoissa.

Tämä muutos on valtiontaloutta tasapainottava säästölaki, millä tavoitellaan 57 miljoonan euron säästöjä vuoteen 2028 mennessä. Toinen tavoite on lisätä yhteisasumista. Asumistuen piirissä tukiraja on korkeampi eli opintotuen tyylistä, ja tämä mahdollistaa paremmin työskentelyn asumistuen piirissä. Lisäksi tämä asumistuki on henkilökohtainen, eli siihen ei vaikuta samassa taloudessa asuvien tulot eikä puolison tulot, joten yhteisasuminen on helpompaa.

Muuten puheenvuoroissa kuvattiinkin hyvin näitä opiskeluun liittyviä opintolainamahdollisuuksia ja työnteon mahdollisuuksia.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Kivelä.

23.54 Mai Kivelä vas: Arvoisa puhemies! Hallitus tosiaan siirtää nyt yli 200 000 opiskelijaa yleisen asumistuen piiristä opintotuen asumislisän piiriin, ja on hyvä ehkä muistaa, että tämä alkuperäinen muutoshan tehtiin silloin teidän toimestanne, mutta nyt sitä vastustatte.

Kuten tässä valiokunnan enemmistökkin mietinnössään myöntää, nämä järjestelmät ovat hyvin erilaisia, ja siksi ”opiskelijoiden asumisen tuen tasossa voi tapahtua merkittäviäkin muutoksia.” Enemmistöllä opiskelijoista tuki pienenee, eli opiskelijoilta leikataan. Opintotuen asumislisässä otetaan huomioon alempi taso asumismenojen osalta, ja lisäksi tämä on heikennys maksatukseen, koska yleistä asumistukea maksetaan tosiaan ympärivuotisesti ja opintotuen asumislisää vain opiskelukuukausilta. Kuten tässä hallituksen esityksessä on arvioitu, noin 19 000 opintotuen saajalla olisi asumislisään siirtymisen vuoksi tarvetta toimeentulotukeen erityisesti kesäkuukausien aikana. Eli jälleen esitys, jolla hallitus vain lisää toimeentulotuen tarvitsijoiden määrää. Tämä on aivan päätöntä politiikkaa.

Vasemmistoliitossa me päinvastoin haluaisimme parantaa opiskelijoiden toimeentuloa monin tavoin. Ensinnäkin tietenkin me peruisimme nämä opiskelijoiden asumistuen leikkaukset ja pitäisimme opiskelijat yleisen asumistuen piirissä. Me korottaisimme korkea-

Pöytäkirja PTK 132/2024 vp

kouluopiskelijoiden opintorahaa indeksin mukaisesti. Me säätäisimme opintolainalle korkokaton, ja me vähentäisimme opintotuen lainapainotteisuutta. Me myös palauttaisimme aikuiskoulutustuen.

No, tämä hallitus on valinnut tehdä täysin päinvastoin, eikä näytä olevan ongelma leikata opiskelijoilta, vaikka opiskelijoiden toimeentulo on mielestäni kyllä ihan keskeinen osa sitä, kun sanotaan, että koulutusta arvostetaan.

Lisäksi täällä on tuotu esille tämä opiskelija-asuntojen saatavuus, ja myös rakentamisen tuet tosiaan hallitus on käytännössä lakkauttanut kokonaan, joten ei ole niin helppoa sitten vain muuttaa, jos näitä edullisia asuntoja ei ole.

Tällä esityksellä te vain vaikeutatte opiskelijoiden asemaa, ja erityisesti asetatte myös opiskelijat eriarvoiseen asemaan, kun perhetaustan merkitys jatkossa vain korostuu.

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Edustaja Kontula.

23.57 Anna Kontula vas: Niin, arvoisa puhemies, kerrataanpas nyt vähän, kun selvästi ihan kaikille ei ole edelleenkaan selvillä, mikä tämä trendi opiskelijoiden taloudellisen toimeentulon kanssa on.

Eli silloin kun asumislisästä luovuttiin ja siirryttiin asumistuen piiriin opiskelijoiden osalta Sipilän hallituksen aikaan, samalla opintorahaa leikattiin 80 euroa — hirveä leikkaus, Sipilän kauden kaikkein suurin leikkaus suhteessa siihen tuloon, mikä se opintoraha on. Tämän jälkeen on tehty leikkauksia edelleennyt tämän hallituksen aikana. Näiden opiskelijoiden, joilta nyt, siis tässä myös tänään, ollaan leikkaamassa, opintoraha eli se osuus opintotuesta, joka ei ole lainaa eikä asumiseen sidottua, on huomattavasti pienempi suhteessa menoihin kuin esimerkiksi silloin, kun minä itse opiskelin.

Tämä on ainoa ryhmä, jonka tulee minimiturvansa hoitaa lainarahalla, ja sitä perustellaan sillä, että oletetaan näille henkilöille hyvää tulokertymää heidän tulevalla työurallaan. No, tähän ei ole tästä maailmasta, kun me tiedetään, että korkeakouluopintotkaan eivät tänä päivänä tarjoa läheskään kaikille sellaista tuloa, millä tämän suuruisia opintovelkoja ongelmitta maksetaan. Ja sitä paitsi, ennenkin ovat ihmiset saattaneet sairastua tai joutua muuten sellaisiin tilanteisiin, että se odotettavissa oleva tulo ei sitten nousekaan sellaiseksi.

Tässä myös oletetaan, että opiskelijat ovat lapsettomia sinkkuja. Ei sekään ole siitä maailmasta, jossa samaan aikaan itketään, että nuoret ihmiset eivät tee riittävästi lapsia, ja oletetaan, että opiskelu on työuran alkuun sijoittuva hetkellinen välivaihe, kun meidän pitäisi mennä kohti maailmaa, jossa opiskelu on koko työuran ajan yhä uudelleen toistuva vaihe limittäin sen työnteon kanssa. Että aivan niin kuin on jotenkin jääty taas kerran tässäkin asiassa sinne 80-luvun opiskelijamaailmaan ja kuvitellaan, että mikään ei ole liikahtanut sen jälkeen yhtään mihinkään.

Ei me voida kuvitella olevamme strategisesti tulevaisuuteen katsova menestyjävaltio ja samaan aikaan olettaa, että meidän tulevaisuuden aikuiset eläisivät meidän oman nuoruutemme maailmassa.

Keskustelu päättyi ja asian käsittely keskeytettiin.

6. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi fossiilisen polttoaineen jakelun päästökaupasta

Hallituksen esitys HE 119/2024 vp

Valiokunnan mietintö TaVM 18/2024 vp

Pöytäkirja PTK 132/2024 vp

Toinen käsittely

Toinen varapuhemies Tarja Filatov: Toiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 6. asia. Nyt voidaan hyväksyä tai hylätä lakiehdotus, jonka sisällöstä päätettiin ensimmäisessä käsittelyssä. — Keskustelu alkaa. Edustaja Mehtälä.

Keskustelu

0.00 Timo Mehtälä kesk: Arvoisa puhemies! Tosiaan meillä on toisessa käsittelyssä päästökauppalaki, ja muutamia ajatuksia siitä. Tätä 4. joulukuuta käsiteltiin ensimmäisessä käsittelyssä, vastaavaa.

Toisinaan ei voi kuin hieraista silmiä ja ihmetellä, miten nopeasti ja huonolla tavalla tärkein vaalilupaus voikaan vanheta. Käsitlemme juuri hallituksen — käytännössä kokoomuksen ja perussuomalaisten — lakiesitystä, joka tulee nostamaan polttoaineen hintaa vuodesta 2027 jopa euron litralta. Kaiken kukkuraksi parin päivän päästä perussuomalaiset yhdessä vihreiden, vasemmiston ja SDP:n kanssa äänestävät yhdessä tämän lain voimaan — siis kuulitte ihan oikein, perussuomalaiset yhdessä vihreiden, vasemmiston ja SDP:n kanssa. Miten tämä on mahdollista, kun viime vaalikaudella salin oikealta laidalta huudettiin kuin hyeenat polttoaineen hinnankorotuksille ja vihreiden ja vasemmiston esityksille?

Nyt hallitus aikoo nostaa polttoaineen hintaa vastoin omaa ohjelmaansa. Kyllä on aikoihin eletty. Arvoisa hallitus, jälleen kerran kysyn samat kysymykset:

1) Miksi päätitte ottaa liikenteen päästökaupan käyttöön etuajassa vuonna 2027? Ei olisi ollut pakko, ei olisi ollut pakko. Meillä on jo kansallinen hiilivero polttoaineverotuksessa.

2) Miksi päätitte sisällyttää päästökauppaan maa- ja metsätalouden? Tätä ei direktiivi edellyttänyt eikä vaatinut. Sitä paitsi meillä on jo olemassa polttoöljyn erityisjakelu, joka toimii hyvin.

3) Miksi puhutte laajasta kompensatiosta autoilijoille, kun itse valtiovarainministeri Purra on sanonut, että sellaista ei tule?

4) Kompensatiosta raskaalle liikenteelle ammattidiesel on viime hallituksen luoma pohjatyö, mutta nykymallilla se ei korvaa pahimmillaan kuin 15 prosenttia polttoainekustannuksista.

Arvoisa puhemies! Tätä lakiesitystä on mahdoton kannattaa. Ehdotan lakiehdotuksen hylkäämistä sekä vastalauseen 1 mukaisia lausumaehdotuksia:

1. Eduskunta edellyttää hallituksen valmistelevan uuden esityksen, jolla liikenteen päästökauppa otetaan käyttöön vasta vuonna 2031.

2. Eduskunta edellyttää, että päästökauppa ei laajenneta kansallisesti maa- ja metsätalouden käyttämiin polttoaineisiin tai näille toimialoille ainakaan ilman täysimääräistä kompensatiota.

3. Eduskunta edellyttää, että raskaan liikenteen ja muun ammattiliikenteen täysimääräisestä kompensoinnista päätetään samassa yhteydessä, kun tehdään päätös päästökaupan käyttöönottamisesta.

4. Eduskunta edellyttää, että kuluttajien polttoainekustannusten erittäin voimakas hinnankorotus estetään oikein mitoitettulla ja kohdennetulla kompensatiolla samassa yhteydessä, kun tehdään päätös päästökaupan käyttöönottamisesta. — Kiitos.

Pöytäkirja PTK 132/2024 vp

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Kallio, olkaa hyvä.

0.04 Vesa Kallio kesk: Arvoisa puhemies! Tämä aihe on tullut käsiteltyä jo aika seikka-peräisesti keskustan edustajien toimesta. Pieni kooste tähän mennessä tapahtuneesta ja vä-hän tulevasta.

Purran—Orpon hallitus on kansallisella poliittisella päätöksellä ottamassa käyttöön EU:n päästökaupan vuonna 2027, vaikka käyttöönottoa olisi ollut mahdollista lykätä vuo-den 31 alkuun saakka. Puhtaasti kansallisesti valmistellulla päätöksellä hallitus aikoo laa-jentaa päästökaupan koskemaan myös maa- ja metsätaloutta. Mitään pakkoa tai velvoitetta tähän laajentamiseen ei ole, ja maa- ja metsätalouden olisi voinut jättää kokonaisuudes-saan päästökaupan ulkopuolelle. Hallitus arvioi saavansa päästökaupan käyttöönnoton myö-tä vuosittain vähintään puolen miljardin päästökauppatulon, siis vuosittain 500 miljoonaa. Tämän summan maksavat suomalaiset liikennepolttoaineiden käyttäjät korkeampina pumppuhintoina, puoli miljardia euroa vuodessa, vähintään.

Arvoisa puhemies! Päästökaupan arvioidaan nostavan merkittävästi polttoaineiden pumppuhintoja, keskimäärin puhutaan yli 50 sentin hinnankorotuksesta. Osa asiantunti-joista on arvioinut korotusten olevan lähempänä euroa. Komission arvio 16 sentin hinta-vaikutuksista on monien komissiosta riippumattomien asiantuntijoiden mukaan reippaasti alakantissa. Hintojen nousu voi olla raju heti vuonna 27 — vuosi 27 on muuten seuraava eduskuntavaalivuosi, ihan vain sivuhuomiona.

Polttoaineiden hintaa tulee päästökaupan lisäksi korottamaan jakeluveloitteen raju ko-rotus vuonna 2028. Hallitus on päättänyt korottaa tuolloin jakeluveloitetta kerralla peräti 37 prosenttia suhteessa jakeluveloitteen edeltäneeseen tasoon. Hallituksen päätösten yh-teisvaikutuksesta on muodostumassa aikamoinen hyökyaalto, koska voidaan puhua euron hinnankorotuksesta. Ongelmalliseksi tilanteen tekee se, että hallituksen varautuminen tä-hän tulossa olevaan on alkutekijöissään, jos sitäkään.

Kaikki tämä palapelibensapolitiikka olisi pitänyt rakentaa eri lähtökohdista. Nyt usean eri palapelin palat on kaadettu samaan laatikkoon, eikä kenelläkään ole malliksi kuvaa, mitä niistä pitäisi syntyä. Ainoa, mikä tiedetään, on hintalappu, eikä se ole halpa. Vastuul-linen tapa edetä olisi ollut laatia laaja-alaisen liikenteen verotuksen kokonaisuudistus, ot-taa siitä kuva ja leikata kuvan perusteella palapelin palat, mutta hallitus aiheuttaa uusia kustannuksia entisten päälle, eikä kokonaisuutta arvioida lainkaan. Kustannusten kompen-saatiota ei ole käytännössä valmisteltu, on vain hyviä aikomuksia. Kaikki tietävät, mihin hyvillä aikomuksilla päällystetty tie johtaa. Ainoa konkreettinen esitys on raskaalle liiken-teelle luvattu ammattidiesel, sekin korvaa vain murto-osan kohoavista kustannuksista.

Arvoisa puhemies! Tässä palapelibensapolitiikassa rumin hallituksen temppu on, että valmiiksi vaikeuksissa oleva kotimainen maa- ja metsätalous pistetään maksamaan pääs-tökaupasta, vaikka sektorin olisi voinut jättää kokonaan sen ulkopuolelle. On arvioitu, että tämä kustannus voi olla jopa yli 200 miljoonaa euroa, siis lähes puolet maatalouden yrittä-jätulosta.

Tämä hallituksen virittämä bensiiniänsä nostaa jopa eurolla bensiinin litrahintaa, kuten on tullut todettua useampaan kertaan. Kyse ei ole mielipiteistä, vaan asiantuntijoiden ja hallituksen itse vahvistamasta tosiasiasta.

Päätökset ovat sataprosenttisesti hallituksen omia. Edellisen hallituksen teot tai tekemät-tä jättämiset eivät estä päättämästä toisin. Ottaen huomioon, miten sysihuonoksi hallitus on

Pöytäkirja PTK 132/2024 vp

edellisen hallituksen tekemiset maalannut, ei luulisi vaativan suurtakaan ponnistusta tehdä paremmin, tai edes yrittää.

Arvoisa puhemies! Kysyttäessä, miten tämä kaikki vaikuttaa vuodesta 2027 eteenpäin, eräs kokoomuksen edustaja totesi, että tämä on seuraavan hallituksen ongelma — tämä on seuraavan hallituksen ongelma. Tarkoittaako tämä sitä, että nykyiset hallituspuolueet menevät seuraaviinkin eduskuntavaaleihin lupauksella perua nykyisen hallituksen päätökset? Onko kansan äänestettävä myös seuraavissa eduskuntavaaleissa bensiinin hinnan korottajat pois hallituksesta?

Arvoisa puhemies! Kannatan edustaja Mehtälän tekemiä esityksiä. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Piritta Rantanen, olkaa hyvä.

0.08 Piritta Rantanen sd: Herra puhemies! Tässä on käytetty edellä seikkaperäisiä puheenvuoroja, mutta haluan omalta osaltanikin hieman yrittää valottaa, mistä tässä on kysymys. Asiahan on siis aidosti monimutkainen, ja asian tiimoilta pyörii paljon lyhenteitä, MI-SUja ja KAISUja ja kaikkea muuta, ja ne kyllä monesti sekoittavat ymmärrystä.

Tässä on siis kyse päästökaupasta, joka on osa EU:n 55-pakettia, eli tällainen päästödirektiivin päivitys ja nimenomaan niin, että tämä on liikennettä ja lämmityspolttoaineita uutena mukaan tuova päästökauppa, ja tästä vapautetut toimialat ovat raide-, lentoliikenne ynnä muut. Nimenomaan nyt sitten ollaan ottamassa mukaan metsä- ja maatalous, koska näyttää siltä saamiemme asiantuntijakuulemisten mukaan, että esimerkiksi aiemmin käytössä ollut polttoaineen värjääminen ei riitä erottelemaan maataloudessa tai eri käyttökohteissa ollutta polttoainetta. Tämä asettaa haasteita siihen, kuinka pystyisimme järjestämään järkevästi sen, että pystyisimme erottelemaan eri polttoaineet toisistaan verotuksellisista syistä.

Tämä on nimenomaan niin, että tähän lopputulemaan on kansallisesti tultu, ja kyllä tämä tulee aiheuttamaan merkittäviä lisäkustannuksia. Itse olen siis ollut käsittelemässä tätä vain maa- ja metsätalousvaliokunnassa, ja näkökulmani on siis sieltä lähtöisin. Meidän lausuntomme aiheeseen oli kyllä yksimielinen maa- ja metsätalousvaliokunnassa. Lopullinen kustannus tulee siis tietoon vasta, kun järjestelmä lähtee käyntiin. Se kustannus vaihtelee vuosittain, ja ajatus on siis tehdä tällainen hyvitys maksualoille, jotka tähän nyt mukaan tulevat. Huomiota herättävää on kyllä se, että näiden hyvityskeinojen valmistelukaan ei ole vielä lähtenyt liikkeelle, ja todellakin asialla olisi kyllä hyvinkin kiire.

Tämä esitys on hallitusohjelman vastainen, ja omalta osaltaankin on mielenkiintoista, kuinka lopputulos on se, että tällainen on sitten tehty. Tästä on varmaan hyvin erilaisia summia. Itse olin sellaisessa kuulemisessa, jossa arvioitiin, että tämä jakelijoiden päästökauppa nostaisi päästöoikeuden hintaa 50 euroa tonnille, ja se tarkoittaisi sitä, että bensiinin sekoitehintaa se nostaisi 16 senttiä litralle. Mutta niin kuin sanoin, tämä on laskettu sillä ajatuksella, että se on 50 euroa tonnille, ja muistan käyttäneeni montakin kertaa esimerkkinä sitä, että kun aiemman päästökaupan hintaa on arvioitu, niin se on ollut 20–30 euroa silloin, kun niitä päätöksiä on tehty. Todellisuudessa se pyöri pitkän aikaa siellä 50 euron tietämillä, taisi olla viime hallituskaudella jo yli 90 euroa, ja siihen tämä epävarmuus nimenomaisesti liittyy, että me emme kukaan voi tietää, mihinkä se hinta sitten tosiasiallisesti asettuu.

Ja nimenomaan vielä se, että kun tästä on ajateltu nämä puolen miljardin tulot tulevan, niin kukaanhan ei tiedä sitä, mihinkä vaikka se seuraava hallitus nämä puolen miljardin tu-

Pöytäkirja PTK 132/2024 vp

lot käyttää. Sehän voi olla niin, että tuleva hallitus käyttääkin ne johonkin aivan muuhun kuin kompensoidakseen juuri niitä, joilta ne rahat on kerätty. Tämä on minun mielestäni sellainen iso haaste tässä, se, kuka sen varmistaa, että myös tulevat hallitukset, seuraavat ja sitä seuraavat, muistavat, mihinkä tämä raha on kerätty, ja että se sitten tosiasiallisesti myös käytetään sinne, mitä varten se on kerätty. Esimerkiksi Metsäteollisuus totesi kuulemisissa, että pettymys siitä, että EU-tasolla on päätetty tätä soveltamisalaa laajentaa, on se suurin pettymyksen syy, ja huomionarvoista heidänkin kuulemisessaan oli se, että kaikki EU-maat eivät ole tässä samassa tilanteessa.

Aiemmassa puheenvuorossa oli ammattidieselistä, joka voi olla osa ratkaisua, mutta eipä ole kuulunut mitään siitäkään, koska meillä ammattidiesel käytössä olisi. Ajattelenkin niin, että on erittäin nopeasti valmisteltava tämä ajateltu hyvitys energiaverotuksessa. Siitäkin valiokunnassa kuulimme, että olisi niin, että se on mahdollista toteuttaa maataloudelle energiaverojen palautuksen kautta mutta metsätaloudelle sitten taas ei, tai toisten asiantuntijoiden mukaan se on mahdollista myös sinne metsätaloudelle, ja tämä jäi kyllä hyvin epäselväksi, miten se todella on. Joka tapauksessa on niin, että kun tämä hyvitysjärjestelmä nyt luodaan, niin sen täytyy kaikkien alkutuottajien ja kaikkien eri toimialojen osalta toimia tehokkaasti eikä ajaa yrityksiä eikä maatiloja kassakriisiin niin, että nyt maksetaan ja jonakin muuna vuonna saadaan verotuksen kautta sitten se hyvitys takaisin. Järjestelmän täytyy olla kyllä sellainen, että kun se maksu siellä pumppuasemalla tapahtuu, niin se palautuskin nopeasti tulee. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Puisto, olkaa hyvä.

0.14 Sakari Puisto ps: Kiitos, arvoisa puhemies! Me käytiin ensimmäisessä käsittelyssä tästä asiasta jo vilkas keskustelu eli päästökaupasta, ja silloin vastattiin niihin kysymyksiin, mitä täällä esitettiin, ja korjattiin myös monia tahallisia väärinymmärryksiä tai väitteitä. Tämähän on päästökaupan toimeenpano EU-direktiivillä, mistä päätettiin Marinin—Saarikon hallituksen aikana joulukuussa 22. Itse asiassa minulla on tässä esillä tiedote, jossa silloinen ympäristö- ja ilmastoministeri lähes iloitsee siitä, että tämä on saatu maaliin, ja toteaa, että päästökauppa on osoittautunut menestystarinaksi, ehkä viitaten siihen ETS ykköseen. Mutta tässä on kyseessä tämä toinen vaihe, ETS kakkonen, ja tämä soveltuu paljon huonommin tällaiseen liikenteen jakeluun kuin se alkuperäinen ETS ykkönen, ja siitä nämä monet ongelmat johtuvat. Eli keskusta oli tästä päättämässä, ja tähän nimenomaan liittyy tämä rakennusten erillislämmityksen ja tieliikenteen päästökauppa.

Mitä tulee tähän lykkäykseen, niin sellainen sinänsä on mahdollista, mutta sille on erilaisia ehtoja asetettu tässä artiklassa 30 e., ja edellytyksenä lykkäykselle, siis vuodesta 2027 vuoteen 2031, on se, että jäsenvaltiossa on käytössä säänneltyyn yhteisöön kohdistuva hiilivero, joka on tasoltaan päästöoikeuden hintaa vastaava, ja siihen sisältyvät nämä erilaiset raportointivelvoitteet, tarkkailu, todentaminen ja muut velvoitteet, ja myös se, että jäsenmaa sitoutuu suorittamaan osuutensa sosiaalirahastoihin ja näihin erilaisiin EU:n omiin varoihin eli budjettiin — juuri niin kuin tässä on ja mistä sovittiin silloin kaksi vuotta sitten.

Mitä tulee tähän kompensatioon, niin meillä on tässä lausuma siitä, että eduskunta — katsotaanpas se ihan sanatarkka muotoilu vielä: ”Eduskunta edellyttää, että hallitus seuraa päästöoikeuden hintatason kehittymistä sekä valmistelee erilaisia kompensatoratkaisuja vastaamaan tilanteeseen, jossa päästöoikeuden hinta nostaa polttoaineiden hintaa kohtuut-

Pöytäkirja PTK 132/2024 vp

tomasti.” Ja tähän olennaisesti liittyy nimenomaan se ammattidiesel, ja kun tämä tulee vuonna 27 voimaan, niin tarkoitus on, että silloin myös se ammattidiesel on voimassa. Meidän ollaan jo aikaisemmin tehty polttoaineverojen laskua, me ollaan laskettu jakeluvetoa. Se olisi vuonna 24 noussut jo merkittävästi, muistaakseni noin 20 senttiä litralta, jos me ei oltaisi alennettu sitä. Ja jakeluveto myös nousee mutta hyvin maltillisesti ja on 7,5 prosenttia alhaisempi vuonna 27 kuin olisi ollut aikaisemman lain mukaan. — Kiitos.

Keskustelu päättyi ja asian käsittely keskeytettiin.

7. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi Asumisen rahoitus- ja kehittämiskeskuksesta annetun lain kumoamisesta

Hallituksen esitys HE 136/2024 vp

Valiokunnan mietintö YmVM 12/2024 vp

Toinen käsittely

Puhemies Jussi Halla-aho: Toiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 7. asia. Nyt voidaan hyväksyä tai hylätä lakiehdotus, jonka sisällöstä päätettiin ensimmäisessä käsittelyssä. — Keskustelu. Edustaja Kallio, olkaa hyvä.

Keskustelu

0.18 Vesa Kallio kesk: Arvoisa puhemies! Hallitus on lakkauttamassa Asumisen rahoitus- ja kehittämiskeskus ARAn ja siirtämässä sen nykyiset tehtävät ympäristöministeriön yhteyteen perustettavaan keskukseseen. Hallitus perustelee esityksessään, miksi se on mahdollista, sen sijaan jää varsin epäselväksi, miksi näin kannattaisi tehdä. Kyseessä on säästölaki monien muiden hallituksen ajamien säästölakien joukossa, vaikka säästöjen toteutuminen on tässäkin kohtaa epävarmaa.

Asumisen rahoitus- ja kehittämiskeskus ARA on ympäristöministeriön hallinnonalalle kuuluva valtion virasto, joka vastaa valtion asuntopolitiikan toimeenpanosta. Millään ministeriöllä, kuten ei ympäristöministeriölläkään, ole pääsääntöisesti ollut hallintopäätösten tekemistä, valvontaa ja seuraamusten määräämistä käsittävää tavanomaista toimeenpanovaltaa. Jos ARAn nykyiset tehtävät siirretään ympäristöministeriön yhteyteen perustettavaan keskukseseen, niin samalla poliittisesti valittu ministeri eli ministeriön päällikkö tulisi johtamaan toimeenpanoviraston tehtäviä. Tämän vuoksi on katsottu tarpeelliseksi luoda uusia säännöksiä varmistamaan perustettavan keskuksen tehtävähoidon riippumattomuutta. Kyseessä on tavanomaisesta poikkeava siirto toimeenpanovallan asteellisesta jaotuksesta. Normaalisti suunta on päinvastainen. Toimintojen keskittäminen Lahdesta Helsinkiin toki noudattaa tiettyä hallituksen linjaa.

Arvoisa puhemies! Vaikeassa rakennusalan tilanteessa korostuu aikataulun tiukkuus. Nyt ARA ollaan lakkauttamassa ennen kuin uudet myöntötoiminnot käynnistyvät. Tämä aiheuttaa viiveen lisäksi epävarmuutta ja epäjatkuvuutta niin rakennusalan toimijoissa kuin laajassa joukossa muita toimijoita, joilla on kytkös ARAn toimintaan. Varsinkin tässä rakennusalan tilanteessa kaikki viiveet ja epäjatkuvuudet ovat erityisen haitallisia.

Muutoksen arvioidaan tuovan säästöjä keskipitkällä ja pitkällä aikavälillä vuodesta 2026 eteenpäin. Saavutettavat säästöt riippuvat myöhemmin mahdollisesti tehtävistä toi-

Pöytäkirja PTK 132/2024 vp

minnan ja sen organisoinnin kehittämisestä, näin meille ovat asiantuntijat kertoneet. Tarkempaa arviota säästöistä ei ole voitu esittää. Sen sijaan muutoksen on arvioitu aiheuttavan yli miljoonan euron kulut.

Hallituksen esityksellä ei muuteta lakisääteisten tehtävien sisältöä tai vaikuteta asuntopolitiikan toimeenpanoon muutoin kuin hallinnollisena uudistuksena välillisesti toiminnan organisointiin. Muutoksen tarpeellisuus jää kuitenkin epäselväksi, se, miksi näin tehdään. ARAn kohdalla kyse on kuitenkin miljardeista euroista ja erityisasemassa olevien suomalaisten kodeista.

Arvoisa puhemies! Edellä olevan perusteella ehdotamme, että lakiehdotus hylätään.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Perholehto, olkaa hyvä.

0.21 Pinja Perholehto sd: Arvoisa puhemies! Hallituksen esitykset laiksi Asumisen rahoitus- ja kehittämiskeskuksesta annetun lain kumoamisesta sekä laiksi valtion tukeman asuntorakentamisen keskuksesta ja siihen liittyviksi laeiksi ovat suorassa riippuvuussuhteessa toisiinsa, mutta vaikka kuinka kaksi surkeaa liittäisi yhteen, niin tulokseksi ei tule edes yhtä kohtalaista. Nämä molemmat hallituksen esitykset ovat osa laajempaa kokonaisuutta, jonka myötä valtio vetäytyy roolistaan kohtuuhintaisen asumisen edistäjänä, siis siitä tehtävästä, jonka kautta valtio on osaltaan taannut, että ihmisille on kohtuuhintaisia koteja, että jokaisella olisi varaa asua ja että se koti, johon on varaa, voisi jopa sijaita kohtuullisen matkan päässä koulusta tai työpaikasta. Tässä salissa nuijittavat asuntopolitiikan raamit ja keskustelu vaikkapa tästä ARasta virastona kuulostavat usein tylsiltä, mutta juuri se tylsyys ja vaikea kieli hämärtävät myös ymmärrystä siitä, että kaikki tämä määrittää osaltaan ihan aidosti ja oikeasti myös ihmisten mahdollisuuksia elää hyvää elämää.

Puhemies! ARAn lakkauttaminen itsenäisenä virastona sotii kohtuuhintaisen asumisen tukemisen pitkiä perinteitä vastaan. Se, että virasto halutaan ajaa alas, lakkauttaa kiireellä ja vaillinaisin perustein, heikentää merkittävästi asuntotuotannon valtiontukien tulevaisuutta ja jatkuvuutta kovalla tavalla. Kukaan valiokunnan kuulemista asiantuntijoista ei pystynyt sanomaan, että tähän kiireeseen olisi minkäänlaisia perusteita, päinvastoin.

Hätiköinnin lisäksi osa valiokunnan kuulemista asiantuntijoista nosti myös esiin kysymyksen siitä, mikseivät hallituksen toimet etene tarkoituksenmukaisessa järjestyksessä. Tähän kysymykseen on perin helppo yhtyä. Nimittäin valtiosihteeri Nykäsen johtaman työryhmän, jonka tehtävänä olisi nimenomaisesti laatia ehdotuksia valtion tukeman asuntotuotannon ja sen hallinnoinnin kehittämiseksi, valmistelu on yhä edelleen kesken. Miksi siis ARA täytyy lakkauttaa nyt vailla minkäänlaista käsitystä siitä, miten asuntotuotantoa hallinnoidaan ja kehitetään tulevaisuudessa? Tähän en ole ainakaan itse tähänkään mennessä saanut minkäänlaista vastausta.

ARAn lakkauttaminen on siis lyhytnäköinen ja hätiköity päätös, joka ei anna minkäänlaisia eväitä lainoitus-, tuki- ja valvontaprosessien kehittämiseen mutta voi asiantuntijoidenkin mukaan näin kiireesti toteutettuna esimerkiksi vaarantaa hankehakemusten käsittelyn sekä lisätä riskiä sille, että sujuva palvelu ja lakisääteiset muut toimet, kuten valvonta, hiekoittavat entisestään asuntorakentamista, joka on tälläkin hetkellä Suomessa hätää kärsimässä jo nyt suhdannepoliittisista syistä.

Aikataulun lisäksi tässä hallituksen esityksessä, kuten myös päiväjärjestyksessä seuraavana kohteena olevassa toisessa esityksessä, perustelut ontuvat myös laajemmin. Ympäristövaliokunta käsitteli kattavasti esimerkiksi myös taloudellisia vaikutuksia, joista saatu tie-

Pöytäkirja PTK 132/2024 vp

to ei kyllä lainkaan valitettavasti hälventänyt tuskaa vaan päinvastoin lisäsi sitä. On perin erikoista, että vaikka yksi keskeinen syy tälle ARAn lakkauttamiselle on pakko säästää ja leikata, niin tähän hallituksen esitykseen ei ole kyetty sisällyttämään minkäänlaisia arvioita tai selostuksia siitä, miten tämä lakkautus ja sen jälkeen uuden keskuksen perustaminen tuottavat säästöjä, tai minkä verran ne niitä tuottavat. Perusteluissa ei myöskään esitetä arviota siitä, millä tavalla uuden keskuksen perustaminen olisi omiaan kehittämään toimintaa tai lisäämään tehokkuutta, jos kerran nykyinen virasto ei sellaisenaan ole hyvä. Mutta vaakakupin toisella puolella hallituksen esityksessä kyllä selostetaan viraston lakkauttamisesta ja uuden keskuksen perustamisesta syntyvän kustannuksia itse asiassa noin miljoonan euron edestä.

Hallitus ei edellä selostetuin perustein kyllä kykene siis perustelemaan asuntopolitiikan pitkän linjan romuttamista faktoilla, ja sen takia olisi hyvä myöntää, että valtion asuntopoliittisia välineitä romutetaan nyt puhtaan ideologisin syin. Asuntopolitiikkaa pitäisi tässä maassa johtaa johdonmukaisesti, pitkäjänteisesti kehittäen, ei markkinavoimien varaan kokonaisuutta kiireellä ajaen. SDP ei myöskään kannata Asumisen rahoitus- ja kehittämisseskuksen lakkauttamista, ja näin ollen kannatan edustaja Kallion tekemää hylkäysehdotusta.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Hanna Räsänen, olkaa hyvä.

0.26 Hanna Räsänen kesk: Arvoisa puhemies! Haluan käyttää puheenvuoron vain kannattaakseni edustaja Kallion tekemiä erinomaisia ehdotuksia.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Elo, olkaa hyvä.

0.26 Tiina Elo vihr: Arvoisa puhemies! Kuten tässä edellä puheenvuoroissa jo on käyty läpi, valtiolla on aivan keskeinen rooli kohtuuhintaisen asuntotuotannon varmistamisessa. Erityisesti sillä on merkitystä kasvukeskuksissa, jotta myös pienituloisilla on varaa asua hyvien joukkoliikenneyhteyksien äärellä. Kaupungit ovat korostaneet myös valtion tueman asuntotuotannon merkitystä asuinalueiden eriytymisen ja segregaatien ennaltaehkäisyssä.

Tämän tehtävän hoitaminen on ollut Asumisen rahoitus- ja kehittämisseskuksen vastuulla, ja nyt Orpon hallitus on ajamassa alas tätä järjestelmää lakkauttamalla ARAn ja siirtämällä sen tehtävät ympäristöministeriön alaisuuteen. Samassa yhteydessä lakkautetaan myös Valtion asuntorahasto ja sulautetaan se valtion talousarvioon. Tätä tosiaan käsitellään seuraavassa asiakohdassa, mutta kellon ollessa aika paljon en siinä erikseen käytä enää puheenvuoroa.

ARAn ja Valtion asuntorahaston alasajo on ollut jo pitkään kokoomuksen agendalla, ja nyt Orpon hallitus sen sitten toteuttaa. Nämä muutokset tulevat tarkoittamaan merkittäviä rakenteellisia muutoksia valtion sosiaalisen asuntotuotannon tukeen sekä tapaa myöntää asumisen tukia. Kun hallitus samaan aikaan on leikannut ja leikkaa asumistuista, se johtaa asumiskustannusten nousuun, mikä on ongelma erityisesti pienituloisille ja yksinhuoltajille. Hallituksen ratkaisu: muuttakaa kauemmas. Se on tyly ja epäinhimillinen eikä edesauta esimerkiksi työvoiman saantia hoiva-alalle ja muille pienipalkkaisille aloille. Vihreiden mielestä myös pienituloiset ansaitsevat hyvän arjen.

Pöytäkirja PTK 132/2024 vp

Arvoisa puhemies! Erityisen vakavaa on se, että hallitus ei tuo tilalle uusia ehdotuksia kohtuuhintaisen asuntotuotannon kehittämiseksi. Tältä osin, kuten edustaja Perholehto kuvasi, hallituksen työ on kesken. Tämä osoittaa mielestäni sen, että Orpon hallitukselta puuttuu kokonaiskuva ja suunnitelma siitä, miten tulevaisuudessa turvataan ihmisille hyvä, kohtuuhintainen ja turvallinen asuminen.

Kannatan myös tätä hylkäysesitystä.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Kivelä, olkaa hyvä.

0.28 Mai Kivelä vas: Arvoisa puhemies! Myös minä kannatan edustaja Kallion tekemää esitystä siitä, että tämä lakiehdotus hylätään.

Hallitus haluaa siis lakkauttaa Asumisen rahoitus- ja kehittämiskeskus ARAn ja siirtää tehtävät ympäristöhallinnon alaisuuteen. Nyt on todettu, että Orpon hallitus tosiaan moukaro i asuntopolitiikkaa todella kovaa, ja sitä tehdään sekä kysyntäpuolelta että tarjontapuolelta. Kuten me nostimme esiin tässä aiemmassa kohdassa, jossa puhuttiin opiskelijoiden asuntotuen heikentämisestä — sen käsittelyn yhteydessä siitä, kuinka opiskelijoiden asuntotuotannon tuet on käytännössä lakkautettu, kun näitä ARAn myöntämiä erityisryhmien investointitukia ei ole riittänyt käytännössä ollenkaan opiskelijoille — tämä on nyt osa tätä samaa jatkumoa ja kokonaisuutta, jolla suomalaista asuntopolitiikkaa romutetaan. On hyvä huomata, että tämä suomalaisen asuntopolitiikan malli on ollut suhteellisen menestyksenkäs, mutta sitä tämä hallitus ei selkeästi näe. Hallitus ei halua, että valtio ottaa roolinsa kohtuuhintaisen asumisen edistäjänä, vaan haluaa heikentää tätä ohjausta rajusti.

Tätä esitystä on myös kritisoitu kiireestä, joka tietenkin esimerkiksi henkilöstön näkökulmasta tekee tästä muutoksesta vielä tämän lakkauttamisen lisäksi erityisen negatiivisen ja vaikeuttaa heidän tehtäviensä hoitoa, eli vähintään olisi ollut kohtuullista antaa henkilöstölle sitten tarvittava aika tässä muutostilanteessa.

Paljon myös kuulemisvaiheessa nostettiin esille sitä, että on hieman epäselvää, miksi nämä muutokset tehdään. Ainoa perustelu, joka sitten hallituksen suunnalta löytyi, on tämä säästöargumentti, mutta senkin osalta on hieman epävarmaa, mitkä ne kokonaisvaikutukset tulevat olemaan. Varsinkin kun me nähdään se hyöty, mikä onnistuneesta asuntopolitiikasta yhteiskunnalle syntyy, niin näitä säästöjä voi siltäkin suunnalta kritisoida.

Mutta se nyt on ainakin tullut selväksi, että hallituksella on hyvin kova oikeistolainen agenda tässä asuntopolitiikan politiikassa, ja tämä lakkauttaminen on yksi päätös — vähennetään rakennusalan suhdannetilannetta, vähennetään kohtuuhintaisten vuokra-asuntojen saatavuutta, ja sitten tällä on varmasti vaikutusta myös yleiseen vuokratasoon.

Toki on näitä muitakin negatiivisia esityksiä, kuten esimerkiksi asumisneuvonnan rahojen, jotka varmasti tässä tilanteessa olisivat tulleet tarpeen, viennit.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Honkonen, olkaa hyvä.

0.32 Petri Honkonen kesk: Arvoisa herra puhemies! Tosiaankin tässä esityksessä on kyse siitä, että Orpon hallitus ajaa suomalaisen asuntopolitiikan käytännössä kokonaan alas, sen eri toimenpiteet ja välineet, ja tähän tulee johtamaan yhä useampien suomalaisten asumisen tason ja laadun laskemiseen, monilla tavoin suomalaisen asuntokannan rappeutumiseen. Tällä on todella kauaskantoisia isoja vaikutuksia, vaikkei tästä yhteiskunnallista keskustelua laajemmin käydäkään.

Pöytäkirja PTK 132/2024 vp

No, sen lisäksi, että tämä ARAn lakkauttaminen on hallinnon yleisperiaatteiden vastaista, niin tämä ARAn tehtävien siirto ympäristöministeriöön on kyllä monella muullakin tapaa hyvin huono ajatus ja huono suunnitelma. Nythän on jo pitempään nähty se, että kun asuntopolitiikan tehtävät ovat olleet osa ympäristöministeriötä ja kun ilmasto- ja luontoagenda on niin vahvasti kyseistä ministeriötä hallitseva, niin nämä tulevat aina vasemmalla kädellä hoidetuiksi, jos tulevat ollenkaan. Tälle asuntopolitiikalle olisi valtioneuvostossa paljon mielekkäämpiäkin paikkoja, ja nyt vielä sen ministeriön painoarvo tässä toimeenpanossa tulee kasvamaan. Tämä on todella negatiivinen asia ja tulee johtamaan meidän valtiojohtoisen asuntopolitiikan pienentymiseen entisestään tässä maassa.

Tämä on todella valitettava esitys, kun tähän on menty, ja tässä myöskin sitten ikään kuin luovutaan siitä mahdollisuudesta, että voitaisiin esimerkiksi väestöään menettävillä alueilla pyrkiä asuntokantaa kehittämään — nythän se rappeutuu kovaa vauhtia — ja myöskin sitten siitä, että voitaisiin yrittää luoda uudenlaisia välineitä omistusasumisen mahdollistamiseen, myös heille, keillä ei esimerkiksi ole varakkaita vanhempia tai mahdollisuuksia saada vapailta rahoitusmarkkinoilta rahoitusta omistusasunnon hankkimiseen.

Eli tämä kaikki nyt hylätään ja mennään hyvin kova oikeistolainen markkinatalousideologia edellä, mikä ei näin pienessä maassa kyllä ole tässä asiassa järkevää.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Viitala, olkaa hyvä.

0.34 Juha Viitala sd: Arvoisa puhemies! Hallitus tuhoaa kohtuuhintaisen asuntorakentamisen edellytykset, ja tämä tulee vaikeuttamaan oleellisesti merkittävän monen suomalaisen asuinmahdollisuuksiin ajassa, jossa vähävaraisuus ja taloudelliset haasteet lisääntyvät monessa työssäkäyvässäkin taloudessa. Päätös ARAn lakkauttamisesta on osa laajempaa kokonaisuutta, jonka myötä valtio vetäytyy tärkeästä roolistaan kohtuuhintaisen asumisen edistäjänä.

Ymmärtääkseni ainoa ARAn lakkauttamiseen kiireellisellä läpiviennillä esitetty perustelu on hankkeen käsittely budjettilakina, ja tämä ikävä kyllä ei taida olla ainut lakiesitys, jolle on viime viikkoina käynyt tällä tavalla. Kun rakennusala on kriisissä, niin tulee väkisin pohdittua, onko nyt oikea aika tämmöisiin muutoksiin vai pitäisikö tätä ajankohtaa-kin tarkistella vähän tarkemmin. Hallitus ei ole esittänyt minkäänlaista kokonaissuunnitelmaa siitä, mikä on sen asuntopolitiikan kokonaiskuva ja miten tulevaisuudessa taataan ihmisille hyvä, kohtuuhintainen ja turvallinen asuminen. ARAA ei tulisi lakkauttaa, koska tulemme tulevaisuudessakin tarvitsemaan kohtuuhintaisia ja esteettömiä asuinrakennuksia.

Keskustelu päättyi ja asian käsittely keskeytettiin.

8. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi Valtion tukeman asuntorakentamisen keskukselta ja siihen liittyviksi laeiksi

Hallituksen esitys HE 188/2024 vp

Valiokunnan mietintö YmVM 13/2024 vp

Pöytäkirja PTK 132/2024 vp

Toinen käsittely

Puhemies Jussi Halla-aho: Toiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 8. asia. Nyt voidaan hyväksyä tai hylätä lakiehdotukset, joiden sisällöstä päätettiin ensimmäisessä käsittelyssä. — Keskustelu. Edustaja Kallio, olkaa hyvä.

Keskustelu

0.36 Vesa Kallio kesk: Arvoisa puhemies! Meillä on käytännössä samat perustelut vastalauseessa kuin edellisessä lakiesityksessä, joten en ala lukemaan uudelleen. Eli esitämme, että lakiehdotukset hylätään. Erona on, että tällä kertaa puhun monikossa.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Perholehto, olkaa hyvä.

0.36 Pinja Perholehto sd: Kiitos, herra puhemies! Kannatan tätä edustaja Kallion tekemää hylkiesitystä.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Hanna Räsänen, olkaa hyvä.

0.36 Hanna Räsänen kesk: Kiitos, puheenjohtaja! Samoin kannatan edustaja Kallion tekemiä esityksiä.

Äskeisessä kohdassa jo olin kertomassa myös siitä huolesta, mitä itse tunnen tässä rakentamisen lamatilanteessa siitä, mikä vaikutus tällä päätöksellä tulee olemaan sinne rakentamispuolelle ja rakennusliikkeiden puolelle. Asia on nimittäin niin, että tämmöisellä viestillä, mikä tästä rakennuksesta lähetetään ulospäin yrityksille, on myös semmoinen henkinen vaikutus yritysten tulevaisuudensuunnitelmiin. Ihan siltä pohjalta, että tunnen varsin paljon rakennusliikkeiden edustajia, voin sanoa, että tällä ei todellakaan ole positiivista viestiä rakennusliikkeille ja yrityksillekään.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Kivelä, olkaa hyvä.

0.37 Mai Kivelä vas: Arvoisa puhemies! Lyhyesti: tosiaan kun vasemmistoliitto ei kannata ARAn lakkauttamista, niin emme siksi tietenkään kannata myöskään tätä lakiesitystä ja tämän uuden keskuksen perustamista ympäristöministeriön alaisuuteen.

Meidän mielestämme on tärkeää, että valtiolla on iso rooli sosiaalisen asuntotuotannon ja kohtuuhintaisen ja myös esteettömän rakentamisen tukijana, ja nyt tätä roolia murennetaan näillä lukuisilla toimilla, joita tässä on käyty läpi. Eikä edes kaikkia olla ehditty täällä käsitellä, niin kuin esimerkiksi näitä VARin rahojen nyysimisiä.

No, sitten lisäksi kun ajattelee tätä itsenäisen viraston roolia, niin olisi ollut tärkeää, että säilytetään asuntopolitiikassa itsenäinen virasto, jolla sitten myös mahdollistettaisiin se, että tämä virasto voi toimia riippumattomasti ja puolueettomasti ja mahdollisimman tehokkaasti. Kaikki tämä meidän näkemyksemme mukaan toteutuisi paremmin omana virastona, eli mitään ei olisi tarvinnut tässä alkaa muuttamaan. Me nähdään, että tämä sulauttaminen osaksi ympäristöministeriötä kyllä vaarantaa niiden tehtävien hoitamisen, joita ARAla on ollut, ja ainakaan se ei tule tilannetta helpottamaan.

Pöytäkirja PTK 132/2024 vp

Sitten hieman surullista on mielestäni, että kun me käsitellään täällä näin merkittäviä ja isoja kokonaisuuksia liittyen suomalaiseen asuntopolitiikkaan — varsinkin tilanteessa, jossa me oikeasti ollaan onnistuttu tekemään myös todella onnistunutta asuntopolitiikkaa, ja nyt täällä ajetaan näin merkittäviä muutoksia — niin eihän täällä oikeasti synny mitään keskustelua. Eivät täällä ole hallituspuolueiden edustajat perustelemassa, miksi näitä muutoksia tehdään ja miksi näiden takana haluatte olla. Myös tämän ensimmäinen käsittely silloin viime viikolla pidettiin puolenyön aikaan, ja siellä oli lisäksi ehkä yksi ihminen puhumassa. Nyt tässä mennään aika pienellä käsittelyllä mielestäni siihen nähden, miten merkittävistä asioista pelkästään näidenkin kahden lain osalta on kysymys. Niin että suoraan sanottuna hieman surettaa tämä tilanne.

Kannatan myös edustaja Kallion tekemää hylkäysesitystä.

Keskustelu päättyi ja asian käsittely keskeytettiin.

9. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi vesienhoidon ja merenhoidon järjestämisestä annetun lain, ympäristönsuojelulain ja vesilain 3 ja 11 luvun muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 175/2024 vp

Valiokunnan mietintö YmVM 11/2024 vp

Toinen käsittely

Puhemies Jussi Halla-aho: Toiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 9. asia. Nyt voidaan hyväksyä tai hylätä lakiehdotukset, joiden sisällöstä päätettiin ensimmäisessä käsittelyssä. — Keskustelu. Edustaja Kallio, olkaa hyvä.

Keskustelu

0.40 Vesa Kallio kesk: Arvoisa puhemies! Ympäristövaliokunnan antamassa mietinnössä käsittelyssä olevaan hallituksen esitykseen todetaan seuraava varsin oleellinen lause, mikä julkisessa keskustelussa on jäänyt liian vähälle huomiolle: ”Oikeuskäytäntö ei myöskään olennaisesti muutu, vaan koska EU-tuomioistuimen ratkaisusta ilmeneviä tulkintaperiaatteita on jo nyt noudatettava, hallituksen esityksellä kirjataan vallitseva oikeustila lakiin.”

Arvoisa puhemies! Vaikka vallitseva oikeustila nyt kirjataan kansalliseen lainsäädäntöön, eivät kaikki asian ympärillä esitetyt huolenaiheet ole täysin kuitenkaan perusteettomia. Lukuisa määrä näistä huolenaiheista sai kuitenkin perustellut selvitykset valiokunnan laajassa asiantuntijakuulemisessa, eikä niitä ole syytä kyseenalaistaa. Nyt ei myöskään muuteta ympäristönsuojelulain tai vesilain mukaisen luvan tarkistamista koskevia säännöksiä eikä sen myötä lupien muuttamisen soveltamiskäytäntöä. On kuitenkin hyvä huomioida, että lakiesityksen käsittelyn yhteydessä käydyissä asiantuntijakuulemisissa tuotiin esille seuraava: ”Missä poikkeus myönnetään, vesien tila muuttuu sekä tulee vaalia luonnontilassa olevia vesistöjä.” Eli meidän tulee vaalia luonnontilassa olevia vesistöjä. Siellä, minne myönnämme poikkeukset, myös vesistön tila voi muuttua. On siten ilmeistä, että mahdollisesti myönnettävät poikkeukset — siis mahdollisesti myönnettävät poikkeukset — vaarantavat ympäristötavoitteet.

Pöytäkirja PTK 132/2024 vp

Arvoisa puhemies! Keskustassa tunnistamme kuitenkin myös tarpeet nopeuttaa tiettyjä lupamenettelyjä. Vesienhoidon ympäristötavoitteista poikkeaminen on aina erityistilanne, ja siksi sääntelyn on oltava tiukkaa. Poikkeamisesta ei voi eikä saa tulla vallitseva käytäntö. Nykyinen viranomaisille annettu harkintavalta poikkeusten soveltamisessa tulisi säilyttää. Viranomaisia ei tule velvoittaa esittämään vesimuodostumille alennettuja tilatavoitteita tai niiden saavuttamisen määräaikojen pidennyksiä silloin, kun säännösten mukaiset edellytykset täyttyvät. Ympäristötavoitteiden lieventämistä tai määräaikojen pidentämistä ei tule tehdä ennen kuin kaikki vesienhoidon toimenpideohjelmissa esitetyt toimenpiteet on tehty. Toimenpiteiden velvoittavuutta on ensisijaisesti vahvistettava. Hankekohtaisen poikkeaman käyttö ei myöskään saa lisätä saman vesialueen muilta toimijoilta vaadittavia vesienhoidon eikä tulevan ennallistamissuunnitelman toimenpiteitä.

Arvoisa puhemies! Lupakäsittelyn yhteydessä tehtävä vaikutusarvioiden tarkastelu aluehallintovirastoissa ja erityisesti ympäristötavoitteiden lieventämiseen liittyvä tarkastelu ely-keskuksissa edellyttävät merkittävää työpanosta. On ensiarvoisen tärkeää, että päätöksenteon resurssit turvataan. Tosiasioihin perustuva laadukas ja läpinäkyvä päätöksenteko parantaa mahdollisten hankkeiden hyväksyttävyyttä.

Edellä olevan perusteella keskusta esittää vastalauseita lakiehdotukseen sekä ehdotamme, että hyväksytään yksi lausuma.

Vastalauseen lausumaehdotus kuuluu: ”Eduskunta edellyttää, että lupakäsittelyn yhteydessä tehtävä vaikutusarvioiden tarkastelu aluehallintovirastoissa ja ympäristötavoitteiden lieventämiseen liittyvä tarkastelu ely-keskuksissa turvataan riittävillä resursseilla.” — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Perholehto, olkaa hyvä.

0.44 Pinja Perholehto sd: Arvoisa puhemies! Tämän hallituksen esityksen ykköskäsittelyssä jo sanoin, että sekä ympäristövaliokunnan kuulemisten aikana täällä istuntosalissa että yhteiskunnassa laajemmin on ihan aiheesta herännyt huoli siitä, mihin suuntaan Suomen vesiensuojelua kokonaisuutena nyt viedään. Tällä hetkellä jo tiedetään, ettei Suomi tule saavuttamaan vesipuitedirektiivin mukaisia vesien tilaa koskevia tavoitteita vuoden 2027 määräaikaan mennessä. Jos tähän tavoitteeseen haluttaisiin päästä, edellyttäisi vesiensuojelun ja niiden hyvän tilan saavuttaminen paitsi poliittista tahtoa myös taloudellisia resursseja ja parempaa sääntelyä, ja nämä puolestaan edellyttävät riittävän ja osaavan henkilöstön ja ajantasaisen tiedonsaannin varmistamista luvituksen puolella.

Me teimme ympäristövaliokunnassa lausumavastalauseen, jonka ensimmäinen osa koskee juuri tätä asiaa eli siis tietopohjaisen päätöksenteon resurssien turvaamista. Mitä vähemmän euroja on jaossa, sen vaikuttavammin ne tulisi käyttää, ja tietoon perustuva päätöksenteko on aina ainoa oikea vastuullinen tapa toimia myös silloin, kun keskustellaan luvituksesta.

Toinen osa vastalauseita koskee lunastamattomia lupauksia. Hallitus antoi kautensa alussa kaksi keskeistä vesiensuojeluun liittyvää sitoumusta: vesilain uudistaminen ja Palon koskien vapauttaminen. Kumpaakaan näistä odotetuista ja isosti liputetuista lupauksista ei ole näkynyt eikä kuulunut. Esitimme siksi lausumaa, jolla eduskunta edellyttäisi vesilain uudistamista siten, että suojeltaviin luontotyyppeihin sisällytetään pienvesistöt, kuten kalkkilammet, lähteiköt ja muualla kuin Lapin maakunnassa sijaitsevat purot. Samalla tulisi laajentaa lisäksi kalatalousvelvoitteet myös vanhoihin vesitalouslupiin. Se olisi tär-

Pöytäkirja PTK 132/2024 vp

keä teko uhanalaisten vaelluskalakantojen suojelemiseksi. Ja kolmas mutta ei lainkaan vähäisin lausumaesitys koski ekologisen kompensaation mahdollistamista myös vesilain mukaisissa hankkeissa.

Jos hallitus haluaa aidosti vaikuttaa positiivisesti vesien tilaan ja saavuttaa vesipuitedi-
rektiivin tavoitteet, tulisi sen viipymättä sekä varmistaa siis resurssien riittävyys, uudistaa
vesilakia että ryhtyä soveltamaan ekologista kompensaatiota pikaisella aikataululla.

Puhemies! Teen näin ollen vastalauseen 1 mukaiset kolme lausumaehdotusta.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Hanna Räsänen, olkaa hyvä.

0.47 **Hanna Räsänen kesk:** Arvoisa puhemies! Kannastaan edustaja Kallion tekemää
vastalauseetta ja sen mukaista lausumaa.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Elo, olkaa hyvä.

0.47 **Tiina Elo vihr:** Arvoisa puhemies! Suomessa on tehty pitkään töitä vesistöjen tilan
parantamiseksi, mutta muutos on valitettavan hidasta. Meidän vesistöt ovat matalia ja
herkkiä pilaantumiselle, ja tilannetta huonontaa osaltaan ilmaston kuumeneminen. Siksi
vesiensuojeluun pitäisi nyt satsata merkittävästi nykyistä enemmän.

Suomi on sitoutunut vesiensä vähintään hyvän tilan saavuttamiseen, mutta tavoitevuotta
on potkittu eteenpäin kerta toisensa jälkeen. Alun perin hyvä tila piti saavuttaa vuonna
2015, ja tällä hetkellä tavoitevuosi on tosiaan 2027. No, Orpon hallitus leikkaa vesiensuo-
jeluun rahoituksesta eikä tee lainkaan riittäviä toimia maa- ja metsätalouden kuormituksen
vähentämiseksi. Tämä on todella vakavaa ja huolestuttavaa.

Tämä hallituksen esitys, jolla nyt sallitaan erinomaisessa tilassa olevien vesien heiken-
täminen hyvään tilaan, kun kyse on vihreän siirtymän hankkeesta, on herättänyt paljon
huolta kansalaisissa ja ihan syystä. On sinänsä tärkeää, että vesien tilan ympäristötavoit-
teet ja heikentämiskielto nyt kirjataan lakiin, mutta Orpon hallitus on valinnut linjan, että
Suomi ottaa kaikki EU-direktiivin mahdollistamat joustot käyttöön. Tätä vihreät eivät voi
kannattaa. Kun tämä yhdistyy hallituksen päätökseen leikata merkittävästi vesiensuojelusta
sekä muihin vesistöjen tilaa heikentäviin päätöksiin, kuten esimerkiksi fosforiasetuksen
lantapoikkeuksen jatkamiseen, on huoli vesistöjen tilasta perusteltu.

Arvoisa puhemies! Vihreä siirtymä ja fossiilisista irtautuminen vaatii mineraaleja ja ak-
kuja, ja Suomessa on vireillä useita kaivos- ja akkutehdashankkeita. Siksi nyt on äärimmäi-
sen tärkeää varmistaa, että vesiensuojelun sääntelyä ei heikennetä vaan vahvistetaan. Erin-
omaisessa tilassa olevia vesiämme on vaalittava ja päätöksenteossa on noudatettava varo-
vaisuusperiaatetta.

Suomen lainsäädäntöön tarvitaan viipymättä raja-arvot sulfaatile ja ksantaateille. Ak-
ku- ja kaivosteollisuus tuottaa näitä ympäristölle vaarallisia aineita korkeina pitoisuuksina
vesistöihimme. Pian 20 vuotta vanha asetus vesiympäristölle vaarallisista ja haitallisista ai-
neista on tarpeen päivittää. Puhdistustekniikka on olemassa, mutta sääntely ja tahtotila
puuttuu. Mallia voi ottaa Ruotsista, jossa raja-arvot ovat tiukat ja akkuteollisuus kierrättää
sulfaatin lannoitteeksi.

Vihreän siirtymän edistäminen on tärkeää, mutta sitä ei pidä tehdä vesistöjemme kustan-
nuksella. Haluan tässä yhteydessä kiittää kansalaisaktiiveja ja järjestöjä, kuten ”Puhtaan

Pöytäkirja PTK 132/2024 vp

meren puolesta” ja ”Saimaa ilman kaivoksia” -toimijoita, jotka ovat aktiivisesti nostaneet esiin vesiensuojelun epäkohtia ja puhtaiden vesiemme merkitystä.

Arvoisa puhemies! On valitettavaa, että vihreiden varsin maltilliset muutosesitykset eivät hallitukselle kelvanneet. Niillä olisi voitu osaltaan varmistaa, että poikkeuksien käyttö olisi aina viimesijaista ja todella tiukkojen ehtojen takana.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Krista Mikkonen, olkaa hyvä.

0.50 Krista Mikkonen vihr: Arvoisa puhemies! Tämä esillä oleva laki vesienhoidon ja merenhoidon järjestämisestä oli jo viime viikolla ensimmäisessä käsittelyssä, ja käytin jo silloin puheenvuoron mutta halusin tulla nyt vielä puhumaan tästä, koska pidän tätä lakia äärimmäisen tärkeänä ja olen huolestunut siitä, että ne poikkeukset, mitä viime viikolla tähän ehdotimme ja mistä äänestimme, eivät menneet läpi.

Niin kuin tässä on edellä tullut esille, tällä lailla viedään vesiputedirektiiviä meidän kansalliseen lainsäädäntöön, mutta sitä viedään nyt tavalla, joka mielestäni ei huomioi riittävästi meidän vesiluonnon herkkyyksiä, ja sen takia valitettavasti en voi tätä lainsäädäntöä nyt kannattaa tällaisenaan ja esitänkin näiden lakien hylkäämistä. Vihreät todellakin olisivat halunneet näitä muutoksia tämän lainsäädännön pykäliin niin, että todella varmistaisimme, että silloin, kun näitä poikkeuksia mahdollisesti otettaisiin käyttöön, tehtäisiin kansallista harkintaa, mikä tässä on poissuljettu, ja myös varmistettaisiin, että näiden hankkeiden, jotka mahdollisen poikkeuksen saisivat, täytyy noudattaa tätä ei merkittävää haittaa -periaatetta.

Sen lisäksi olisimme halunneet, että silloin kun hankkeelle myönnetään poikkeus heikentää erinomaista ekologista vesientilaa niin, että se laskee hyvään, niin tällainen muutos saisi olla vain väliaikainen, jolloin se olisi mahdollistanut esimerkiksi tietyt ennallistamishankkeet, jotka sitten väliaikaisesti olisivat voineet sitä ekologista laatua heikentää mutta sitten pidemmällä tähtäimellä sitä parantaa.

Nyt todellakin hallitus on valinnut sen tien, että on otettu kaikki direktiivin mahdollistamat poikkeukset käyttöön täysimääräisesti ilman kansallista harkintaa, ja kun tiedämme, että meillä Suomessa puhtaat vedet ovat monin tavoin merkityksellisempiä kuin muualla Euroopassa, niin en pidä mitenkään perusteltuna, että Suomi ottaisi nämä kaikki poikkeukset täysimääräisesti käyttöön.

Samanaikaisesti tiedämme, että erilaisia puhtaan siirtymän hankkeita tarvitaan, ja nyt EU-lainsäädännöstä tulee paljon suoraan määritelmiä siitä, että tällaiset erilaiset puhtaan siirtymän hankkeet ovat erittäin tärkeän yleisen edun mukaisia. Nyt jos me otamme tämän erittäin tärkeän yleisen edun suoraan käyttöön niin, että emme sisällytä siihen kansallista harkintaa näitten poikkeuksien osalta, niin me emme riittävästi huolehdi vesistämme.

Silloin, kun kriittisten mineraalien asetuksesta EU:ssa keskusteltiin viime syksynä, itse asiassa aika moni esitystä puoltanut meppi oli sitä mieltä, että siitä huolimatta, että he sitä asetusta puolsivat, heidän perustelunaan oli, että sitten kansallisesti voisimme viime kädessä laittaa ehtoja siihen, milloin näille kriittisten mineraalien asetuksen mukaisille hankkeille annetaan lupa. No, nyt on se hetki, kun niitä ehtoja pitäisi laittaa. Elikkä nyt meidän pitäisi laittaa tähän lainsäädäntöön ehdot, että kun esimerkiksi tällainen erittäin tärkeä etu kriittisten mineraalien asetuksen mukaisesti näille kaivoshankkeille annetaan haettaessa, niin silloin me samanaikaisesti kuitenkin varmistaisimme, että nämä hankkeet eivät aiheu-

Pöytäkirja PTK 132/2024 vp

ta enempi haittaa kuin hyötyä, mutta tällaistaakaan pykälämuutosehdotusta hallitus ei ollut valmis ottamaan tähän lakiesitykseen.

No, toisekseen me emme tällä asetuksella kuitenkaan vie lainsäädäntöön täysin sitä vesipuitedirektiivin vaatimusta. Suomihan on paraikaa rikkomismenettelyssä EU:n suhteen siitä, että emme ole saavuttaneet tätä vesien hyvää tilaa, ja yksi syy, miksi emme ole sitä saavuttaneet, on se, että meiltä puuttuu lainsäädäntö siitä, että pystyisimme päivittämään vanhoja ympäristönsuojelulain ja vesilain mukaisia lupia erilaisista päästörajoituksista, mitä vesiin aiheutuu. Meidän olisi nyt pitänyt tällä samalla hankkeella, kun tätä lainsäädäntöä muutettiin vesipuitedirektiivin vaatimusten mukaiseksi, tehdä myös ne muutokset, että nämä päivitykset olisivat jatkossa mahdollisia. Sen takia lausumissa olemmekin esittäneet, että hallitus tuo viipymättä esityksen, jolla ympäristönsuojelulaki ja vesilaki päivitetään vesipuitedirektiivin mukaisiksi siten, että ympäristö- ja vesilupien päivittäminen on mahdollista. Lisäksi olemme vastalauseessamme esittäneet toista lausumaa, jolla edellytetään, että ekologisen kompensaation lainsäädäntöä kehitetään niin, että se tulee osaksi ympäristö- ja vesilupia.

Näin ollen nyt sitten ehdotankin näitä vastalauseen mukaisia lausumiamme ja sen lisäksi esitän näiden lakien, mitä tämä esitys koskee, hylkäämistä.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Kivelä, olkaa hyvä.

0.56 Mai Kivelä vas: Arvoisa puhemies! Itsekin pidin tästä jo useamman puheenvuoron ensimmäisessä käsittelyssä, mutta kommentoin vielä muutamaa asiaa.

Eli ihan lyhyesti: suurin ongelma tässä hallituksen esityksessä on tosiaan se, että hallitus on halunnut sisällyttää kaikki ne direktiivin sallimat poikkeusmenettelyt ja sisällyttää ne vielä täysimääräisinä meidän omaan kansalliseen lainsäädäntöömme. Itse en tätä voi kannattaa, ja siksi sen sijaan kannatan edustaja Mikkosen esitystä, että lakiehdotus hylätään. Lisäksi kannatan myös, että hyväksytään vastalauseen 3 mukaiset kaksi lausumaehdotusta.

Näistä lausumista vielä sen verran, että tämä ensimmäinen tosiaan koskee sitä, että ympäristönsuojelulaki ja vesilaki päivitetäisiin vesipuitedirektiivin mukaisiksi siten, että ympäristö- ja vesilupien päivittäminen olisi mahdollista. Toinen lausuma koskee sitä, että ekologisen kompensaation lainsäädäntöä kehitetään niin, että se tulee osaksi ympäristö- ja vesilupia. Eli nämä molemmat ovat erittäin tärkeitä ja tarpeellisia esityksiä.

Tässä ensimmäisessä lausumassa käsitellään sitä, kuinka hallituksen esityksessä ei ehdoteta näiden olemassa olevien lupien päivittämistä, jotta vesien tilan ympäristötavoitteisiin päästäisiin. Tämä olisi kyllä erityisen tärkeää, ja tämä oli se, mitä asiantuntijakuulemisissa kuultiin ja mistä valiokunnassakin paljon keskusteltiin. Osittain on myös huoli siitä, että nämä olemassa olevat luvat hidastavat sitten tätä vihreää siirtymää, koska niiden uusien lupien tarkastelu on tiukempaa, kun nämä vanhat luvat aiheuttavat jo niin paljon kuormitusta. Eli olisi tärkeää, että voidaan tarkastella myös näiden olemassa olevien lupien aiheuttamaa kuormitusta.

Kuten tässä vastalauseessa tuodaan esille, niin Euroopan komissio on tosiaan jo aloittanut tämän rikkomusmenettelyn Suomea vastaan, ja yksi peruste siellä on se, että näitä ympäristö- ja vesilupien määräaikaistarkastuksia ei ole tehty vesipuitedirektiivin mukaisesti. Eli haluamme tässä korostaa sitä, että tämä olisi pitänyt korjata tämän lakiesityksen yhteydessä.

Pöytäkirja PTK 132/2024 vp

Sitten vielä tästä toisesta lausumasta, joka siis käytännössä vaatii sitä, että haitat olisi kompensoitava. Me ollaan puhuttu paljon ekologisesta kompensaatiosta, mutta kun annetaan lupa saastuttaa ja heikentää vesistöjen tilaa, niin vähintään, mitä pitäisi tehdä, on se, että vaaditaan sitten sen ympäristön tai veden tilan parantamista toisaalla. Se varmistaisi sen, ettei sitten tämä kokonaistilanne heikkene.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Malm, olkaa hyvä.

1.00 Niina Malm sd: Arvoisa herra puhemies! Tähän yhteyteen on pakko myöskin sen verran sanoa itse, että kun puhutaan vesistä ja vesistöjen puhtaudesta, niin usein unohtuu — vaikka ollaankin kiinni kansainvälisissä sopimuksissa — myös se, että meillä on kansainvälisiä vesistöjä, ja tässä maailmanajassa niiden rooli on varsin suuri.

Imatralla on Immalanjärvi, josta yksi osanen on jäänyt sinne, yksi lahukka, rajanvedon yhteydessä sopivasti Venäjän puolelle, ja myöskin Unterniskanjoki, joka nykyisin laskee Immolasta pois Venäjälle. Aikaisemminhan tämä oli Helisevänvirranjoki, jota muinoin myös viikingit ovat käyttäneet, mutta se on nyt vähän rehevöitynyt. Tätä kautta Immolaan on myös Immalanjärveen syntynyt sisäinen kierto, mutta koska tämä sisäinen kierto on myös osa valtakunnan rajaa ylittävää toimintaa, niin veden rehevöityessä me olemme kyvyttömiä tekemään asialle yhtään mitään, koska rajavesiä säätelee rajavesikomissio yhdessä Suomen ja Venäjän kanssa.

Nämä tilanteet ovat ongelmallisia, ja meillä on, kuten pitääkin olla, EU-lainsäädäntö, mutta silti, kun emme näihin oikein pysty vaikuttamaan, haluaisin myös herätellä tätä salia ajattelemaan sitä, että kun me puhumme tästä itäisestä Suomesta kulmasta tai toisesta, niin meillä on myös nämä luontoarvotkin tässä kokonaisuudessa mukana.

Näillä ajatuksilla kannatan edustaja Perholehdon esityksiä.

Keskustelu päättyi ja asian käsittely keskeytettiin.

10. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi uusiutuvien polttoaineiden käytön edistämisestä liikenteessä annetun lain muuttamisesta ja väliaikaisesta muuttamisesta sekä siihen liittyviksi laeiksi

Hallituksen esitys HE 121/2024 vp

Valiokunnan mietintö TaVM 19/2024 vp

Toinen käsittely

Puhemies Jussi Halla-aho: Toiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 10. asia. Nyt voidaan hyväksyä tai hylätä lakiehdotukset, joiden sisällöstä päätettiin ensimmäisessä käsittelyssä. — Keskustelu. Edustaja Mehtälä, olkaa hyvä.

Keskustelu

1.02 Timo Mehtälä kesk: Arvoisa puhemies! Kun hallitus aloitti työnsä, se julisti seuraavia asioita: lasketaan polttoaineen hintaa, edistetään kotimaisen biokaasun kysyntää ja kolmanneksi ei lisätä kustannuksia maa- ja metsätalouteen. Näistä lupauksista jokainen riko-

Pöytäkirja PTK 132/2024 vp

taan. Äsken puhuimme päästökaupasta, ja nyt puhumme jakeluvelvoitteesta, joka konkreettisesti vaikuttaa kaikkiin näihin kolmeen.

Otetaanpa esimerkiksi tämä polttoaineen hinta. Hallitus päätti luoda jakeluvelvoitteille epätasaisen nousu-uran, joka vaikuttaa siten, että vuonna 2028 jakeluvelvoite nousee yhdellä kertaa 37 prosenttia. Polttoaineen hintaa ei ole laskettu, tosiasiasa polttoaineen hinta on suhteessa korkeampi kuin kesäkuussa 22, milloin se oli kalleimmillaan 2,5 euroa litralta. Verrattuna sen hetken maailmanmarkkinahintaan diesel saisi maksaa 1 euro 40 senttiä tällä hetkellä. Tosiasiasa pumppuhinta on 1 euro 70 senttiä.

Toisena kohtana on sitten tämä biokaasu. Hallitus on päättänyt alentaa uusiutuvien polttoaineitten lisävelvoitetta, mikä heikentää dramaattisesti biokaasun kysyntää. Vetypolttoaineita ajetaan kuin käärmettä pyssyyn, ruotsalainen biokaasuala kiittää tästä suomalaisesta hallinnosta tällä hetkellä, ja suomalainen tietysti kärsii.

Kolmanneksi maa- ja metsätalouden osa: Lakiin on sisällytetty niin sanottu joustomekanismi, jonka pitäisi teoriassa antaa vaihtoehtoisia tapoja täyttää jakeluvelvoitetta, mutta käytännössä tämä jousto ei toimi. Vain murto-osan elikkä yhden prosentin voi maankäyttösektorin toimista laskea mukaan.

Kun äsken käsitelimme päästökauppaa ja sen kustannuksia maatalouteen ja asiantuntijakuulemisessa olemme päätyneet 60:stä 200 miljoonaan euroon vuositasolla, niin tämän joustomekanismin kautta maaseutu voi saada korkeintaan 40 miljoonaa, maankäyttösektori voi saada 40 miljoonaa tuloa tämän joustomekanismin kautta, ja silloin päästötonnin hinta olisi sama elikkä 40 versus 60—200 miljoonaa. Käytännössä se tarkoittaa sitä, että aina vähimmäissäkän tapauksessa maataloudelle tulee 20 miljoonan lisälasku.

Ja nyt päästään suurimpaan ongelmaan, nimittäin tähän joustomekanismiin sisältyvään kaksoislaskentaan. Otetaan esimerkki: Jos viljelijä vähentää hiilidioksidipäästöjään kymmenen tonnia, vain viisi tonnia lasketaan hyväksi, loput viisi tonnia jäävät hyödyntämättä. Toisin sanoen viljelijän tekemästä työstä puolet menee valtiolle ilman, että hän saa siitä mitään hyvitystä. Tämä on täysin kohtuutonta. Tilanne on järjetön myös teollisten toimijoiden osalta. Jos nestekaasua korvataan biokaasulla, pitää biokaasua tuottaa kaksinkertainen määrä, jotta se hyväksytään velvoitteen täyttämiseksi. Tämä vie täysin biokaasun tuottamisen kannattavuuden fossiilisten polttoaineiden korvaajana.

Entäs metsätalous? Esimerkiksi metsälannoituksella saatu hiilensidonnan hyöty joudutaan laskemaan tuplana, kaksinkertaisena työnä, vaikka todellinen vaikutus olisi jo mitattu ja todennettu. Tämä ei ole joustavaa, niin kuin nimi sanoo, joustomekanismi, tämä ei ole joustavaa, vaan tämä on kohtuutonta. Maa- ja metsätalouden yrittäjät saavat tästä lisää kustannuksia mutta eivät mitään vastinetta, ja tätä minä en voi hyväksyä.

Arvoisa puhemies! Kaikki tämä tekee yhdestä asiasta selvän: Tämä hallitus ei ymmärrä maa- ja metsätalouden arkea. Jos halutaan tukea kotimaisia biokaasu- ja uusiutuvien investointeja, tämä lakiesitys vie täysin väärään suuntaan.

Ehdotan vastalauseen 1 mukaista lausumaehdotusta: ”Eduskunta edellyttää, että taakanjakosektorin teollisiin toimijoihin, joilla saavutettava päästövähennys on tarkasti määriteltävissä, ei sovelleta varmuuskertoimia, vaan kerroin on näillä toimijoilla aina yksi.” — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Kallio, olkaa hyvä.

Pöytäkirja PTK 132/2024 vp

1.07 Vesa Kallio kesk: Kiitos, arvoisa puhemies! Ja kiitos edustaja Mehtälälle. Oma agrominen ymmärrykseni ei noin yksityiskohtiin riitä, mutta pysyn hieman yleisemmällä tasolla.

Hallituksen esityksen myötä jakeluvelvoite on tosiaan vuonna 2028 nousemassa 8,5 prosenttiyksikköä eli peräti yli 37 prosenttia. Keskusta katsoo tämän yhdistettynä hallituksen kiirehtimään päästökaupan käyttöönottoon vuonna 27 johtavan vuosikymmenen loppupuolella ennenkokemattomaan liikennepolttoaineiden hintojen nousuun. Saadut asian-
tuntijalausunnot ovat vahvistaneet tämän tulkinnan oikeaksi. Jakeluvelvoitteen epätasainen nousu-ura yhdistettynä päästökaupan käyttöönottoon tulee nostamaan merkittävästi liikennepolttoaineiden hintoja.

Jakeluvelvoitteen toistuvat muutokset tekevät investointiympäristöstä arvaamattoman. Investoinnit kotimaiseen uusiutuvaan polttoainetuotantoon uhkaavat jäädä jopa toteutumatta tai ainakin aivan liian vähäisiksi. Kaikkien tavoitteena tulee olla se, että uusiutumattomasta tuontipolttoainetta korvataan mahdollisimman paljon ja mahdollisimman nopeasti uusiutuville kotimaisille polttoaineille niin tieliikenteessä kuin kaikkialla muuallakin.

Arvoisa puhemies! Keskusta olisi antanut kotimaisen uusiutuvan polttoaineen jakeluvelvoitteelle tasaisemman ja kannustavamman nousu-uran. Nyt hallitus suosii vetyhankkeita, kuten edustaja Mehtälä tässä hyvin toi esille, muun uusiutuvan polttoainetuotannon kustannuksella. Kalliiden synteettisten polttoaineiden lisävelvoite on omiaan nostamaan myös pumppuhintoja. Vety on yksi tulevaisuuden vaihtoehtoista, se on selvää, mutta se tulevaisuus on vielä aika kaukana.

Keskustan mielestä fossiilisten polttoaineiden korvaaminen uusiutuville tulee tehdä kustannustehokkaasti eikä yksittäistä polttoainetyyppiä suosien. Nyt todennäköinen skenaario on se, että myös uusiutuvat komponentit tulevat olemaan suurelta osin tuontitavaraa, kun kotimaista tuotantoa ei näillä päätöksillä saada riittävällä tavalla käyntiin. Keskusta katsoo kustannusten hillinnän ja biokaasuinvestointien turvaamisen kannalta vähimmäisratkaisun olevan niin kutsutun ylitäyttömahdollisuuden salliminen määräajaksi vuosille 25—27.

Arvoisa puhemies! Kannatan edustaja Mehtälän tekemää esitystä.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Viitala, olkaa hyvä.

1.10 Juha Viitala sd: Arvoisa puhemies! Hallituksen esitys jakeluvelvoitteen alentamisesta vuosille 2025—2027 on vakava riski paitsi ilmastotavoitteille myös Suomen taloudelle ja investointiympäristölle.

Uusiutuvien polttoaineiden markkinat perustuvat sääntelyyn, ja jakeluvelvoite on ollut keskeinen ohjauskeino liikenteen päästöjen vähentämisessä. Jakeluvelvoitteen ennakoitavuus ja asteittainen nousu ovat olleet välttämättömiä investointien turvaamiseksi kotimaiseen biokaasuun, biopolttoaineisiin ja synteettisiin polttoaineisiin. Nyt esitettyjen tasojen laskeminen sekä kehittyneiden polttoaineiden lisävelvoitteen alentaminen vaarantavat miljardiluokan investoinnit ja heikentävät alan toimijoiden luottamusta poliittisen ympäristön vakauteen.

Varsinkaan tässä haastavassa taloustilanteessa meillä ei ole tähän varaa. Hallituksen esityksen taloudelliset riskit ovat merkittävät. Esityksen arvioidut päästöjen kasvut, jopa viisi megatonnia vuoteen 2030 mennessä, asettavat Suomen vaaraan joutua maksamaan merkittäviä päästömaksuja ja palauttamaan EU:n elpymisrahaston varoja. On huolestuttavaa, että

Pöytäkirja PTK 132/2024 vp

hallituksen esitys painottaa lyhytaikaisia polttoainehinnan laskuja mutta sivuuttaa pitkän aikavälin kustannukset sekä valtiolle että yrityksille.

Hallituksen esitykseen sisältyy investointien kannalta kriittisiä ongelmia. Se saattaa johtaa biopolttoaineiden ja biokaasun tuotantoinvestointien lykkääntymiseen tai pahimmillaan peruuntumiseen. Korkealla pysyttelevä korkotaso yhdistettynä epävarmaan sääntelyyn jarruttaa uusia investointeja. EU:n päästötavoitteiden kiristyessä Suomen on vaikea kilpailla kansainvälisillä markkinoilla ilman vakaita investointiehtoja.

Ehdotus vaikuttaisi negatiivisesti myös ympäristötavoitteisiimme. Sen aiheuttama päästöjen kasvu olisi vastoin kansallisia ja EU-tason ilmastotavoitteita. Lisävelvoitteen leikkaaminen vähentää biokaasun ja muiden kehittyneiden polttoaineiden markkinoita. Suomen tulee harjoittaa ilmasto- ja energiapolitiikkaa, joka tarjoaa ennakoitavuutta, vähentää päästöjä ja turvaa kotimaiset investoinnit. Nyt käsillä oleva lakiesitys vaarantaa kaikki nämä tavoitteet. Suomen taloudellinen menestys ja ilmastositoumukset ovat riippuvaisia siitä, että jakeluvelvoitteen tasoja ei lasketa.

Arvoisa puhemies! Teen valiokunnan mietinnön vastalauseen 2 mukaiset kaksi lausumaehdotusta.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Elo, olkaa hyvä.

1.13 Tiina Elo vihr: Arvoisa puhemies! Kuten edustaja Viitala edellä kuvasi, tämä esitys on todella haitallinen teollisuudelle ja investoinneille, mutta ennen kaikkea tämä esitys on haitallinen ilmastolle. Esitys vaikuttaa negatiivisesti liikenteen päästövähennystavoitteen saavuttamiseen ja vaarantaa osaltaan Suomen ilmastotavoitteet, niin EU:n kuin kansallisella tasolla. Liikenteen päästövähennysten toteutumisen ja investointiympäristön ennakoitavuuden kannalta on välttämätöntä, että jakeluvelvoitteen taso palautetaan kasvu-uralle kohti vuotta 2030. Kuten hallituksen esityksessäkin todetaan, kehittyneiden biopolttoaineiden ja biokaasun jakeluvelvoitteeseen tehtävät muutokset lisäävät epävarmuutta, mikä heijastuu negatiivisesti niihin tehtäviin investointipäätöksiin. Tämä ei ole viisasta eikä kestävää politiikkaa.

Arvoisa puhemies! Jakeluvelvoitteen tason alentaminen yhdistettynä kaikkiin muihin heikennyksiin, joita tähän esitykseen sisältyy, uhkaa kasvattaa Suomen päästöjä noin viisi miljoonaa tonnia, ja kun ottaa huomioon kaikki muut heikennykset, joita Orpon hallitus on tehnyt ja on tekemässä liikenteen ilmastotoimiin, päästövelka kasvaa entisestään. Samaan aikaan, kun ilmaston kuumenemisen seuraukset näkyvät yhä selvemmin myös meillä Suomessa, Orpon hallitus on todella valinnut olla tämän maan historiassa ensimmäinen, joka tietoisesti ja merkittävästi omilla päätöksillään kasvattaa Suomen ilmastopäästöjä. Tämä on täysin väärä suunta.

Kannatan edustaja Viitalan tekemiä esityksiä.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Puisto, olkaa hyvä.

1.14 Sakari Puisto ps: Arvoisa puhemies! Esittelin tämän mietinnön ensimmäisessä käsittelyssä varsin juurta jaksan sen, mitä siinä 10 minuutissa ehti, ja kävin näitä eri näkökulmia läpi tästä hallituksen esityksestä. Tämähän on myös varsin monimutkainen paketti ja sisältää erilaisia ristiinvetoja, niin kuin myös jo aikaisemmista puheenvuoroista on käynyt ilmi, myös eri energiamuotojen välillä, koska siinä joudutaan hakemaan tasapainoa esi-

Pöytäkirja PTK 132/2024 vp

merkiksi liikennesähkön tai sitten muiden uusiutuvien, biopohjaisten polttoaineiden välillä, yhden esimerkin vain mainitakseni.

Ensinnäkin tähän jakeluelvoitteen nousuun. Kun tässä aikaisemmin keskustan puheen-
vuoroissa viitattiin tähän, että jakeluelvoite tulee nousemaan vuonna 28, niin unohdettiin
nimenomaan se, että suurin piirtein ensi töiksi noin vuosi sitten nimenomaan laskettiin ja-
keluelvoitteen tasoa, joka tulee voimaan vuodelle 24 eli kuluvalle vuodelle. Nyt jakelu-
elvoite on 13,5:ssä tänä vuonna, kun se olisi noussut huomattavasti, jos me ei oltaisi jo
tehty siitä uudistusta polttoaineen hinnassa noin parikymmentä senttiä litralta. Idea on se,
että me laskettiin se alas 13,5 prosenttiin ja me maltillisesti nostetaan tätä yleistä velvoitet-
ta 16,5 prosenttiin ja sieltä sitten edespäin tämän hallituskauden ajaksi. Samalla me ollaan
tehty myös muita toimia, kuten laskettu polttoaineveroja, ja sitten, kuten tässä päästökaup-
pa esityksessä oli, lausuman kautta ammattidiesel otetaan käyttöön vuoteen 2027 mennes-
sä.

Tähän esitykseen sisältyy tämä vetykomponentti eli tämä välituotevety. Se kuuluu itse
asiassa näihin muuta kuin biologista alkuperää oleviin polttoaineisiin, näihin RFN-
BO:ihin, missä on laskettu 1,5 prosenttia ennen vuotta 2030, ja tämä välituotevety olisi 0,5
prosenttia. Ei se nyt ihan valtavaa ole, mutta sillä pyritään kuitenkin kannustamaan vetyta-
louteen ja nimenomaan jalostavan teollisuuden investointeihin ja korkean jalostusarvon
vientiin. Omasta mielestäni se on ihan paikallansa.

Mitä tulee tähän joustomekanismiin, niin tämän otetaan nyt käyttöön. On totta, että se
maankäyttösektorin yhden prosentin jyvitys on sinänsä pieni, mutta ideana lienee se, että
jos siinä saadaan positiivisia tuloksia, niin tämä on nähtävissä ikään kuin pilotointina ja sit-
ten voidaan tarkastella ja ottaa lisää mukaan. Samaten tässä kaksoislaskennassa varsinkin
liittyen hiilensidontaan me itse asiassa tehtiin kirjaus tähän mietintöön, että ”mekanismista
saatujen kokemusten perusteella nyt ehdotettua kerrointa tulee tarvittaessa jatkossa alen-
taa”. — Kiitos.

Keskustelu päättyi ja asian käsittely keskeytettiin.

11. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi kotoutumisen edistämisestä annetun lain muutta- misesta ja siihen liittyviksi laeiksi

Hallituksen esitys HE 192/2024 vp

Valiokunnan mietintö HaVM 24/2024 vp

Toinen käsittely

Puhemies Jussi Halla-aho: Toiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 11. asia. Nyt
voidaan hyväksyä tai hylätä lakiehdotukset, joiden sisällöstä päätettiin ensimmäisessä kä-
sittelyssä. — Keskustelu. Edustaja Hanna Räsänen, olkaa hyvä.

Keskustelu

1.18 Hanna Räsänen kesk: Arvoisa puhemies! Keskustan valiokuntaryhmä kannattaa
nykyistä vaikuttavampaa, kustannustehokkaampaa ja velvoittavampaa kotouttamista.
Sama päämäärä on kirjattu myös kokoomuksen ja perussuomalaisten johtaman hallituksen
hallitusohjelmaan. Tässä yhteydessä on kuitenkin jälleen kerran aiheellista muistuttaa, että

Pöytäkirja PTK 132/2024 vp

puheet ovat olleet yhtä mutta teot aivan toista. Valitettavasti tälläkin kertaa keskustan valiokuntaryhmä joutuu puolustamaan hallitusohjelmaan kirjattuja tavoitteita. Hallitus on kirjannut ohjelmassa sadantuhannen uuden työpaikan tavoitteen yhdeksi keinoksi kotouttamisen vahvistamiseen ja tätä on esityksellään itse asiassa rapauttamassa.

Aikaisemmin keväällä hallitus toteutti kotouttamisen uudistuksen, eli hallituksen esitys 21/2024, ilman minkäänlaisia esiselvityksiä. Silloin huomautimme valiokunnan asiantuntijalausuntoihin tukeutuen, että uudistus, voi sanoa ”uudistus”, oli enemmänkin valtiontalouden säästölaki, jolla leikattiin kotouttamisen kuntakorvauksia, rapautettiin kotouttamispalveluja ja lisättiin kuntien tehtäviä ja kustannusvastuuta samalla, kun valtiontaloudesta haluttiin säästää. Silloisessa hallituksen esityksessä jopa myönnettiin, että uudistus toisi mukanaan pidemmällä aikavälillä julkisen talouden menoja kasvattavia ja tuloja vähentäviä vaikutuksia: käytännössä enemmän syrjäytyneitä, enemmän työttömiä, enemmän henkilöitä, joista vastaavat kunnat.

Nyt puheena oleva esitys jatkaa hallituksen omaksumaa ohjelmansa vastaista linjaa. Nyt kotoutumiseen liittyviä valtion korvauksia kunnille vähennettäisiin selityksellä, että kuntien velvollisuuksia kevennetään. Näin ei kuitenkaan ole. Muutoksia perustellaan valtiontaloutta vahvistavilla säästöillä ja sillä, että samalla lisättäisiin maahanmuuttajien omaa vastuuta kotoutumisesta. Valiokunnan kuulemien asiantuntijoiden mukaan muutosesitykset ovat tälläkin kertaa hyvin ongelmallisia toimien tavoitteitaan sekä jopa hallitusohjelmaa vastaan.

Nyt tehtävät muutokset tulisivat voimaan vuoden 2025 alusta eli vain vajaan kuukauden kuluttua, jolloin voimaan astuu myös keväällä hyväksytty kotouttamisen uudistus, joka pääasiassa sisälsi kuntien rahoitusvastuiden kasvattamista. Jo nämä asettavat merkittäviä haasteita kuntien valmistelutyölle ja luovat uusia haasteita kuntien muutenkin vaikeuksissa oleville talouksille.

Korvausten leikkaukset kohdistuvat erityisesti kuntiin, joissa on sotaa pakenevia ukrainalaisia, ja heitä on siellä eniten. Vaikeudet kasvavat kunnissa, joilla on jo haasteita rahoittaa palveluitaan heikon verotulopohjan tai esimerkiksi korkean pitkäaikaistyöttömyyden takia. Toimeentulotuen kustannusten korvausvastuun laajentaminen yhdessä kuntien muiden rahoitusleikkausten kanssa, kaikki nämä, vaikeuttavat kuntien tilannetta entisestään. Puheena olevia leikkauksia perustellaan norminpurkuna kotouttamislakiin ja samalla leikataan valtion maksamaa laskennallisten korvausten tasoa. Asiantuntijakuulemisten perusteella esitys ei kuitenkaan vähentäisi kuntien velvoitteita samassa määrin kuin se vähentää kunnille maksettavia korvauksia. Tämäkin on vastoin hallitusohjelmaa. Hallitusohjelmassa on luvattu sitoutua rahoittamaan täysimääräisesti kunnille asetettavat uudet tehtävät ja velvoitteet sekä mahdolliset tehtävien laajennukset tai sitten purkaa muita velvoitteita, jos uusia tehtäviä tulee. Tässäkin hallitus on pettämässä lupauksensa.

Näistä syistä olemme päätyneet siihen, että esitämme lakiehdotusten hylkäystä, ja esitämme myös kolmea lausumaa. Luen nyt tässä ne lausumat:

1. ”Eduskunta edellyttää, että hallitus antaa eduskunnan hallintovaliokunnalle selvityksen vuoden 2026 loppuun mennessä kotouttamislain uudistuksen vaikutuksista kotouttamisen onnistumiseen sekä kuntien ja hyvinvointialueiden talouksiin.”

2. ”Eduskunta edellyttää, että kuntien ja hyvinvointialueiden rahoitusvastuiden lisäämiseen tähtäävän näennäisuudistamisen sijasta hallitus valmistelee kotouttamisen sisältöön aitoja ja kustannustehokkaita uudistuksia sekä lisää kotouttamispalveluiden käyttämiseen aitoa velvoittavuutta.”

Pöytäkirja PTK 132/2024 vp

3. ”Eduskunta edellyttää, että hallitus toteuttaa ohjelmassaan lupaamansa kuntien rahoitusjärjestelmän uudistamisen ja toteuttaa kuntien valtionosuusjärjestelmän uudistamisen ohjelmassaan lupaamassaan aikataulussa.” — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Honkonen, olkaa hyvä.

1.23 Petri Honkonen kesk: Arvoisa herra puhemies! Alkuun kannatan tätä edustaja Räsänen tekemää hylkyehdotusta ja myöskin näitä hänen tekemiään lausumaehdotuksia. Tässä hän kävi hyvin näitä perusteita lävitse.

Sinänsä me keskustassa kannatamme maahanmuuttoon liittyviä säästöehdotuksia ja kannatamme myöskin maahanmuuton uudistamista, mutta tässä kun ei ole kyseessä oikea säästö. Tässä on kyseessä valtiontalouden säästö mutta ei julkisen talouden säästö, koska kunnat joutuvat tämän maksamaan, koska näitä palveluita ei kuitenkaan pystytä täysin lopettamaan, vaikka tässä nyt näennäisesti näitä kuntien velvoitteita kevennetäänkin. Tämän jakaantuu kuntaryhmittäin eri tavalla kuin tavanomaisesti esimerkiksi turvapaikanhakijoiden kustannukset, koska näitä Ukrainasta julmaa sotaa paenneita henkilöitä on myös pienissä kunnissa. Ja kuten tiedämme, isommilla kaupungeilla on paremmat edellytykset hoitaa ihan verorahoituksellakin näitä asioita, mutta näillä pienillä kunnilla, jotka ovat halunneet tätä suojaa ja turvaa tarjota, ei ole näitä mahdollisuuksia.

Nyt kun näitä laskennallisia korvauksia sitten leikataan ja näitä toimeentulotukimenoja ei kunnille enää korvata, niin kyllä tässä moni kunta vaikeuksiin joutuu. Ja tämä on todella harmi, että on nyt sitten valittu tällainen kaavamainen, jopa rujo, tapa tehdä säästöjä ja leikata kunnilta ilman, että tulee niitä todellisia kustannuksia vähentäviä normienpurkuliikkeitä, joita hallitusohjelmassa tämän vaalikauden alussa jo luvattiin. Niitä edelleenkin kunnat odottavat, ja niitä ei missään näy.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Kontula, olkaa hyvä.

1.25 Anna Kontula vas: Arvoisa puhemies! Tämän lain ainoa jollakin tavalla perusteltu tavoite on valtiontalouden säästötavoite, mikä toteutetaan niin, että siirretään kustannukset kunnille. Samat veronmaksajat ne ovat siellä kunnissa kuin valtiollakin, jotenka julkisen talouden kokonaiskuvan kannalta mikään ei oleellisesti muutu. Sen sijaan tässä epätarkoituksenmukaisessa manööverissä on muutamia sellaisia riskejä, joita se saattaa tuottaa. Erityisen huolissani olen sellaisista kotiaideista, joidenka kotouttamispalvelut eivät ole vielä päässeet vakiintumaan ja joiden kohdalla voi tapahtua merkittävää taantumista. Ja toinen, mikä tuli lapsiasiainvaltuutetun lausunnossa, oli erityinen huoli erityistarpeisten lasten tarpeiden tunnistamisesta. Siinä voi tilanne heikentyä suhteessa tähän hetkeen.

Joku sanoi vielä erikseen näistä ukrainalaisista. Arviohan on, että tämä esitys kohdistuu 75-prosenttisesti tilapäistä suojelua saaviin eli lähinnä ukrainalaisiin. Kyllä minä vähän peräänkuuluttaisin myös sitä arvokkuutta ja etiikkaa tilanteessa, jossa ensin suurieleisesti sanotaan, että tulkaa tänne, ja luvataan pitää huolta ja sitten lähdetään näitä heikennyksiä heikennysten perään tekemään niihin normaalia arkea ja sen toimivuutta takaaviin rakenteisiin. Ei tämä ole johdonmukaista, mutta ei tämä myöskään ole kovin kunniakasta politiikkaa.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Kivelä, olkaa hyvä.

Pöytäkirja PTK 132/2024 vp

1.27 Mai Kivelä vas: Arvoisa puhemies! Tosiaan tämä on jälleen yksi leikkauslaki, jossa kuntien saamista kotoutumiskorvauksista leikataan merkittävästi, ja kuten tässä edellä edustaja Kontulalta kuultiin, tämä ei myöskään säästölakina ole kovinkaan looginen. Itsekin paheksun tätä ajattelua siitä, että sanotaan, että okei, monesta asiasta leikataan, mutta Ukrainan tuki pysyy. Mutta miten se sitten näkyy käytännössä, kun tälläkin esityksellä on vaikutusta tähän meidän Ukraina-tukeen?

Tässä on paljon tällaisia pieniä kohtia, mihin voisi tarttua, esimerkiksi se, että ensi vuoden alusta voimaan astuvan kotoutumislain muuttaminen näin lyhyellä varoitusajalla ja tällaiset kuntien rahoitukseen kohdistuvat merkittävät leikkaukset tulevat kyllä erittäin myöhemmässä vaiheessa tietoon, eli vielä tällainen kiva joululahja kunnille — ei hirveän hyvää hallintoa.

En siis voi kannattaa tätä esitystä, mutta nyt muistelen, että tekikö edustaja Kontula tässä hylkäsesityksen. [Välihuuto] — Se on jo tehty, okei, no niin. — Eli silloin kannatuskin on jo tehty. Yksi hylkäsesitys vain, joo.

Hyvä, ei mitään muuta sitten.

Keskustelu päättyi ja asian käsittely keskeytettiin.

12. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi tiettyjä pinta-ala- ja eläinperusteisia tukia koskevien lakien muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 164/2024 vp

Valiokunnan mietintö MmVM 12/2024 vp

Toinen käsittely

Puhemies Jussi Halla-aho: Toiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 12. asia. Nyt voidaan hyväksyä tai hylätä lakiehdotukset, joiden sisällöstä päätettiin ensimmäisessä käsittelyssä. Keskustelu ja asian käsittely keskeytettiin 9.12.2024 pidetyssä täysistunnossa. — Keskustelu. Edustaja Elomaa poissa, edustaja Kangas poissa, edustaja Simula poissa. — Edustaja Rasinkangas, olkaa hyvä.

Keskustelu

1.30 Merja Rasinkangas ps: Arvoisa puhemies! Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi tiettyjä pinta-ala- ja eläinperusteisia tukia koskevien lakien muuttamisesta: Hallituksen esityksessä ehdotetaan muutettavaksi Euroopan unionin ja kansallisten tukien toimeenpanosta annettua lakia. Lainsäädäntöön ehdotetaan sisällytettäväksi vuoden 2025 alusta lukien EU-jäsenvaltioille pakolliseksi tulevan ja yhtenä EU:n kokonaan tai osittain rahoittaman pinta-ala- ja eläinperusteisten tukien saamisen ehtona olevan sosiaalisen ehdollisuuden noudattaminen. Sosiaalinen ehdollisuus koskee niitä EU-viljelijätukia saavia viljelijöitä ja maatalousyrityksiä, joilla on ulkopuolista työvoimaa.

Sosiaalinen ehdollisuus tiivistetysti tarkoittaa sitä, että työsopimuksia ja työturvallisuutta koskevan lainsäädännön laiminlyöminen voi johtaa tukien menetykseen. Sosiaalinen ehdollisuus kattaa työehtoja, työntekijöiden terveyttä ja turvallisuutta sekä työvälineiden käytön turvallisuutta koskevia säännöksiä, jotka tälläkin hetkellä velvoittavat kaikkia työnantajia.

Pöytäkirja PTK 132/2024 vp

Maatalousyrittäjä on ammatti muiden joukossa. On tärkeää, että maatalousyrittäjä voi luottavaisin mielin palkata työvoimaa, kun lakisääteiset työturvallisuusehdot on täytetty. Samalla maatalousyrittäjä voi olla turvallisin mielin tuen saamisesta, kun asiat ovat kunnossa.

Lainsäädännön tavoitteena on sosiaalisesti kestävä maatalous, tavoitteena kehittää EU:n maatalousyrittäjien työoloja, edistää sosiaalisesti kestävä maatalouden kehittymistä lisäämällä viljelijöiden tietoisuutta työntekijöiden oikeuksista ja siihen liittyvästä sääntelystä, yhteensovittaa yhteinen maatalouspolitiikka yhteiskunnan odotusten kanssa ja kohdentaa seuraamukset niihin tuenhakijoihin, jotka laiminlyövät tiettyjä työ sopimuksia ja työturvallisuutta koskevaa lainsäädäntöä. Käytännössä mikään muu ei olennaisesti muutu — ei uutta työ sopimuksia tai työturvallisuutta koskevaa lainsäädäntöä eikä uutta valvontaviranomaista. Ainoastaan mahdollinen vaikutus tulee maataloustukin, jos laiminlyöntejä havaitaan. Laiminlyöntien havaitsemisen jälkeen yrittäjälle annetaan neuvoja ja ohjeita sekä mahdollisuus hoitaa puutteellisuudet kuntoon.

Maatalousyrittäjien eläkelaitos Mela käynnisti vuoden 2017 alussa valtakunnallisesti toimivan Välitä viljelijästä -projektin, joka toimii maatalousyrittäjien jaksamisen tukemiseksi ja on maksutonta palvelua. Projektin tarkoituksena on tarjota välittömiä tukitoimia ja kehittää pitkävaikutteinen ennaltaehkäisevä varhaisen välittämisen malli maatalousyrittäjien tueksi.

Arvoisa puhemies! Kaikki tämä pitää nähdä maatalousyrittäjän näkökulmasta positiivisena, sillä maatalousyrittäjän kannalta selkeä lainsäädäntö lisää yrittäjän ammattitaitoa ja työn laatua sekä maatalouden arvostusta. — Kiitos.

Keskustelu päättyi ja asian käsittely keskeytettiin.

13. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi yleisestä asumistuesta ja eläkkeensaajan asumistuesta annettujen lakien muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 126/2024 vp

Valiokunnan mietintö StVM 22/2024 vp

Toinen käsittely

Puhemies Jussi Halla-aho: Toiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 13. asia. Nyt voidaan hyväksyä tai hylätä lakiehdotukset, joiden sisällöstä päätettiin ensimmäisessä käsittelyssä. — Keskustelu. Edustaja Furuholm poissa, edustaja Pekonen poissa. — Edustaja Kontula, olkaa hyvä.

Keskustelu

1.33 Anna Kontula vas: Arvoisa puhemies! Vastalauseesta ilmenevin perustein esitän, että lakiehdotus hylätään ja että hyväksytään vastalauseen mukainen lausuma.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Perholehto, olkaa hyvä.

1.33 Pinja Perholehto sd: Arvoisa puhemies! Kannatan edustaja Kontulan esityksiä.

Pöytäkirja PTK 132/2024 vp

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Viitala, olkaa hyvä.

1.34 Juha Viitala sd: Arvoisa puhemies! Asumistukeen on kohdistunut tämän kauden aikana ehkäpä hallituksen kovimmat leikkaukset. Ihan nopeasti tässä nostan vielä esiin, että kuusi maakuntakeskusta, kuten Pori omasta kotimaakunnastani, siirretään II kuntaryhmästä III kuntaryhmään. Tämä tarkoittaa keskimäärin 28 euron kuukausittaista menetystä näiden kaupunkien tuensaajilla, ja muutos tulee koskemaan jopa 68—80:tä prosenttia kaikista asumistuen saajista näissä kunnissa.

Tämmöisen noston halusin tähän vielä yön pikkutunneilla tehdä. — Kiitos.

Keskustelu päättyi ja asian käsittely keskeytettiin.

14. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi kansaneläkelain muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 128/2024 vp

Valiokunnan mietintö StVM 24/2024 vp

Toinen käsittely

Puhemies Jussi Halla-aho: Toiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 14. asia. Nyt voidaan hyväksyä tai hylätä lakiehdotus, jonka sisällöstä päätettiin ensimmäisessä käsittelyssä. — Keskustelu. Edustaja Furuholm poissa, edustaja Pekonen poissa. — Edustaja Kontula, olkaa hyvä.

Keskustelu

1.35 Anna Kontula vas: Arvoisa puhemies! Esitän, että lakiehdotus hylätään.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Perholehto, olkaa hyvä.

1.35 Pinja Perholehto sd: Arvoisa puhemies! Kannatan edustaja Kontulan esitystä.

Keskustelu päättyi ja asian käsittely keskeytettiin.

15. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi terveydenhuoltolain 51 a ja 51 b §:n ja korkeakouluopiskelijoiden opiskeluterveydenhuollosta annetun lain 10 a ja 10 b §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 134/2024 vp

Valiokunnan mietintö StVM 25/2024 vp

Toinen käsittely

Puhemies Jussi Halla-aho: Toiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 15. asia. Nyt voidaan hyväksyä tai hylätä lakiehdotukset, joiden sisällöstä päätettiin ensimmäisessä käsittelyssä. — Keskustelu. Edustaja Mattila poissa, edustaja Siponen poissa, edustaja Furuholm poissa, edustaja Pekonen poissa. — Edustaja Hanna Räsänen, olkaa hyvä.

Pöytäkirja PTK 132/2024 vp

Keskustelu

1.36 Hanna Räsänen kesk: Arvoisa puhemies! Hallitus perustelee esitystään tavoitteella turvata henkilöstön riittävyys julkisessa terveydenhuollossa sekä mahdollistaa terveydenhuollon järjestäjien nykyistä joustavammin suunnitella terveydenhuollon toimintojaan hoidon ja palvelujärjestelmän kokonaisuus huomioiden. Keskusta yhtyy huoleen mutta pitää hallituksen keinoja ongelman ratkaisemiseksi väärinä.

Hallituksen politiikka, rahoitukseen kohdistuvat leikkaukset ja toinen toisensa perään eduskunnalle annettavat lakiehdotukset, jotka vaikeuttavat palvelujen tuottamista, lisäävät epävarmuutta sote-henkilöstön keskuudessa. Usealla hyvinvointialueella on irtisanottu ja lomautettu henkilöstöä hallituksen politiikan ja sen tekemien leikkausten seurauksena erittäin tiukaksi kiristyneen taloudellisen tilanteen vuoksi. On vaikea ymmärtää, miten hyvinvointialueiden rahoituksen lisäleikkaukset helpottaisivat henkilöstöpulaa hyvinvointialueilla.

Edellä olevan perusteella ehdotamme, että hyväksytään kolme lausumaa, mitkä ovat keskustan vastalauseen 2 mukaiset lausumaehdotukset. En lähde niitä lukemaan tässä. Ne löytyvät meidän vastalausepohjasta. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Honkonen, olkaa hyvä.

1.37 Petri Honkonen kesk: Arvoisa herra puhemies! Tänä yösydännä kannatan näitä edustaja Räsänen tekemiä lausumaehdotuksia.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Kontula, olkaa hyvä.

1.37 Anna Kontula vas: Arvoisa puhemies! Esitän vastalauseesta 1 ilmenevin perustein, että lakiehdotukset hylätään ja että hyväksytään vastalauseen mukainen lausuma.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Kivelä, olkaa hyvä.

1.37 Mai Kivelä vas: Arvoisa puhemies! Kannatan, että lakiehdotukset hylätään ja että hyväksytään vastalauseen 1 mukainen lausuma.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Perholehto, olkaa hyvä.

1.38 Pinja Perholehto sd: Arvoisa puhemies! Olisin niin ikään kannattanut edustaja Kontulan esityksiä.

Keskustelu päättyi ja asian käsittely keskeytettiin.

16. Hallituksen esitys eduskunnalle lasten ja nuorten terapiatakuuta koskevaksi lainsäädännöksi

Hallituksen esitys HE 131/2024 vp

Valiokunnan mietintö StVM 26/2024 vp

Pöytäkirja PTK 132/2024 vp

Toinen käsittely

Puhemies Jussi Halla-aho: Toiseen käsittelyyn esitellään päiväjärjestyksen 16. asia. Nyt voidaan hyväksyä tai hylätä lakiehdotukset, joiden sisällöstä päätettiin ensimmäisessä käsittelyssä. — Keskustelu. Edustaja Hänninen, olkaa hyvä.

Keskustelu

1.38 Juha Hänninen kok: Arvoisa puhemies! Tänään käsittelemme lakiehdotusta, joka merkitsee käännekohtaa lasten ja nuorten mielenterveyspalveluissa. Terapiatakuu on hallituksen vastaus vuosien huoleen siitä, että lapset ja nuoret eivät ole saaneet tarvitsemaansa apua riittävän nopeasti. Me ehdotamme, että alle 23-vuotiaat lapset ja nuoret pääsevät mielenterveyspalveluihin, kuten lyhytpsykoterapiaan, 28 vuorokauden sisällä hoidon tarpeen toteamisesta. Se on pitkä aika mutta maksimiaika.

Arvoisa puhemies! Tämä uudistus ei ole vain parannus palveluihin, vaan se on lupaus ja tae, lupaus siitä, että yksikään nuori ei jää yksin ahdistuksensa tai masennuksensa kanssa, tai siitä, että yhteiskuntamme asettaa lasten ja nuorten hyvinvoinnin etusijalle. Terapiatakuu on konkreettinen osoitus siitä, miten hallitus kantaa vastuunsa lapsista ja nuorista, heidän perheistään sekä tulevaisuuden Suomesta.

Arvoisa puhemies! Miksi tämä lakiehdotus on niin tärkeä? Koska nuorissa ja lapsissa on tulevaisuutemme. Jokainen nuori, joka saa oikea-aikaista apua, on askel kohti terveempää, vahvempaa ja kestävämpää Suomea. Tämä lakiesitys tukee perheiden hyvinvointia, ehkäisee nuorten syrjäytymistä ja varmistaa, että heillä on mahdollisuus opiskella ja kasvaa ehjiksi aikuisiksi ihmisiksi. Terapiatakuuta kohtaan esitetty kritiikki on arvokasta. Vaikka esitys koskee alle 23-vuotiaita, olemme valmiita arvioimaan kohderyhmän laajentamista tulevaisuudessa. Resurssien riittävyys varmistetaan lisäämällä rahoitusta hyvinvointialueille ja kehittämällä psykoterapiakoulutusta.

Lasten ja nuorten terapiatakuu ei yksin ratkaise mitään. Se on tärkeä osa laajempaa mielenterveysstrategiaa, johon sisältyvät ennaltaehkäisy ja matalan kynnyksen palvelut. Näillä toimilla varmistamme, että uudistus on askel kohti kattavampia ja oikea-aikaisempia mielenterveyspalveluja.

Arvoisa puhemies! Tämä ei ole vain lakiehdotus, tämä on investointi lapsiimme, nuoriimme ja koko Suomen tulevaisuuteen. Kannatan sosiaali- ja terveystieteiden esitystä muuttamattomana. Yhdessä voimme varmistaa, että jokainen lapsi ja nuori saa tarvitsemansa avun ajoissa. Tämä on lupaus, joka meidän on pidettävä. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Furuholm poissa, edustaja Nurminen poissa, edustaja Siponen poissa, edustaja Merinen poissa. — Edustaja Rasinkangas, olkaa hyvä.

1.42 Merja Rasinkangas ps: Kiitos, arvoisa puhemies! Hallituksen esityksen mukainen terapiatakuu mahdollistaa lasten ja alle 23-vuotiaiden pääsyn perusterveydenhuoltoon kuuluvaan lyhytpsykoterapiaan tai psykososiaalisen hoidon piiriin 28 vuorokauden kuluessa siitä, kun tarve tällaiselle hoidolle on todettu.

Kehityopsykologi, professori Riikka Korja Turun yliopistosta on lausunnossaan todennut, että lapset ja nuoret tarvitsevat ensisijaisesti kuulemistä ja kohtaamista, aikuista, joka

Pöytäkirja PTK 132/2024 vp

on kiinnostunut juuri heistä. Vanhempien vastuuta kasvatustehtävässä tulee myös korostaa. Vanhempien tulisi olla juuri ne aikuiset, joille lapsi voi puhua ja purkaa tuntojaan niin hyvässä kuin pahassa. Vanhemmat voivat sanoittaa nuorelle vastoinikäymisiin liittyviä tunteita ja tukea lasta ja nuorta selviytymään elämän tuomista haasteista. Elämä ei ole aina kivaa. Se on joskus myös epäreilua, eikä aina voi onnistua kaikessa, mutta siitäkin selvitään.

Lasten kasvatuksessa onkin tärkeää tuottaa myös pettymyksiä. Esimerkiksi pienessä kilpailussa koettu häviäminen opettaa lasta hyväksymään sen, että joku voittaa ja joku jää viimeiseksi — sillä kertaa. Häviämään oppiminen vahvistaa itsetuntoa ja kasvattaa sisua, sitä tässä maailmassa tarvitaan. Kuunteleva tai läsnä oleva aikuinen voi olla päiväkodin aikuinen, koulussa opettaja tai kuka tahansa välittävä aikuinen vaikkapa harrastustoiminnassa. Tänä päivänä lapsia suojellaan liikaa kaikenlaisilta pettymyksiltä, jolloin he eivät opi sitä, että nekin kuuluvat elämään. Vanhempien tehtävä on tukea, lohduttaa ja kannustaa.

Lasten ja nuorten normaaliin kehitykseen kuuluu psyykkistä oireilua reaktiona erilaisiin elämänmuutoksiin ja tilanteisiin, eikä läheskään aina ole kysymys mielenterveyden järkkymisestä. Siksi jokainen lapsi ja nuori ja hänen perheensä tarvitsee tietoa ja tukea siitä, että kehitys etenee täysin normaalilla, toivotulla tavalla.

Nykypäivän digimaailmassa voi nuorten nerokkuus käyttää sosiaalisen median sovelluksia yllättää vanhemmat. Moni huoltaja ei edes tiedä, missä sovelluksissa hänen lapsensa on ja mitä kaikkea hänen lapsensa tekee vaikkapa TikTokissa, Snapchatissa tai Telegram-sovelluksessa. Sosiaalisessa mediassa nuorten kommunikointi on joskus hyvin raadollista ja loukkaavaa. Siellä on haukkumista, nimittelyä, uhkailua ja luvatta laitettuja toisen oppilaan kuvia ja niin edelleen. Nämä ovat omiaan lisäämään nuorten ahdistusta.

Jokaisella lapsella ja nuorella ja hänen perheellään on oikeus ennalta ehkäisevään terveydenhuoltoon. Terapiatakuun tavoitteena on vahvistaa lasten ja nuorten mielenterveyden häiriöiden ehkäisyn ja hoidon sekä tuen saatavuutta nopeasti. — Kiitos.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Pekonen poissa. — Edustaja Kontula, olkaa hyvä.

1.45 Anna Kontula vas: Arvoisa puhemies! Vastalauseesta 1 ilmenevin perustein esitän, että hyväksytään vastalauseen 1 mukaiset lausumaehdotukset 1—7.

Puhemies Jussi Halla-aho: Kiitoksia. — Edustaja Perholehto, olkaa hyvä.

1.45 Pinja Perholehto sd: Kiitos, arvoisa puhemies! Kannatan edustaja Kontulan tekemiä seitsemää lausumaehdotusta.

Keskustelu päättyi ja asian käsittely keskeytettiin.

17. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi eläinten hyvinvoinnista annetun lain ja eläinlääkärinammatin harjoittamisesta annetun lain 12 §:n muuttamisesta

Hallituksen esitys HE 165/2024 vp

Valiokunnan mietintö MmVM 14/2024 vp

Pöytäkirja PTK 132/2024 vp

Ensimmäinen käsittely

Eduskunta hyväksyi hallituksen esitykseen HE 165/2024 vp sisältyvien 1.-2. lakiehdotuksen sisällön mietinnön mukaisena. Lakiehdotusten ensimmäinen käsittely päättyi.

- 18. Puhemiesneuvoston ehdotus laiksi eduskunnan virkamiehistä annetun lain muuttamisesta ja eduskunnan päätökseksi eduskunnan kanslian ohjesäännön 12 §:n muuttamisesta**
Puhemiesneuvoston ehdotus PNE 2/2024 vp

Lähetekeskustelu

Asia lähetettiin hallintovaliokuntaan.

- 19. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi vaalilain 41 §:n muuttamisesta**
Hallituksen esitys HE 180/2024 vp
Valiokunnan mietintö PeVM 3/2024 vp

Mietinnön pöydällepano

Mietintö pantiin pöydälle 11.12.2024 pidettävään täysistuntoon.

- 20. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi työriitojen sovittelusta ja eräiden työtaistelutoimenpiteiden edellytyksistä annetun lain muuttamisesta**
Hallituksen esitys HE 146/2024 vp
Valiokunnan mietintö TyVM 18/2024 vp

Mietinnön pöydällepano

Mietintö pantiin pöydälle 11.12.2024 pidettävään täysistuntoon.

- 21. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi Teollisuustuki Oy -nimisestä valtion kokonaan omistamasta osakeyhtiöstä sekä Suomen Teollisuussijoitus Oy -nimisestä valtionyhtiöstä annetun lain muuttamisesta**
Hallituksen esitys HE 86/2024 vp
Valiokunnan mietintö TaVM 23/2024 vp

Mietinnön pöydällepano

Mietintö pantiin pöydälle 11.12.2024 pidettävään täysistuntoon.

- 22. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi kaupparekisterilain muuttamisesta**
Hallituksen esitys HE 193/2024 vp
Valiokunnan mietintö TaVM 24/2024 vp

Pöytäkirja PTK 132/2024 vp

Mietinnön pöydällepano

Mietintö pantiin pöydälle 11.12.2024 pidettävään täysistuntoon.

23. Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi ammatillisen koulutuksen toiminnanohjauksen kokeilusta ja siihen liittyviksi laeiksi

Hallituksen esitys HE 161/2024 vp

Valiokunnan mietintö SiVM 13/2024 vp

Mietinnön pöydällepano

Mietintö pantiin pöydälle 11.12.2024 pidettävään täysistuntoon.

24. Seuraava täysistunto

Eduskunnan seuraava täysistunto on keskiviikkona 11.12.2024 klo 14. Täysistunto lopetettiin klo 1.47 keskiviikkona 11.12.2024.

Pöytäkirjan vakuudeksi: